

TABEL DE CONCORDANȚĂ
la proiectul de Lege
cu privire la modificarea unor acte normative
(sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal)

1	Titlul actului UE, inclusiv cea mai recentă modificare, nr. CELEX			
	Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale, CELEX: 32010L0064, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 280/1 din 26 octombrie 2010.			
2	Titlul proiectului de act normativ național			
	Proiect de Lege cu privire la modificarea unor acte normative (<i>sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal</i>)			
3	Gradul general de compatibilitate			
	Transpune parțială			
4	Autoritatea/persoana responsabilă			
	Ministerul Justiției, Victor Stratu, șef Secție drept public, șef adjunct Direcția elaborare acte normative			
5	Data întocmirii/actualizării			
	03.12.2025			
	Actul Uniunii Europene	Proiectul de act normativ național	Gradul de compatibilitate	Observații
	6	7	8	9
	Articolul 1 Obiectul și domeniul de aplicare	Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: Articolul 2 alineatul (1) după textul „Republicii Moldova” se completează cu textul „, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală”:	Parțial compatibil	Articolele: 2, 16 § 531 din <i>Codul de procedură penală</i> Articolul 1 alin. (1) din <i>Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală</i> . Articolul 1 din <i>Legea nr. 246/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției</i> ; Articolele 1, 375 alin. (3) și 379 din <i>Codul contravențional</i> . Dispozițiile cu privire la mandatul european de arestare , vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).
	(2) Dreptul menționat la alineatul (1) se aplică persoanelor din momentul în care acestora li se aduce		Parțial compatibil	Articolele: 11 alin. (5); 16; 64 alin. (2) pct. 1); 351 alin. (2) pct. 6); 357; 393

<p>la cunoștință de către autoritățile competente ale unui stat membru, prin notificare oficială sau în alt mod, faptul că sunt suspectate sau acuzate de comiterea unei infracțiuni, până la finalizarea procedurilor, prin aceasta înțelegându-se soluționarea definitivă a întrebării dacă persoanele în cauză au comis infracțiunea, inclusiv, după caz, stabilirea pedepsei și soluționarea oricărei căi de atac.</p>			<p>pct. 3); 413 alin. (1) și (2); 417 alin. (1) pct. 3); 447 alin. (5) din Codul de procedură penală. Articolele: 57 alin. (1) și art. 55 din Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală Articolele: 376 alin. (4); 379; 433 alin. (3); 443 alin. (3); 474 alin. (1) lit. c) din Codul contravențional. Dispozițiile cu privire la mandatul european de arestare, vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI)</p>
<p>(3) În cazul în care legislația unui stat membru prevede aplicarea unei sancțiuni pentru infracțiuni minore de către o altă autoritate decât o instanță cu competențe în materie penală și aplicarea unei astfel de sancțiuni poate fi atacată în fața unei astfel de instanțe, prezenta directivă se aplică doar în cazul procedurilor desfășurate în fața respectivei instanțe ca urmare a exercitării unei astfel de căi de atac.</p>	<p>Articolul 462 alineatul (3) litera c) din Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78–84, art. 100), cu modificările ulterioare, se completează cu textul „ și a interpretului, după caz”.</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Articolele; 379; 456 alin. (2) lit. d); 472 alin. (2) lit. b), 474 alin. (1) lit. c) din Codul contravențional. În legislația națională, procedurile privind „infracțiunile minore” (corespunzătoare faptelor clasificate drept contravenții) sunt reglementate de Codul Contravențional. Acest cadrul normativ asigură garanții procedurale privind dreptul la informare nu doar în fața instanțelor judecătorești, dar și în fața autorităților cu competențe de constatare, examinare și aplicare a sancțiunilor contravenționale. Având în vedere acest standard extins de protecție, se consideră necesară menținerea garanțiilor respective pentru a se evita limitarea aplicării drepturilor reglementate de directiva în cauză doar la procedurile desfășurate în fața instanței judecătorești.</p>
<p>(4) Prezenta directivă nu aduce atingere legislației naționale referitoare la prezența unui avocat în oricare etapă a procedurilor penale și nici normelor de drept intern privind dreptul de acces al unei persoane suspectate sau acuzate la documentele din cadrul procedurilor penale.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Atât în Codul de procedură penală, cât și în Codul contravențional, exercitarea dreptului la interpretare și traducere nu este condiționată, în niciun fel, exercitării dreptului la asistență juridică. Ambele drepturi procedurale</p>

			fundamentale se exercită autonom și trebuie să fie asigurate concomitent de către organele de urmărire penală sau instanța de judecată.
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 2</i> Dreptul la interpretare</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanelor suspectate sau acuzate, care nu vorbesc sau nu înțeleg limba în care se desfășoară procedura penală respectivă, li se oferă, fără întârziere, servicii de interpretare în cadrul procedurilor penale desfășurate în fața autorităților de urmărire penală și a celor judiciare, inclusiv în cadrul interogatoriilor efectuate de poliție, în cadrul tuturor audierilor în fața instanței și în cadrul oricăror audieri intermediare necesare.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 85:</p> <p>Alineatul (1) va avea următorul cuprins:</p> <p>„(1) Interpret, traducător este persoana fizică autorizată, inclusă în Registrul de stat al interpreților și traducătorilor autorizați, care asigură traducerea orală dintr-o limbă în alta și/sau traducerea semnelor celor surzi, muți ori surdomuți sau traducerea textelor scrise dintr-o limbă în alta, cunoaște terminologia juridică, nu este interesată în cauza penală și este desemnat în această calitate de către organul de urmărire penală sau instanța de judecată în cazurile prevăzute de prezentul cod. Interpretul poate fi numit din rândul persoanelor propuse de către participanții la procesul penal.”</p> <p>La articolul 102 alineatul (1) se completează cu următoarea propoziție: „În cazul persoanei care nu posedă sau nu vorbește limba în care se desfășoară procesul penal, declarațiile se fac prin intermediul unui interpret sau traducător.”.</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Articolele: 16 alin. (2); 85 alin. (1) și (3); 104 alin. (2) lit. b); 351 alin. (2) pct. 6); 358 alin. (1) pct. 9); 114 alin. (1); 127 alin. (1) și (4); 360 alin. (1); 413 alin. (2); 447 alin. (5) din Codul de procedură penală.</p> <p>Articolele: 376 alin. (4); 379 alin. (2); 391; 443 alin. (3); 456 alin. (2) lit. d); 472 alin. (2) lit. d) din Codul contravențional.</p> <p>Articolul 16 din Codul de procedură penală consacra dreptul la interpretare și traducere la nivel de principiu fundamental al procesului penal.</p> <p>Dispozițiile acestuia prevede explicit dreptul persoanei care nu posedă limba de desfășurare a procesului penal, de a se exprima și de a lua cunoștință de acte, prin interpret în fața tuturor autorităților (organ de urmărire penală și instanța de judecată), acoperind astfel integral cerința art. 2 alin. (1) al Directivei.</p> <p>Mai mult, aplicarea efectivă a acestui drept este întărită prin sancțiunile procesuale de:</p> <p>(i) nulitatea absolută prevăzută expres la art. 251¹ alin. (1) lit. e) din Codul de procedură penală, adică încălcarea dispozițiilor privind prezența obligatorie a interpretului, traducătorului atrage nulitatea absolută a actului procedural. Nulitatea absolută poate fi invocată la orice etapă a procesului penal;</p> <p>(ii) inadmisibilitatea probelor, unde la art. 94 alin. (1) pct. 3) din Codul de procedură penală este reglementat că datele obținute prin încălcarea dreptului la interpret și traducător sunt declarate inadmisibile și trebuie excluse din</p>

			dosar, neputând fi folosite ca temei al unei hotărâri judecătorești. Aceste mecanisme de sancționare garantează că dreptul la interpretare, asigurat de art. 16 din <i>Codul de procedură penală</i> , este un drept efectiv pe tot parcursul procesului penal.
(2) Statele membre se asigură că, atunci când este necesar în vederea garantării caracterului echitabil al procedurilor, sunt disponibile servicii de interpretare pentru comunicarea dintre persoanele suspectate sau acuzate și avocații acestora, care are legătură directă cu interogatoriul și cu audierile din cadrul procedurilor sau cu introducerea unei căi de atac sau a oricărei alte cereri de natură procedurală.	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: La articolul 85 alineatul (4) punctul 9), după cuvintele „acțiunii procesuale,” se completează cu cuvintele „precum și cele de care a luat cunoștință în cadrul comunicării confidențiale dintre bănuit, învinuit sau inculpat și apărătorul acestuia.”</p> <p>La articolul 90 alineatul (3) se completează cu punctul 2²⁾ cu următorul cuprins: „2²⁾ interpreții sau traducătorii – în privința faptelor sau actelor de care au luat cunoștință în cadrul comunicării dintre persoana căreia i se acordă asistență juridică și apărătorul acesteia;”</p> <p>Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 57–58, art. 159), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: La articolul 7¹ alineatul (2) se completează cu următoarele cuvinte „, , cu excepția cazului în care informația a fost obținută în cadrul comunicării confidențiale dintre bănuit, învinuit sau inculpat și apărătorul acestuia.”</p>	Compatibil	Art. 64 alin. (2) pct. 4) și 5) și art. 66 alin. (2) pct. 5) și 6) CPP garantează dreptul la întrevederi confidențiale cu apărătorul, ceea ce asigură comunicarea confidențială între persoana suspectată sau acuzată și avocat (pentru interogatorii, căi de atac, cereri) prin intermediul unui interpret. Mai mult, art. 16 alin. (4) CPP precizează că procesul se desfășoară prin intermediul interpretului, iar practica și interpretarea sistemică a art. 85 coroborat cu art. 64 și 66 impun prezența interpretului ori de câte ori comunicarea este necesară pentru apărare.
(3) Dreptul la interpretare în temeiul alineatelor (1) și (2) include oferirea de asistență adecvată persoanelor cu deficiențe de auz și de vorbire.		Compatibil	Articolele 6 pct. 19) și art. 85 alin. (1) din <i>Codul de procedură penală</i> ; Articolul 2 din <i>Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și</i>

			<p>organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției</p> <p>Toate reglementările care statuează dreptul la interpret se referă atât la traducerea verbală dintr-o limbă în alta, cât și la comunicarea persoanelor cu deficiențe de auz (surzi, muți ori surdomuți) prin utilizarea limbajului mimico-gestual/limbajului semnelor cu ajutorul interpretului.</p>
<p>(4) Statele membre se asigură de existența unei proceduri sau a unui mecanism prin care să verifice dacă persoanele suspectate sau acuzate vorbesc și înțeleg limba în care se desfășoară procedurile penale și dacă au nevoie să fie asistate de un interpret.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 85 se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(2¹) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată verifică, prin orice mijloace, inclusiv prin consultarea persoanei în cauză, dacă aceasta vorbește sau înțelege suficient limba în care se desfășoară procesul penal și, dacă este necesar, dispune asigurarea fără întârziere asistența unui interpret sau traducător.”</p> <p>La articolul 104 alineatul (2) litera b) cuvintele „precizează dacă acesta posedă limba în care se desfășoară procesul” se substituie cu cuvintele „verifică în condițiile art. 85 alin. (2¹) dacă vorbește sau înțelege suficient limba în care se desfășoară procesul penal”.</p> <p>Articolul 105 alineatul (3) se completează cu cuvintele „, precum și verifică în condițiile art. 85 alin. (2¹) dacă vorbește sau înțelege suficient limba în care se desfășoară procesul penal.”</p> <p>La articolul 358 alineatul (1) punctul 9) va avea următorul cuprins:</p> <p>„9) verifică în condițiile art. 85 alin. (2¹) dacă vorbește sau înțelege suficient limba în care se desfășoară procesul penal.”</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Articolele 104 alin. (2) lit. b) și 358 alin. (1) pct. 9) din Codul de procedură penală.</p> <p>Odată ce articolul 2 alin. (4) din Directivă, coroborat cu recitalul (21), impune stabilirea unui mecanism eficient pentru verificarea capacității lingvistice a persoanelor suspectate/acuzate, inclusiv prin consultarea acestora, în vederea stabilirii necesității unui interpret, prevederile art. 104 alin. (2) lit. b) și 358 alin. (1) pct. 9) coroborat cu dispozițiile art. 85 alin. (2¹) din Codul de procedură penală instituie acest mecanism obligatoriu de consultare și verificare de către autoritățile competente, asigurând că dreptul la interpretare este identificat și acordat eficient persoanelor care nu înțeleg sau nu vorbesc limba în care se desfășoară procesul penal.</p>

<p>(5) Statele membre se asigură că, în conformitate cu procedurile din legislația națională, persoanele suspectate sau acuzate au dreptul să exercite o cale de atac împotriva oricărei decizii care dispune că nu este necesară interpretarea și că, atunci când s-a asigurat interpretarea, respectivele persoane au posibilitatea de a reclama faptul că interpretarea nu este de o calitate suficientă pentru a garanta caracterul echitabil al procedurilor.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 85: Se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins: „(3¹) Împotriva hotărîrii motivate a organului de urmărire penală prin care se refuză asigurarea asistenței unui interpret sau prin care se respinge solicitarea de traducere a unor documente poate fi contestată în ordinea art. 298 sau art. 299¹.” Articolul 86 se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins: „(2¹) Atunci cînd persoana reclamă că interpretarea sau traducerea nu este de o calitate suficientă, organul de urmărire penală sau instanța de judecată are obligația de a verifica aspectele invocate și, dacă se constată că asistența oferită sunt de natură să afecteze caracterul echitabil al procedurii, dispune înlocuirea interpretului sau a traducătorului și, după caz, refacerea actului procedural ori traducerea repetată a documentului sau a unei părți din acesta. Despre înlocuirea interpretului și refacerea actului procedural se consemnează în procesul-verbal al acțiunii.”</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Articolele 298, 299¹, 313 și art. 437 alin. (2) din Codul de procedură penală. Dreptul de a exercita o cale de atac împotriva oricărei decizii care dispune că nu este necesară interpretarea sau traducerea se bazează pe procedurile generale de contestare a hotărîrilor organului de urmărire penală și a instanțelor de judecată și pe depunerea de plângeri sau prezentarea de obiecții pe parcursul procedurilor penale. La etapa judecării, încheierile instanțelor de judecată se contestă odată cu fondul hotărîrii (art. 437 alin. (2) din Codul de procedură penală), motiv pentru care nu se impune instituirea unor intervenții distincte. Cît ține de reclamarea calității interpretării sau traducerii actelor, prin intervențiile de la art. 86 alin. (2¹) se instituie mecanismul de înlocuire a interpretului sau traducătorului cu refacerea actului procedural sau traducerea documentului sau a pasajului corespunzător. Toate aceste acțiuni trebuie consemnate în procesele-verbale ale acțiunilor desfășurate.</p>
<p>(6) Dacă este cazul, se pot folosi tehnologii de comunicare cum ar fi videoconferința, telefonul sau internetul, cu excepția cazului în care prezența fizică a interpretului este necesară pentru a garanta caracterul echitabil al procedurilor.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: Articolul 85: Alineatul (1²) va avea următorul cuprins: „(1²) Asistența unui interpret poate fi asigurată de către organul de urmărire penală sau instanța de judecată prin intermediul videoconferinței sau altor mijloace tehnice, cu excepția cazului în care prezența fizică a interpretului la locul efectuării acțiunii</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Articolele: 85 alin. (1²); 104 alin. (1¹); 367 alin. (1¹) din Codul de procedură penală.</p>

	procesuale este necesară pentru a asigura echitatea procedurii.”		
(7) În cadrul procedurilor de executare a mandatului european de arestare, statul membru de executare se asigură că autoritățile sale competente pun la dispoziția persoanelor supuse unei asemenea proceduri, care nu vorbesc sau nu înțeleg limba în care se desfășoară procedurile, servicii de interpretare în conformitate cu prezentul articol.	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 86 se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(2¹) Atunci când persoana reclamă că interpretarea sau traducerea nu este de o calitate suficientă, organul de urmărire penală sau instanța de judecată are obligația de a verifica aspectele invocate și, dacă se constată că asistența oferită sunt de natură să afecteze caracterul echitabil al procedurii, dispune înlocuirea interpretului sau a traducătorului și, după caz, refacerea actului procedural ori traducerea repetată a documentului sau a unei părți din acesta. Despre înlocuirea interpretului și refacerea actului procedural se consemnează în procesul-verbal al acțiunii.”</p>	Parțial compatibil	<p>Mandatului european de arestare i se aplică dispozițiile cu privire la asistența juridică internațională în materie penală.</p> <p>Astfel, alinierea parțială a acestei dispoziții din Directivă este asigurată de următoarele articole: 536 alin. (4); 542 alin. (1); 559 alin. (3) din Codul de procedură penală și articole: 9; 58 alin. (1); 59 alin. (1); 74 alin. (2) din Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală.</p> <p>Totuși, dispozițiile art. 2 alin. (7) din Directivă vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei- cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).</p>
(8) Interpretarea furnizată în temeiul prezentului articol trebuie să fie de o calitate suficientă să garanteze caracterul echitabil al procedurilor, în special prin garantarea faptului că persoanele suspectate sau acuzate cunosc cazul instrumentat împotriva lor și pot să își exercite dreptul la apărare.	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 85:</p> <p>se completează cu alineatul (1³) cu următorul cuprins:</p> <p>„(1³) Interpretarea și traducerea efectuată în cadrul procedurilor penale trebuie să fie de o calitate suficientă pentru a garanta caracterul echitabil al procesului, asigurând în mod expres faptul că persoanele care solicită o astfel de asistență au cunoștință de cauza instrumentată și își pot exercita dreptul la apărare.”.</p> <p>La alineatul (4):</p> <p>se completează cu punctul 4¹) cu următorul cuprins:</p>	Compatibil	<p>Articolul 85 alin. (4) pct. 4¹) și 5) din Codul de procedură penală și articolul 7 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției</p>

	<p>„4¹) să acționeze cu imparțialitate și independență, limitându-se strict la facilitarea comunicării sau la traducerea textelor, fără a oferi consultanță juridică participanților, fără a influența persoana asistată ori a-și exprima opiniile personale cu privire la cauza penală;”</p> <p>punctul 5) se completează cu cuvintele „, , la un nivel de calitate care să asigure persoanei posibilitatea de a înțelege cauza instrumentată, precum și de a-și exercita în mod eficient dreptul la apărare”</p> <p>Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 57–58, art. 159), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>La articolul 7 alineatul (1) litera b) va avea următorul conținut:</p> <p>„b) să facă interpretări și/sau traduceri veridice, exacte, complete și adecvate conținutului, la un nivel de calitate care să asigure beneficiarului înțelegerea deplină a conținutului, a contextului și, după caz, a drepturilor și obligațiilor procesuale sau legale;”</p>		
<p align="center">Articolul 3</p> <p align="center">Dreptul la traducerea documentelor esențiale</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanelor suspectate sau acuzate, care nu înțeleg limba în care se desfășoară procedurile penale respective, li se furnizează într-un interval rezonabil de timp traducerea scrisă a tuturor documentelor esențiale pentru a se garanta faptul că respectivele persoane pot să își exercite dreptul la apărare și pentru a garanta caracterul echitabil al procedurilor.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Se completează cu articolul 243¹ cu următorul cuprins:</p> <p>„Articolul 243¹. Traducerea actelor procedurale și a documentelor</p> <p>(1) Persoana participantă la proces care nu înțelege limba procedurii are dreptul la o traducere, într-un termen rezonabil, într-o limbă pe care o înțelege, a tuturor actelor procedurale ale organului de urmărire penală</p>	<p align="center">Compatibil</p>	<p>Articolele: 16 alin. (4), 64 alin. (2) pct. 1) din <i>Codul de procedură penală</i></p> <p>Conform articolului 16 alin. (4) din <i>Codul de procedură penală</i> „(4) Actele procedurale ale organului de urmărire penală și cele ale instanței de judecată se înmânează bănuitului, învinuitului, inculpatului, fiind traduse în limba lui maternă sau în limba pe care acesta o cunoaște, în modul stabilit de prezentul cod.”</p> <p>Articolul 16 din <i>Codul de procedură penală</i> consacra dreptul la interpretare și traducere la nivel de</p>

	<p>și cele ale instanței de judecată care îi sunt notificate sau comunicate sau la care are drept de acces, pentru a-și putea exercita dreptul la apărare și pentru a garanta echitatea procedurii.</p> <p>(2) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate decide, din oficiu sau la cererea motivată a persoanelor participante la procesul penal sau a apărătorului acestora ori a reprezentanților legali, traducerea altor documente ori a unei părți din acestea, dacă sunt considerate fundamentale pentru înțelegerea cauzei instrumentate sau pregătirea apărării.</p> <p>(3) Prin excepție de la alin. (1) și (2), în locul traducerii scrise a actelor procedurale și a documentelor, se poate asigura o interpretare orală sau un rezumat oral al acestora, cu condiția ca acest mod de informare să nu afecteze caracterul echitabil al procedurii și să fie acceptat în scris de către persoană participantă la proces, în prezența apărătorului.</p> <p>(4) Persoana participantă la proces poate renunța la dreptul de a obține traducerea actelor procedurale și a documentelor exprimându-și acordul scris în prezența apărătorului, doar după ce a fost informată despre consecințele unei astfel de renunțări.</p> <p>(5) Măsurile procesuale din prezentul articol se consemnează în procesul-verbal al acțiunii procesuale sau al ședinței de judecată.”</p>		<p>principiu fundamental al procesului penal.</p> <p>Dispozițiile acestuia prevede explicit dreptul persoanei care nu posedă limba de desfășurare a procesului penal (organul de urmărire penală și instanța de judecată, îi furnizează traducerea scrisă a actelor procedurale, acoperind astfel cerința art. 3 alin. (1) al Directivei. Mai mult, aplicarea efectivă a acestui drept este întărită prin sancțiunile procesuale de:</p> <p>(i) nulitatea absolută prevăzută expres la art. 251¹ alin. (1) lit. e) din <i>Codul de procedură penală</i>, adică încălcarea dispozițiilor privind prezența obligatorie a interpretului, traducătorului atrage nulitatea absolută a actului procedural. Nulitatea absolută poate fi invocată la orice etapă a procesului penal;</p> <p>(ii) inadmisibilitatea probelor, unde la art. 94 alin. (1) pct. 3) din <i>Codul de procedură penală</i> este reglementat că datele obținute prin încălcarea dreptului la interpret și traducător sunt declarate inadmisibile și trebuie excluse din dosar, neputând fi folosite ca temei al unei hotărâri judecătorești.</p> <p>Aceste mecanisme de sancționare garantează că dreptul la traducerea documentelor esențiale, asigurat de art. 16 alin. (4) din <i>Codul de procedură penală</i>, este un drept efectiv pe tot parcursul procesului penal.</p>
<p>(2) Documentele esențiale includ orice decizie de privare de libertate a unei persoane, orice rechizitoriu sau act de inculpare și orice hotărâre judecătorească.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Se completează cu articolul 243¹ cu următorul cuprins: „Articolul 243¹. Traducerea actelor procedurale și a documentelor</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Articolul 6 pct.1), articolul 16 alin. (4) și articolul 243¹ din <i>Codul de procedură penală</i> asigură, cu titlu de principiu, că în cadrul procesului penal, toate actele procedurale (așa cum sunt definite în art. 6 pct.1)) urmează a fi traduse.</p>

	<p>(1) Persoana participantă la proces care nu înțelege limba procedurii are dreptul la o traducere, într-un termen rezonabil, într-o limbă pe care o înțelege, a tuturor actelor procedurale ale organului de urmărire penală și cele ale instanței de judecată care îi sunt notificate sau comunicate sau la care are drept de acces, pentru a-și putea exercita dreptul la apărare și pentru a garanta echitatea procedurii.</p> <p>(2) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate decide, din oficiu sau la cererea motivată a persoanelor participante la procesul penal sau a apărătorului acestora ori a reprezentanților legali, traducerea altor documente ori a unei părți din acestea, dacă sunt considerate fundamentale pentru înțelegerea cauzei instrumentate sau pregătirea apărării.</p> <p>(3) Prin excepție de la alin. (1) și (2), în locul traducerii scrise a actelor procedurale și a documentelor, se poate asigura o interpretare orală sau un rezumat oral al acestora, cu condiția ca acest mod de informare să nu afecteze caracterul echitabil al procedurii și să fie acceptat în scris de către persoană participantă la proces, în prezența apărătorului.</p> <p>(4) Persoana participantă la proces poate renunța la dreptul de a obține traducerea actelor procedurale și a documentelor exprimându-și acordul scris în prezența apărătorului, doar după ce a fost informată despre consecințele unei astfel de renunțări.</p> <p>(5) Măsurile procesuale din prezentul articol se consemnează în procesul-verbal al acțiunii procesuale sau al ședinței de judecată.”</p>		
<p>(3) Autoritățile competente decid în fiecare caz în parte dacă mai există și alte documente esențiale. Persoanele suspectate sau acuzate sau avocații acestora pot înainta o cerere motivată în acest scop.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p>	<p>Compatibil</p>	

	<p>Se completează cu articolul 243¹ cu următorul cuprins:</p> <p>„Articolul 243¹. Traducerea actelor procedurale și a documentelor</p> <p>(1) Persoana participantă la proces care nu înțelege limba procedurii are dreptul la o traducere, într-un termen rezonabil, într-o limbă pe care o înțelege, a tuturor actelor procedurale ale organului de urmărire penală și cele ale instanței de judecată care îi sunt notificate sau comunicate sau la care are drept de acces, pentru a-și putea exercita dreptul la apărare și pentru a garanta echitatea procedurii.</p> <p>(2) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate decide, din oficiu sau la cererea motivată a persoanelor participante la procesul penal sau a apărătorului acestora ori a reprezentanților legali, traducerea altor documente ori a unei părți din acestea, dacă sunt considerate fundamentale pentru înțelegerea cauzei instrumentate sau pregătirea apărării.</p> <p>(3) Prin excepție de la alin. (1) și (2), în locul traducerii scrise a actelor procedurale și a documentelor, se poate asigura o interpretare orală sau un rezumat oral al acestora, cu condiția ca acest mod de informare să nu afecteze caracterul echitabil al procedurii și să fie acceptat în scris de către persoană participantă la proces, în prezența apărătorului.</p> <p>(4) Persoana participantă la proces poate renunța la dreptul de a obține traducerea actelor procedurale și a documentelor exprimându-și acordul scris în prezența apărătorului, doar după ce a fost informată despre consecințele unei astfel de renunțări.</p> <p>(5) Măsurile procesuale din prezentul articol se consemnează în procesul-verbal al acțiunii procesuale sau al ședinței de judecată.”</p>		
<p>(4) Nu se impune obligația de a traduce acele părți din documentele esențiale care nu sunt relevante pentru</p>		<p>Opțiune nepreluată</p>	<p>Opțiunea prevăzută la art. 3 alin. (4) din Directivă nu a fost preluată, proiectul optând pentru un standard superior de</p>

<p>obiectivul de a permite persoanelor suspectate sau acuzate să cunoască cazul instrumentat împotriva lor.</p>			<p>protecție a drepturilor procesuale. Având în vedere corelarea cu art. 16 alin. (4) și art. 243 din <i>Codul de procedură penală</i>, care consacră dreptul la traducerea integrală a actelor procedurale notificate, limitarea traducerii doar la anumite pasaje ar fi de natură să genereze interpretări subiective din partea organelor judiciare, afectând plenitudinea dreptului la apărare. Astfel, legislația națională nu face distincție între fragmentele unui act esențial, garantând traducerea sa integrală.</p>
<p>(5) Statele membre se asigură că, în conformitate cu procedurile din legislația națională, persoanele suspectate sau acuzate au dreptul să exercite o cale de atac împotriva oricărei decizii care dispune că nu este necesară traducerea documentelor sau a unor părți din acestea și că, atunci când s-a asigurat traducerea, respectivele persoane au posibilitatea de a reclama faptul că traducerea nu este de o calitate suficientă pentru a garanta caracterul echitabil al procedurilor.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 85 se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins: „(3¹) Împotriva hotărîrii motivate a organului de urmărire penală prin care se refuză asigurarea asistenței unui interpret sau prin care se respinge solicitarea de traducere a unor documente poate fi contestată în ordinea art. 298 sau art. 299¹.”</p> <p>Articolul 86 se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins: „(2¹) Atunci cînd persoana reclamă că interpretarea sau traducerea nu este de o calitate suficientă, organul de urmărire penală sau instanța de judecată are obligația de a verifica aspectele invocate și, dacă se constată că asistența oferită sunt de natură să afecteze caracterul echitabil al procedurii, dispune înlocuirea interpretului sau a traducătorului și, după caz, refacerea actului procedural ori traducerea repetată a documentului sau a unei părți din acesta. Despre înlocuirea interpretului și refacerea actului procedural se consemnează în procesul-verbal al acțiunii.”</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Articolele 298, 299¹, 313 și art. 437 alin. (2) din <i>Codul de procedură penală</i>. Dreptul de a exercita o cale de atac împotriva oricărei decizii care dispune că nu este necesară interpretarea sau traducerea se bazează pe procedurile generale de contestare a hotărîrilor organului de urmărire penală și a instanțelor de judecată și pe depunerea de plângeri sau prezentarea de obiecții pe parcursul procedurilor penale. La etapa judecării, încheierile instanțelor de judecată se contestă odată cu fondul hotărîrii (art. 437 alin. (2) din <i>Codul de procedură penală</i>), motiv pentru care nu se impune instituirea unor intervenții distincte. Cît ține de reclamarea calității interpretării sau traducerii actelor, prin intervențiile de la art. 86 alin. (2¹) se instituie mecanismul de înlocuire a interpretului sau traducătorului cu refacerea actului procedural sau traducerea documentului sau a pasajului corespunzător. Toate aceste acțiuni trebuie consemnate în procesele-verbale ale acțiunilor desfășurate.</p>

<p>(6) În cadrul procedurilor de executare a unui mandat european de arestare, statul membru de executare se asigură că autoritățile sale competente asigură traducerea scrisă a acestui document oricărei persoane supuse unei asemenea proceduri, care nu înțelege limba în care este redactat mandatul european de arestare sau limba în care acesta a fost tradus de către statul membru emitent.</p>	<p>Opțiune nepreluată prin prezentul proiect</p>	<p>Parțial compatibil</p>	<p><i>Mandatului european de arestare</i> i se aplică dispozițiile cu privire la asistența juridică internațională în materie penală.</p> <p>Astfel, alinierea parțială a acestei dispoziții din Directivă este asigurată de următoarele articole: 536 alin. (4); 542 alin. (1); 559 alin. (3) din <i>Codul de procedură penală</i> și articole: 9; 58 alin. (1); 59 alin. (1); 74 alin. (2) din <i>Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală</i>.</p> <p>Totuși, dispozițiile art. 2 alin. (7) din Directivă vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei- cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).</p>
<p>(7) Prin derogare de la normele generale instituite în alineatele (1), (2), (3) și (6), o traducere orală sau un rezumat oral al documentelor esențiale pot fi furnizate în locul unei traduceri scrise, cu condiția ca o astfel de traducere orală sau rezumat oral să nu prejudicieze caracterul echitabil al procedurilor.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Se completează cu articolul 243¹ cu următorul cuprins:</p> <p>„Articolul 243¹. Traducerea actelor procedurale și a documentelor</p> <p>(1) Persoana participantă la proces care nu înțelege limba procedurii are dreptul la o traducere, într-un termen rezonabil, într-o limbă pe care o înțelege, a tuturor actelor procedurale ale organului de urmărire penală și cele ale instanței de judecată care îi sunt notificate sau comunicate sau la care are drept de acces, pentru a-și putea exercita dreptul la apărare și pentru a garanta echitatea procedurii.</p> <p>(2) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate decide, din oficiu sau la cererea motivată a persoanelor participante la procesul penal sau a apărătorului acestora</p>	<p>Compatibil</p>	

	<p>ori a reprezentanților legali, traducerea altor documente ori a unei părți din acestea, dacă sunt considerate fundamentale pentru înțelegerea cauzei instrumentate sau pregătirea apărării.</p> <p>(3) Prin excepție de la alin. (1) și (2), în locul traducerii scrise a actelor procedurale și a documentelor, se poate asigura o interpretare orală sau un rezumat oral al acestora, cu condiția ca acest mod de informare să nu afecteze caracterul echitabil al procedurii și să fie acceptat în scris de către persoană participantă la proces, în prezența apărătorului.</p> <p>(4) Persoana participantă la proces poate renunța la dreptul de a obține traducerea actelor procedurale și a documentelor exprimându-și acordul scris în prezența apărătorului, doar după ce a fost informată despre consecințele unei astfel de renunțări.</p> <p>(5) Măsurile procesuale din prezentul articol se consemnează în procesul-verbal al acțiunii procesuale sau al ședinței de judecată.”</p>		
<p>(8) Orice renunțare la dreptul de a avea o traducere a documentelor menționate în prezentul articol trebuie să facă obiectul cerinței ca persoanele suspectate sau acuzate să fi beneficiat anterior de asistență juridică și să fi fost informate pe deplin în legătură cu consecințele renunțării lor sau ca renunțarea să fi fost neechivocă și făcută în mod voluntar.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Se completează cu articolul 243¹ cu următorul cuprins:</p> <p>„Articolul 243¹. Traducerea actelor procedurale și a documentelor</p> <p>(1) Persoana participantă la proces care nu înțelege limba procedurii are dreptul la o traducere, într-un termen rezonabil, într-o limbă pe care o înțelege, a tuturor actelor procedurale ale organului de urmărire penală și cele ale instanței de judecată care îi sunt notificate sau comunicate sau la care are drept de acces, pentru a-și putea exercita dreptul la apărare și pentru a garanta echitatea procedurii.</p>	<p>Compatibil</p>	

	<p>(2) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate decide, din oficiu sau la cererea motivată a persoanelor participante la procesul penal sau a apărătorului acestora ori a reprezentanților legali, traducerea altor documente ori a unei părți din acestea, dacă sunt considerate fundamentale pentru înțelegerea cauzei instrumentate sau pregătirea apărării.</p> <p>(3) Prin excepție de la alin. (1) și (2), în locul traducerii scrise a actelor procedurale și a documentelor, se poate asigura o interpretare orală sau un rezumat oral al acestora, cu condiția ca acest mod de informare să nu afecteze caracterul echitabil al procedurii și să fie acceptat în scris de către persoană participantă la proces, în prezența apărătorului.</p> <p>(4) Persoana participantă la proces poate renunța la dreptul de a obține traducerea actelor procedurale și a documentelor exprimându-și acordul scris în prezența apărătorului, doar după ce a fost informată despre consecințele unei astfel de renunțări.</p> <p>(5) Măsurile procesuale din prezentul articol se consemnează în procesul-verbal al acțiunii procesuale sau al ședinței de judecată.”</p>		
<p>(9) Traducerea furnizată în temeiul prezentului articol trebuie să fie de o calitate suficientă să garanteze caracterul echitabil al procedurilor, în special prin garantarea faptului că persoanele suspectate sau acuzate cunosc cazul instrumentat împotriva lor și pot să își exercite dreptul la apărare.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 85: se completează cu alineatul (1³) cu următorul cuprins: „(1³) Interpretarea și traducerea efectuată în cadrul procedurilor penale trebuie să fie de o calitate suficientă pentru a garanta caracterul echitabil al procesului, asigurând în mod expres faptul că persoanele care solicită o astfel de asistență au cunoștință de cauza instrumentată și își pot exercita dreptul la apărare.”.</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Articolul 85 alin. (1³), (4) pct. 4¹) și 5) din <i>Codul de procedură penală</i> și articolul 7 alin. (1) lit. b) din <i>Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției</i></p>

	<p>La alineatul (4): se completează cu punctul 4¹⁾ cu următorul cuprins: „4¹⁾ să acționeze cu imparțialitate și independență, limitându-se strict la facilitarea comunicării sau la traducerea textelor, fără a oferi consultanță juridică participanților, fără a influența persoana asistată ori a-și exprima opiniile personale cu privire la cauza penală;” punctul 5) se completează cu cuvintele „, , la un nivel de calitate care să asigure persoanei posibilitatea de a înțelege cauza instrumentată, precum și de a-și exercita în mod eficient dreptul la apărare”</p> <p>Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 57–58, art. 159), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>La articolul 7 alineatul (1) litera b) va avea următorul conținut: „b) să facă interpretări și/sau traduceri veridice, exacte, complete și adecvate conținutului, la un nivel de calitate care să asigure beneficiarului înțelegerea deplină a conținutului, a contextului și, după caz, a drepturilor și obligațiilor procesuale sau legale;”</p>		
<p align="center">Articolul 4 Costurile serviciilor de interpretare și de traducere</p> <p>Statele membre acoperă costurile legate de serviciile de interpretare și de traducere care rezultă din aplicarea articolelor 2 și 3, indiferent de rezultatul procedurilor.</p>		<p align="center">Compatibil</p>	<p>Articolele: 227 alin. (2) pct. 1) și alin. (3), 228 alin. (1) și (4), 229 alin. (2) din Codul de procedură penală Compatibilitatea este asigurată prin următoarele mecanisme juridice: Art. 227 alin. (2) pct. 1) și alin. (3) clasifică sumele plătite interpreților și traducătorilor drept cheltuieli judiciare care se plătesc obligatoriu din sumele alocate de stat.</p>

			<p>Art. 228 alin. (1) și (4) reglementează dreptul interpreților și traducătorilor la recompensă și la compensarea cheltuielilor suportate, asigurând astfel disponibilitatea acestor servicii prin finanțare publică.</p> <p>Deosebit de relevant este articolul 229 alin. (2), care instituie o excepție absolută: chiar și în cazul în care persoana este condamnată, aceasta nu poate fi obligată la recuperarea cheltuielilor judiciare constând în sumele plătite interpreților și traducătorilor.</p> <p>Exercitarea dreptului la asistență lingvistică nu este condiționată de situația materială a bănuțului/inculpatului și nici de rezultatul final al cauzei penal, respectând întocmai cerința de gratuitate impusă de Directivă</p>
<p align="center">Articolul 5 Calitatea interpretării și a traducerii</p> <p>(1) Statele membre iau măsuri concrete pentru a garanta faptul că interpretarea și traducerea furnizate îndeplinesc standardele de calitate prevăzute la articolul 2 alineatul (8) și la articolul 3 alineatul (9).</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 85: se completează cu alineatul (1³) cu următorul cuprins: „(1³) Interpretarea și traducerea efectuată în cadrul procedurilor penale trebuie să fie de o calitate suficientă pentru a garanta caracterul echitabil al procesului, asigurând în mod expres faptul că persoanele care solicită o astfel de asistență au cunoștință de cauza instrumentată și își pot exercita dreptul la apărare.”.</p> <p>La alineatul (4): se completează cu punctul 4¹) cu următorul cuprins: „4¹) să acționeze cu imparțialitate și independență, limitându-se strict la facilitarea comunicării sau la traducerea</p>	<p align="center">Compatibil</p>	<p>Articolul 85 alin. (4) pct. 5) din <i>Codul de procedură penală</i> și articolele 2 și 7 alin. (1) lit. b) din <i>Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției</i></p>

	<p>textelor, fără a oferi consultanță juridică participanților, fără a influența persoana asistată ori a-și exprima opiniile personale cu privire la cauza penală;”</p> <p>punctul 5) se completează cu cuvintele „, , la un nivel de calitate care să asigure persoanei posibilitatea de a înțelege cauza instrumentată, precum și de a-și exercita în mod eficient dreptul la apărare”</p> <p>Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 57–58, art. 159), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>La articolul 7 alineatul (1) litera b) va avea următorul conținut:</p> <p>„b) să facă interpretări și/sau traduceri veridice, exacte, complete și adecvate conținutului, la un nivel de calitate care să asigure beneficiarului înțelegerea deplină a conținutului, a contextului și, după caz, a drepturilor și obligațiilor procesuale sau legale;”</p>		
<p>(2) În vederea promovării caracterului adecvat al interpretării și traducerii, precum și a accesului eficient la acestea, statele membre depun eforturile necesare pentru crearea unui registru sau a mai multor registre cuprinzând traducătorii și interpreții independenți care sunt calificați corespunzător. După crearea registrului sau a registrelor, acestea se pun, după caz, la dispoziția avocaților și a autorităților competente.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Articolul 85 alin. (1) și (1¹) din <i>Codul de procedură penală</i> și articolul 17 din <i>Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției</i></p>
<p>(3) Statele membre se asigură că interpreților și translatorilor le incumbă obligația de a respecta confidențialitatea în ceea ce privește interpretarea și traducerea furnizate în temeiul prezentei directive.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Articolul 85 alin. (4) pct. 9) și alin. (5) din <i>Codul de procedură penală</i> Articolele: 7 alin. (1) lit. c), 7¹ și 15 alin. (1) lit. e) din <i>Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției</i> Articolul 391 alin. (2¹) și alin. (3) din <i>Codul contravențional</i></p>

<p align="center">Articolul 6 Formarea</p> <p>Fără a aduce atingere independenței judecătorești sau diferențelor organizatorice ale sistemelor judiciare din Uniune, statele membre cer persoanelor responsabile de formarea judecătorilor, a procurorilor și a personalului judiciar implicat în proceduri penale să acorde o atenție deosebită particularităților comunicării cu ajutorul unui interpret, astfel încât să asigure o comunicare eficientă și eficace.</p>		<p align="center">Compatibil</p>	<p>Planurile modulare de formare continuă a judecătorilor și procurorilor, care sunt aprobate anual de către Consiliul Institutului National al Justiției acoperă tematicile privind Garanțiile procedurale în procedurile penale și drepturile victimelor. În acest modul, o parte din sesiune este dedicată subiectului particularității de comunicare cu ajutorul unui interpret.</p>
<p align="center">Articolul 7 Consemnarea în registre</p> <p>Statele membre se asigură că, atunci când autoritățile de urmărire penală sau cele judiciare interoghează sau audiază o persoană suspectată sau acuzată cu ajutorul unui interpret, în temeiul articolului 2, sau atunci când se pune la dispoziție, în prezența unei astfel de autorități, o traducere orală sau un rezumat oral al documentelor esențiale, în temeiul articolului 3 alineatul (7), sau atunci când o persoană a renunțat la dreptul său la traducere, în temeiul articolului 3 alineatul (8), se consemnează faptul că s-au produs aceste evenimente, în conformitate cu procedura de ținare a evidențelor prevăzută de legislația statului membru respectiv.</p>	<p>Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: Articolul 86 se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins: „(2¹) Atunci când persoana reclamă că interpretarea sau traducerea nu este de o calitate suficientă, organul de urmărire penală sau instanța de judecată are obligația de a verifica aspectele invocate și, dacă se constată că asistența oferită sunt de natură să afecteze caracterul echitabil al procedurii, dispune înlocuirea interpretului sau a traducătorului și, după caz, refacerea actului procedural ori traducerea repetată a documentului sau a unei părți din acesta. Despre înlocuirea interpretului și refacerea actului procedural se consemnează în procesul-verbal al acțiunii.”</p> <p>Se completează cu articolul 243¹ cu următorul cuprins: „Articolul 234¹. Traducerea actelor procedurale și a documentelor (1) Persoana participantă la proces care nu înțelege limba procedurii are dreptul la o traducere, într-un termen rezonabil, într-o limbă pe care o înțelege, a tuturor actelor procedurale ale organului de urmărire penală și cele ale instanței de judecată care îi sunt notificate sau comunicate sau la care are drept de acces, pentru a-și putea exercita</p>	<p align="center">Compatibil</p>	<p>Articolele: 85 alin. (3) și (4) pct. 8); 260 alin. (2) pct. 3) și 5), alin. (4) și (5); 336 alin. (3) lit. b); 337 din Codul de procedură penală Articolele: 18 alin. (2) și (3); 19 alin. (3) din Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției Articolele 18 și 19 din Legea nr. 264/2008 sunt relevante dintr-o perspectivă administrativă și de fond, deoarece stabilesc mecanismul administrativ de bază care sprijină cerința de consemnare. Deși ele nu transferă direct obligația de consemnare de la autoritățile judiciare la interpreți, ele creează evidențe obligatorii la nivelul prestatorului de servicii. Aceste dispoziții completează obligațiile de consemnare din art. 260, 336 și 337 din Codul de procedură penală.</p>

	<p>dreptul la apărare și pentru a garanta echitatea procedurii.</p> <p>(2) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate decide, din oficiu sau la cererea motivată a persoanelor participante la procesul penal sau a apărătorului acestora ori a reprezentanților legali, traducerea altor documente ori a unei părți din acestea, dacă sunt considerate fundamentale pentru înțelegerea cauzei instrumentate sau pregătirea apărării.</p> <p>(3) Prin excepție de la alin. (1) și (2), în locul traducerii scrise a actelor procedurale și a documentelor, se poate asigura o interpretare orală sau un rezumat oral al acestora, cu condiția ca acest mod de informare să nu afecteze caracterul echitabil al procedurii și să fie acceptat în scris de către persoană participantă la proces, în prezența apărătorului.</p> <p>(4) Persoana participantă la proces poate renunța la dreptul de a obține traducerea actelor procedurale și a documentelor exprimându-și acordul scris în prezența apărătorului, doar după ce a fost informată despre consecințele unei astfel de renunțări.</p> <p>(5) Măsurile procesuale din prezentul articol se consemnează în procesul-verbal al acțiunii procesuale sau al ședinței de judecată.”</p>		
<p style="text-align: center;">Articolul 8 Menținerea nivelului de protecție</p> <p>Nicio dispoziție a prezentei directive nu se interpretează ca o limitare și nici ca o derogare de la oricare dintre drepturile sau garanțiile procedurale care sunt asigurate în temeiul Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în temeiul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în temeiul altor dispoziții relevante de drept internațional sau al legislației oricărui stat membru, care asigură un nivel mai ridicat de protecție.</p>		<p style="text-align: center;">Compatibil</p>	<p>Articolul 8 este o clauză de non-regresie și nu necesită transpunere explicită separată. Totuși, spiritul și efectul său sunt pe deplin asigurate de articolul 7 alin. (2) și (5) din Codul de procedură penală</p> <p>Articolul 7 din Codul de procedură penală acționează ca o clauză de supremație și de non-regresie la nivel național și reprezintă principiul fundamental care asigură transpunerea spiritului și efectului art. 8 din prezenta Directivă.</p> <p>Acest articol stabilește principii ierarhice obligatorii:</p>

			<p>prioritatea dreptului internațional: Alin. (2) și (5) impune autorităților să acorde prioritate reglementărilor internaționale (inclusiv CEDO și jurisprudența CtEDO) în domeniul drepturilor omului, în fața legii naționale, în cazul oricărei neconcordanțe.</p> <p>mandat de aplicare: prin alin. (1) și (8) se impune organelor de aplicare a legii să desfășoare procesul penal în conformitate cu tratatele internaționale și face ca Hotărârile CtEDO să fie obligatorii.</p> <p>Acest cadru juridic asigură menținerea unui standard de protecție superior Directivei.</p>
<p align="center">Articolul 9 Transpunerea</p> <p>(1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 27 octombrie 2013.</p> <p>(2) Statele membre comunică Comisiei textul măsurilor respective.</p> <p>(3) Atunci când statele membre adoptă măsurile respective, acestea conțin o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o astfel de trimitere cu ocazia publicării lor oficiale. Modalitățile de efectuare a unei astfel de trimiteri se stabilesc de statele membre.</p>	<p>Prezenta lege asigură transpunerea art. 1 alin. (1) și (3), art. 2 alin. (1), (2), (4), (5), (6), (7) și (8), art. 3 alin. (1), (2), (3), (5), (7), (8) și (9), art. 5 alin. (1) și art. 7 din Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale, CELEX: 32010L0064, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 280/1 din 26 octombrie 2010</p>	Compatibil	<p>- pct. 16, 39 și 61 din Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația UE aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1171/2018 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr.287-290, art.574)</p>
<p align="center">Articolul 10 Raportarea</p> <p>Până la 27 octombrie 2014, Comisia prezintă Parlamentului European și Consiliului un raport de evaluare a măsurii în care statele membre au adoptat măsurile necesare pentru a se conforma prezentei directive, însoțit, dacă este necesar, de propuneri legislative.</p>		prevederi UE neaplicabile	
<p align="center">Articolul 11 Intrarea în vigoare</p>		prevederi UE neaplicabile	

Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.			
<p style="text-align: center;">Articolul 12 Destinatarii</p> <p>Prezenta directivă se adresează statelor membre în conformitate cu tratatele.</p>		prevederi UE neaplicabile	

TABEL DE CONCORDANȚĂ
la proiectul de Lege
cu privire la modificarea unor acte normative
(sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal)

1	Titlul actului UE, inclusiv cea mai recentă modificare, nr. CELEX Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale, CELEX: 32012L0013, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 142/1 din 1 iunie 2012.			
2	Titlul proiectului de act normativ național Proiect de Lege cu privire la modificarea unor acte normative (<i>sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal</i>)			
3	Gradul general de compatibilitate Transpune parțială			
4	Autoritatea/persoana responsabilă Ministerul Justiției, Victor Stratu, șef Secție drept public, șef adjunct Direcția elaborare acte normative, Rotari Iulia, consultant principal, Secția drept public, Direcția elaborare acte normative			
5	Data întocmirii/actualizării 11.03.2026			
Actul Uniunii Europene		Proiectul de act normativ național	Gradul de compatibilitate	Observații
6		7	8	9
<i>Articolul 1</i> Obiectul		Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: Articolul 2 alineatul (1) după textul „Republicii Moldova” se completează cu textul „, , ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală”:	Parțial compatibil	Art. 1 alin. (3), art. 2, art. 17 alin. (2), art. 63 alin. (1 ¹), art. 64 alin. (2) pct. 1), 2), 16), art. 66 alin. (2) pct. 1), 20)-22), 25 ¹), art. 167 alin. (1) și (2), art. 260, art. 282 (<i>înaintarea acuzării</i>), art. 293, art. 294, art. 296 alin. (5) și (6), art. 297 alin. (3), art. 315, art. 317 alin. (4) și (5), art. 358 alin. (2) Cod de procedură penală nr. 122/2003. Art. 374 alin. (3) și (4), art. 376 alin. (4), art. 384 alin. (2) lit. r), art. 430 alin. (1) Cod contravențional nr. 218/2008. Dreptul la informare al bănuitului, învinutului, inculpatului este reglementat de legislația națională, sarcina garantării acestuia revenind organului de urmărire penală și instanței de judecată. Dispozițiile cu privire la <i>mandatul european de arestare - MEA</i> , vor fi compatibile odată cu transpunerea în

			legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI). Totodată, mandatului european de arestare i se aplică dispozițiile art. 5 din CPP și dispozițiile cu privire la asistența juridică internațională în materie penală (<i>Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală</i>).
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 2</i></p> <p style="text-align: center;">Domeniul de aplicare</p> <p>(1) Prezenta directivă se aplică din momentul în care o persoană este informată de către autoritățile competente ale unui stat membru cu privire la faptul că este suspectată sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni, până în momentul finalizării procedurilor, prin aceasta înțelegându-se hotărârea definitivă în legătură cu întrebarea dacă persoana suspectată sau acuzată a comis infracțiunea, inclusiv, dacă este cazul, pronunțarea sentinței și soluționarea unei căi de atac.</p> <p>(2) În cazul în care dreptul unui stat membru prevede aplicarea unei sancțiuni pentru infracțiuni minore de către o altă autoritate decât o instanță competentă în materie penală și aplicarea unei astfel de sancțiuni poate fi atacată în fața unei astfel de instanțe, prezenta directivă se aplică doar în cazul procedurilor desfășurate în fața respectivei instanțe ca urmare a exercitării unei astfel de căi de atac.</p>		Compatibil	<p>Transpus prin art. 1, art. 64, art. 66, 277 din Codul de procedură penală, care definesc calitățile procesuale și întinderea drepturilor pe tot parcursul procesului penal până la rămânerea definitivă a hotărârii, inclusiv dreptul la informare</p> <p>Art. 384 din Codul contravențional, care definește calitatea procesuală a persoanei, asigură informarea nu doar în fața instanței judecătorești, dar și în fața autorităților administrative cu competențe de constatare sau examinare a contravențiilor, asigurând astfel un standard de calitate superior celui solicitat de Directivă.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 3</i></p> <p style="text-align: center;">Dreptul la informare cu privire la drepturi</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate sunt informate prompt cu privire</p>		Compatibil	<p>Articolele: 16; 17 alin. (3) și (5); 64 alin. (1) și (2); art. 66 alin. (1) și (2); 85; 104 alin. (2) lit.c); 167; 282; 358 alin. (2) și (3); 480; 492 CPP.</p>

<p>la cel puțin următoarele drepturi procedurale, astfel cum se aplică în dreptul intern, pentru a asigura posibilitatea exercitării efective a drepturilor respective:</p> <p>(a) dreptul de a fi asistat de un avocat;</p> <p>(b) orice drept la consiliere juridică gratuită și condițiile pentru obținerea unei astfel de consilieri;</p> <p>(c) dreptul de a fi informat cu privire la acuzare, în conformitate cu articolul 6;</p> <p>(d) dreptul la interpretare și traducere;</p> <p>(e) dreptul de a păstra tăcerea.</p> <p>(2) Statele membre garantează că informațiile puse la dispoziție în conformitate cu alineatul (1) sunt furnizate oral sau în scris, într-un limbaj simplu și accesibil, ținând seama de orice nevoie specială a persoanelor suspectate vulnerabile sau acuzate vulnerabile.</p>			<p>Art. 19 alin. (1) Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Participarea interpretului în cauzele penale nu constituie o facultate a organului de urmărire penală sau a instanței de judecată, ci o garanție procesuală obligatorie, menită să asigure exercitarea deplină a dreptului la apărare și a dreptului la un proces echitabil. Obligația corelativă a organului de urmărire penală sau a instanței de judecată de a explica drepturile procesuale este consemnată obligatoriu în actele procedurale (proces-verbale), fiind dublată de înmânarea obligatorie, în scris și contra semnătură, a informației privind drepturile și obligațiile bănuțitului/învinutului, însoțită de explicații verbale necesare pentru înțelegerea deplină a conținutului acestora.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 4</i></p> <p>Nota privind drepturile cu privire la arestare</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanelor suspectate sau acuzate care sunt arestate sau reținute li se furnizează cu promptitudine o Notă scrisă privind drepturile. Persoanelor în cauză li se va oferi oportunitatea de a citi Nota privind drepturile și li se va permite să păstreze această notă pe toată perioada în care sunt private de libertate.</p> <p>(2) Pe lângă informațiile furnizate în conformitate cu articolul 3, Nota privind drepturile menționată la alineatul (1) din prezentul articol cuprinde informații cu privire la următoarele drepturi, astfel cum se aplică ele în conformitate cu dreptul intern:</p> <p>(a) dreptul de acces la materialele cauzei;</p>	<p>La articolul 64 alineatul (2) se completează cu punctul 3¹⁾ cu următorul cuprins:</p> <p>„3¹⁾ imediat după reținere să fie informat în scris despre durata maximă a reținerii până la prezentarea în fața unui judecător, despre posibilitatea de a lua cunoștință de materialele cauzei care au servit drept temei direct pentru reținere și să conteste legalitatea reținerii;</p> <p>La articolul 66 alineatul (2) se completează cu punctul 3¹⁾ cu următorul cuprins:</p> <p>„2¹⁾ imediat după reținere să fie informat în scris despre durata maximă a reținerii până la prezentarea în fața unui judecător, despre posibilitatea de a lua cunoștință de materialele cauzei care au servit drept temei direct pentru reținere și să conteste legalitatea reținerii;</p>		<p>Articolele 64; 66; 167; 173; 351 alin. (6), 358 alin. (3) CPP; Art. V din Legea de modificare.</p> <p>Articolul 167 alin. (6) CPP instituie o garanție procedurală prin care, dacă sunt observate vătămări, organul de urmărire penală este obligat să informeze procurorul pentru dispunerea expertizei. Aceasta acoperă ipoteza în care persoana nu este în stare sau refuză să ceară asistență, dar necesitatea este evidentă.</p>

<p>(b) dreptul de a informa autoritățile consulare și o persoană;</p> <p>(c) dreptul de acces la asistență medicală de urgență; și</p> <p>(d) numărul maxim de ore sau de zile pentru care persoana suspectată sau acuzată poate fi privată de libertate înainte de a se ajunge în fața unei autorități judiciare.</p> <p>(3) Nota privind drepturile cuprinde, de asemenea, informații de bază cu privire la orice posibilitate, în temeiul dreptului intern, de a contesta legalitatea arestării, de a obține o revizuire a detenției sau de a solicita eliberarea provizorie.</p> <p>(4) Nota privind drepturile se redactează într-un limbaj simplu și accesibil. Un model orientativ de Notă privind drepturile este prevăzut în anexa I.</p> <p>(5) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate primesc Nota privind drepturile scrisă în limba pe care o înțeleg. În cazul în care Nota privind drepturile nu este disponibilă în limba corespunzătoare, persoanele suspectate sau acuzate sunt informate pe cale verbală, într-o limbă pe care o înțeleg, cu privire la drepturile de care beneficiază. Ulterior, persoanele respective trebuie să primească fără întârziere nejustificată Nota privind drepturile, într-o limbă pe care o înțeleg.</p>	<p>Articolul 167</p> <p>la alineatul (1) după cuvintele „drepturile prevăzute la art.64,” se completează cu cuvintele „pe care o poate păstra pe toată perioada în care este privată de libertate”;</p> <p>la alineatul (2) se completează cu următoarea propoziție: „Organul de urmărire penală asigură la cererea persoanei reținute și apărătorului său accesul la materialele cauzei care au servit drept temei direct pentru reținere.”</p> <p>La articolul 173 alineatul (2) după cuvintele „acestui stat” se completează cu cuvintele „ori o altă persoană”;</p> <p>La articolul 351 alineatul (6) după cuvintele „copia de pe rechizitoriu” se completează cu textul „și informația în scris privind drepturile și obligațiile sale”</p> <p>Art. V –</p> <p>(2) În aplicarea art. 64 alin.(2) pct.2) și alin. (4²), art. 66 alin.(2) pct.2) și alin. (2²), art. 167 alin. (1), art. 277 alin. (2), art. 282 alin. (3) și art. 358 alin. (3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003, organele de urmărire penală și instanțele de judecată prezintă bănuitului, învinuitului sau inculpatului o informare scrisă cu privire la drepturile acestuia pe parcursul procesului penal. Informarea se va face în limba română sau într-o limbă pe care acesta o înțelege.</p> <p>(3) Modelul în limba română al formularului care va cuprinde informarea prevăzută la alin. (2) va fi stabilit prin ordin comun al ministrului justiției, ministrului afacerilor interne, președintelui Consiliului Superior al Magistraturii și Procurorului General.</p>		
<p><i>Articolul 5</i></p>		<p>Prevederi UE netranspuse</p>	<p>Dispozițiile cu privire la <i>mandatul european de arestare - MEA</i>, vor fi</p>

<p>Nota privind drepturile în cadrul procedurii privind mandatul european de arestare</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanelor care sunt arestate în scopul executării unui mandat european de arestare li se furnizează cu promptitudine o Notă privind drepturile corespunzătoare, cuprinzând informații despre drepturile lor în conformitate cu legislația de punere în aplicare a Deciziei-cadru 2002/584/JAI în statul membru de executare.</p> <p>(2) Nota privind drepturile se redactează într-un limbaj simplu și accesibil. Un model orientativ de Notă privind drepturile este prevăzut în anexa II.</p>			<p>compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI). Totodată, mandatului european de arestare i se aplică dispozițiile art. 5 din CPP și dispozițiile cu privire la asistența juridică internațională în materie penală (<i>Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală</i>).</p>
<p><i>Articolul 6</i></p> <p>Dreptul la informare cu privire la acuzare</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate primesc informații cu privire la fapta penală de a cărei comitere aceasta sunt suspectate sau acuzate. Informațiile respective se furnizează cu promptitudine și cu detaliile necesare pentru a se putea garanta caracterul echitabil al procedurilor și exercitarea efectivă a dreptului la apărare.</p> <p>(2) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate care sunt arestate sau reținute sunt informate cu privire la motivele arestării sau reținerii, inclusiv cu privire la fapta penală de a cărei comitere sunt suspectate sau acuzate.</p> <p>(3) Statele membre se asigură că, cel târziu la prezentarea fondului acuzării în instanță, se oferă informații detaliate cu privire la acuzare, inclusiv natura și încadrarea juridică a infracțiunii, precum și forma de participare a persoanei acuzate.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Articolele: 63 alin. (1¹); 64 alin. (2); 66 alin. (2); 167 alin. (1), (2); 281; 282; 282¹; 283; 296 (5); 297 alin. (2), (3); 326; 351 alin. (6); 358 alin. (2), (3); 366 CPP</p>

<p>(4) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate sunt informate cu promptitudine cu privire la orice modificare a informațiilor oferite în conformitate cu prezentul articol, acolo unde este necesar pentru a garanta caracterul echitabil al procedurilor.</p>			
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 7</i></p> <p style="text-align: center;">Dreptul de acces la materialele cauzei</p> <p>(1) Atunci când o persoană este arestată și reținută în orice etapă a procesului penal, statele membre se asigură că documentele referitoare la cauza specifică, aflate în posesia autorităților competente și care sunt esențiale pentru a contesta în mod efectiv, în conformitate cu dreptul intern, legalitatea arestării sau reținerii, sunt puse la dispoziția persoanelor arestate sau a avocaților acestora.</p> <p>(2) Statele membre se asigură că autoritățile competente acordă persoanelor suspectate sau învinuite sau avocaților acestora accesul cel puțin la toate mijloacele de probă aflate în posesia lor, indiferent dacă sunt în apărarea sau împotriva persoanelor suspectate sau acuzate, pentru a garanta caracterul echitabil al procedurilor și pentru a pregăti apărarea.</p> <p>(3) Fără a aduce atingere alineatului (1), accesul la materialele menționate la alineatul (2) se acordă în timp util pentru a permite exercitarea efectivă a drepturilor în materie de apărare și cel târziu la prezentarea fondului acuzării în instanță. În cazul în care alte mijloace de probă intră în posesia autorităților competente, acestea acordă accesul la ele în timp util pentru a putea fi luate în considerare.</p> <p>(4) Prin derogare de la alineatele (2) și (3), cu condiția ca aceasta să nu aducă prejudicii dreptului la un proces echitabil, accesul la anumite materiale poate fi refuzat, în</p>	<p>Articolul 64: Se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins: „(7) Bănuitului îi poate fi restricționat accesul la materialele cauzei penale de către procuror, printr-o ordonanță motivată, dacă restricția este stabilită pentru o perioadă de timp rezonabilă, restricția se referă doar la anumite acte procedurale și există riscul ca accesul deplin la materialele cauzei penale să prejudicieze desfășurarea urmăririi penale și securitatea părților. Ordonanța procurorului poate fi atacată la judecătorul de instrucție în condițiile art. 313.”</p> <p>Articolul 66: Se completează cu alineatul (8) cu următorul cuprins: „(8) Învinuitului îi poate fi restricționat accesul la materialele cauzei penale de către procuror, printr-o ordonanță motivată, dacă restricția este stabilită pentru o perioadă de timp rezonabilă, restricția se referă doar la anumite acte procedurale și există riscul ca accesul deplin la materialele cauzei penale să prejudicieze desfășurarea urmăririi penale și securitatea părților. Ordonanța procurorului poate fi atacată la judecătorul de instrucție în condițiile art. 313.”</p> <p>Articolul 282 la alineatul (3), propoziția a doua se completează cu textul „, , cu prezentarea probelor prevăzute la art. 281 alin. (1)”;</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Articolele: 63 alin. (1¹); 64 alin. (2); 66 alin. (2); 167 alin. (1) și (2); 212-214; 281; 282; 282¹; 283; 296 (5); 297 alin. (2) și (3); 313; 326; 351 alin. (6); 358 alin. (2) și (3) CPP</p> <p>Legislația națională aliniază limitele dreptului de acces la cerințele stricte ale Directivei. Restricționarea accesului (din motive de secret de stat, comercial sau protecție a victimelor) are un caracter de excepție și nu poate aduce atingere dreptului la un proces echitabil. Esențial pentru conformitate este art. 313, care supune orice refuz de prezentare a probelor controlului judiciar efectuat de judecătorul de instrucție, asigurând astfel remediul procedural necesar împotriva eventualelor decizii arbitrare ale acuzării.</p> <p>Dreptul de a lua cunoștință de materialele cauzei este conceput ca o garanție procesuală intrinsecă, nefiind condiționat de achitarea unor taxe, asigurându-se astfel caracterul gratuit al accesului conform cerințelor europene.</p>

<p>cazul în care astfel de acces ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei alte persoane sau dacă refuzul este strict necesar pentru apărarea unui interes public important, ca de exemplu în cazurile în care accesul poate prejudicia o anchetă în curs sau poate afecta grav securitatea internă a statului membru în care se desfășoară procedurile penale. Statele membre se asigură că, în conformitate cu dispozițiile dreptului intern, decizia prin care se refuză accesul la anumite materiale în conformitate cu prezentul alineat este luată de o autoritate judiciară sau poate face, cel puțin, obiectul controlului judiciar.</p> <p>(5) Accesul, astfel cum este menționat în prezentul articol, se acordă în mod gratuit.</p>	<p>se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(3¹) Învinuitului îi poate fi restricționat accesul la probele prevăzute la art. 281 alin. (1) de către procuror, printr-o ordonanță motivată, dacă restricția este stabilită pentru o perioadă de timp rezonabilă, restricția se referă doar la anumite probe și există riscul ca accesul deplin la acestea să prejudicieze desfășurarea urmăririi penale și securitatea părților. Ordonanța procurorului poate fi atacată la judecătorul de instrucție în condițiile art. 313.”</p>		
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 8</i></p> <p style="text-align: center;">Verificare și remediere</p> <p>(1) Statele membre se asigură că se ține o evidență a tuturor informațiilor puse la dispoziția persoanelor suspectate sau acuzate în conformitate cu articolele 3-6, în conformitate cu procedura de ținere a evidențelor menționată în legislația statului membru respectiv.</p> <p>(2) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate sau avocații acestora au dreptul să conteste, în conformitate cu procedurile din dreptul intern, posibila incapacitate sau refuzul autorităților competente de a furniza informații în conformitate cu prezenta directivă.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Articolele 64 alin. (2); 66 alin. (2); 167 alin. (1); 260; 282; 298-299²; 313 CPP.</p> <p>Evidența tuturor informațiilor puse la dispoziția bănuțului, învinuitului se realizează prin obligarea organului de urmărire penală de a consemna în procesele-verbale de reținere, audiere sau învinuire.</p> <p>Legislația națională oferă un mecanism dual de contestare a incapacității sau refuzului de a furniza informații pe calea depunerii plângerii adresată procurorului ierarhic superior. Controlul judiciar exercitat de judecătorul de instrucție în temeiul art. 313 CPP, care permite atacarea oricărei acțiuni sau omisiuni a organului de urmărire penală care aduce atingere drepturilor și libertăților fundamentale.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 9</i></p> <p style="text-align: center;">Formarea</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Planurile modulare de formare continuă a judecătorilor și procurorilor, care sunt aprobate anual de către Consiliul Institutului National al Justiției acoperă tematicile privind Garanțiile procedurale</p>

<p>Fără a aduce atingere independenței judecătorești și diferențelor organizatorice ale sistemelor judiciare din Uniune, statele membre solicită celor responsabili de formarea judecătorilor, a procurorilor, a poliției și a personalului judiciar implicat în proceduri penale să asigure formarea corespunzătoare a acestor persoane cu privire la obiectivele prezentei directive.</p>			<p>în procedurile penale și drepturile victimelor. În acest modul, o parte din sesiune este dedicată subiectului particularității de comunicare cu ajutorul unui interpret.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 10</i></p> <p style="text-align: center;">Menținerea nivelului de protecție</p> <p>Nicio dispoziție a prezentei directive nu se interpretează ca o limitare sau ca o derogare de la oricare dintre drepturile sau garanțiile procedurale care sunt asigurate în temeiul Cartei, în temeiul CEDO, în temeiul altor dispoziții relevante de drept internațional sau în temeiul dreptul intern al oricărui stat membru, care asigură un nivel mai ridicat de protecție.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Articolul 10 este o clauză de non-regresie și nu necesită transpunere explicită separată. Totuși, spiritul și efectul său sunt pe deplin asigurate de articolul 7 alin. (2) și (5) din Codul de procedură penală</p> <p>Articolul 7 din Codul de procedură penală acționează ca o clauză de supremație și de non-regresie la nivel național și reprezintă principiul fundamental care asigură transpunerea spiritului și efectului art. 8 din prezenta Directivă.</p> <p>Acest articol stabilește principii ierarhice obligatorii:</p> <p>prioritatea dreptului internațional: alin. (2) și (5) impune autorităților să acorde prioritate reglementărilor internaționale (inclusiv CEDO și jurisprudența CtEDO) în domeniul drepturilor omului, în fața legii naționale, în cazul oricărei neconcordanțe.</p> <p>mandat de aplicare: prin alin. (1) și (8) se impune organelor de aplicare a legii să desfășoare procesul penal în conformitate cu tratatele internaționale și face ca Hotărârile CtEDO să fie obligatorii.</p> <p>Acest cadru juridic asigură menținerea unui standard de protecție superior Directivei.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 11</i></p> <p style="text-align: center;">Transpunerea</p>	<p>Prezenta lege asigură transpunerea parțială (art. 1; 4 alin. (2) lit. (a), (b) și (d); 7 alin. (2) și (3)) a Directivei 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului</p>	<p>Compatibil</p>	<p>- pct. 16, 39 și 61 din Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația UE aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1171/2018</p>

<p>(1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 2 iunie 2014.</p> <p>(2) Statele membre comunică Comisiei textul măsurilor respective.</p> <p>(3) Atunci când statele membre adoptă măsurile respective, acestea conțin o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o astfel de trimitere cu ocazia publicării lor oficiale. Modalitățile de efectuare a unei astfel de trimiteri se stabilesc de statele membre.</p>	<p>din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 142/1 din 1 iunie 2012, CELEX: 32012L0013;</p>		<p>(republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr.287-290, art.574)</p>
<p><i>Articolul 12</i> Raportare</p> <p>Până la 2 iunie 2015, Comisia prezintă Parlamentului European și Consiliului un raport de evaluare a măsurii în care statele membre au adoptat măsurile necesare pentru a se conforma prezentei directive, însoțit, dacă este necesar, de propuneri legislative.</p>		<p>prevederi UE neaplicabile</p>	
<p><i>Articolul 13</i> Intrarea în vigoare</p> <p>Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în <i>Jurnalul Oficial al Uniunii Europene</i>.</p>		<p>prevederi UE neaplicabile</p>	
<p><i>Articolul 14</i> Destinatari</p> <p>Prezenta directivă se adresează statelor membre, în conformitate cu tratatele.</p>		<p>prevederi UE neaplicabile</p>	

TABEL DE CONCORDANȚĂ
la proiectul de Lege cu privire la modificarea unor acte normative
(sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal)

1	Titlul actului UE, inclusiv cea mai recentă modificare, nr. CELEX Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate, CELEX: 32013L0048, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 294/1 din 6 noiembrie 2013		
2	Titlul proiectului de act normativ național Proiect de Lege cu privire la modificarea unor acte normative <i>(sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal)</i>		
3	Gradul general de compatibilitate Transpunere parțială		
4	Autoritatea/persoana responsabilă Ministerul Justiției, Rotari Iulia, consultant principal, Secția drept public, Direcția elaborare acte normative		
5	Data întocmirii/actualizării 12 martie 2026		
6	7	8	9
Actul Uniunii Europene	Proiectul de act normativ național	Gradul de compatibilitate	Observații
<i>Articolul 1</i> Obiect Prezenta directivă stabilește norme minime privind drepturile persoanelor suspectate și acuzate în procedurile penale și ale persoanelor care fac obiectul procedurilor în temeiul Deciziei cadru 2002/584/JAI (denumite în continuare „procedurile privind mandatul european de arestare”) de a avea acces la un avocat și ca o persoană terță să fie informată cu privire la lipsirea de libertate și de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul lipsirii de libertate	Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: Articolul 2 alineatul (1) după textul „Republicii Moldova” se completează cu textul „, , ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală”:	Parțial compatibil	Codul de procedură penală nr. 122/2003. Codul contravențional nr. 218/2008. Codul de executare nr. 443/2004. Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat. Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură. Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Dispozițiile cu privire la mandatul european de arestare - MEA , vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).
<i>Articolul 2</i>		Compatibil	Art. 17, 63, 64, 66 din Codul de procedură penală nr. 122/2003;

<p>Domeniul de aplicare</p> <p>(1) Prezenta directivă se aplică persoanelor suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale din momentul în care li s-a adus la cunoștință de către autoritățile competente ale unui stat membru, prin notificare în mod oficial sau în alt mod, faptul că sunt suspectate sau acuzate de săvârșirea unei infracțiuni, indiferent dacă sunt sau nu lipsite de libertate. Directiva se aplică până în momentul finalizării procedurilor, prin aceasta înțelegându-se stabilirea în mod definitiv că persoana suspectată sau acuzată a săvârșit infracțiunea, inclusiv, dacă este cazul, pronunțarea sentinței și soluționarea oricărei căi de atac.</p>			<p>Art. 7 lit. d) și e), 19 alin. (2) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Prin urmare, prevederile menționate transpun integral cerințele articolului 2 alineatul (1) din Directiva 2013/48/UE, garantând dreptul la asistență juridică din momentul notificării statutului procesual și până la finalizarea definitivă a cauzei, indiferent de starea de libertate a persoanei.</p>
<p>(2) Prezenta directivă se aplică persoanelor care fac obiectul procedurilor privind mandatul european de arestare (denumite în continuare „persoane căutate”) din momentul arestării lor în statul membru de executare, în conformitate cu articolul 10.</p>		<p>Parțial compatibil</p>	<p>Art. 171¹ alin. (1) și (3), art. 544 alin. (7), art. 545 alin. (3) din Codul de procedură penală nr. 122/2003.</p> <p>Art. 6 alin. (2) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Art. 58 alin. (1) din Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală.</p> <p>Articolul 2 alineatul (2) din Directivă va fi transpus integral odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI) (<i>MEA</i>). La etapa actuală, garanțiile privind accesul la un avocat pentru persoanele reținute în vederea predării sunt asigurate prin normele privind extrădarea menționate, care oferă un nivel de protecție echivalent în ceea ce privește drepturile fundamentale ale „persoanei căutate” în sensul Directivei.</p>
<p>(3) Prezenta directivă se aplică, de asemenea, în aceleași condiții ca cele prevăzute la alineatul (1), altor persoane decât cele suspectate sau acuzate care, în cursul interogării efectuate de poliție sau</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 17 alin. (1) și (4), art. 90 alin. (2), (12) pct. 7) și 10), art. 92, art. 277 Cod de procedură penală nr. 122/2003.</p> <p>Legislația națională garantează protecție împotriva autoincriminării pe parcursul oricărei acțiuni procesuale. Prin dreptul</p>

<p>de o altă autoritate de aplicare a legii, devin persoane suspectate sau acuzate.</p>			<p>martorului de a fi asistat de un avocat, se asigură o barieră legală împotriva abuzurilor în momentul declanșării suspiciunilor. În momentul schimbării statutului din martor în bănuț sau învinuit, intervine obligația corelativă de informare imediată a persoanei despre noile drepturi și de a asigura asistența juridică specifică statului procesual obținut, respectând astfel standardul de continuitate impus de Directivă.</p>
<p>(4) Fără a aduce atingere dreptului la un proces echitabil, în ceea ce privește infracțiunile minore:</p> <p>(a) în cazul în care legislația unui stat membru prevede aplicarea unei sancțiuni de către o altă autoritate decât o instanță competentă în materie penală, iar aplicarea unei astfel de sancțiuni poate fi atacată în fața unei astfel de instanțe sau deferită unei astfel de instanțe; sau</p> <p>(b) în cazul în care privarea de libertate nu poate fi impusă ca sancțiune, prezenta directivă se aplică numai procedurilor în fața unei instanțe competente în materie penală.</p> <p>În orice caz, prezenta directivă se aplică în mod deplin atunci când persoana suspectată sau acuzată este lipsită de libertate, indiferent de stadiul în care se află procedurile penale.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 378, 384 alin. (2) lit. f), g), t), 388 alin. (3) lit. g), 448, 455 alin. (5), 467 din Codul contravențional nr. 218/2008.</p> <p>Art. 7 lit. f), 19 alin. (1) lit. b), e), 20 lit. b) – d) Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Dispozițiile Directivei privind limitarea aplicării dreptului la un avocat doar în fața unei instanțe în cazul infracțiunilor minore sunt implementate în legislația națională printr-un standard de protecție superior.</p> <p>Faptele ce sunt calificate drept „infracțiuni minore” în sensul Directivei, corespund contravențiilor reglementate de Codul contravențional. Spre deosebire de standardul minim al Directivei (care permite limitarea dreptului la avocat doar la faza judiciară pentru fapte minore), cadrul normativ intern (art. 378 și 384 Cod contravențional) garantează dreptul la apărare încă din faza extrajudiciară. Astfel, persoana are dreptul la asistență juridică din momentul inițierii procesului contravențional de către agentul constator, indiferent de natura sancțiunii.</p> <p>Cerința art. 2 alin. (4) lit. a) din Directivă este pe deplin îndeplinită, deoarece orice decizie sau sancțiune aplicată de o autoritate administrativă (agent constator) este supusă controlului judiciar prin dreptul de a contesta procesul-verbal sau decizia în fața instanței de judecată (art. 448 Cod contravențional).</p> <p>Legislația națională asigură asistența juridică necondiționată și imediată în toate cazurile de reținere într-o cauză contravențională (art. 378 alin. (2) lit. f) și g)), garantând accesul la un</p>

			apărător din momentul privării de libertate, indiferent de stadiul procedurii.
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 3</i></p> <p>Dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a avea acces la un avocat, astfel încât să li se permită persoanelor vizate să își exercite dreptul la apărare în mod practic și eficient.</p>		Compatibil	<p>Art. 17 alin. (2), (3) și (5), 64 alin. (2) pct. 1) – 3), 66 din Codul de procedură penală nr. 122/2003;</p> <p>Art. 378, 384 alin. (2) lit. f), g), t) din Codul contravențional nr. 218/2008.</p> <p>Art. 7 lit. d) și e), 19 alin. (2) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Legislația națională asigură exercitarea dreptului la apărare, impunând organului de urmărire penală obligația de a asigura exercitarea acestui drept, inclusiv prin obligația de a garanta condiții confidențiale pentru întrevvedere înainte de prima audiere și de a facilita contactul imediat cu un avocat în caz de reținere. Pentru persoanele care nu dispun de mijloace financiare, accesul la un avocat este asigurat prin sistemul de asistență juridică garantată de stat reglementat de Legea nr. 198/2007.</p>
<p>(2) Persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a avea acces la un avocat fără nicio întârziere nejustificată. În orice caz, persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a avea acces la un avocat începând cu oricare dintre următoarele momente, luându-se în considerare cel care survine primul:</p> <p>(a) înainte de a fi interogate de poliție sau altă autoritate de aplicare a legii sau judiciară;</p> <p>(b) la desfășurarea unei acțiuni de anchetare sau de strângere de probe de către autoritățile de anchetă sau de către alte autorități competente, în conformitate cu alineatul (3) litera (c);</p> <p>c) fără întârzieri nejustificate după lipsirea de libertate;</p> <p>(d) în cazul în care au fost citate să se înfățișeze în fața unei instanțe competente în materie penală, în timp util înainte ca acestea să se înfățișeze în fața respectivei instanțe.</p>		Compatibil	<p>Art. 17, art. 63 alin. (1), 64 alin. (1) și (2) pct. 4), pct. 11), art. 65 alin. (2), art. 66 alin. (1) și (2) pct. 2), 3), 5) și 12), art. 68 alin. (1) pct. 4) și alin. (2) pct. 1), art. 69 alin. (1) pct. 3) și 10), art. 94 alin. (1) pct. 2), art. 104 alin. (1), art. 167 alin. (1¹), art. 236 alin. (2), art. 322, art. 351 alin. (2) pct. 3) și art. 359 alin. (1) din Codul de procedură penală nr. 122/2003.</p> <p>Art. 378 alin. (4), 384 alin. (2) lit. c) și f), art. 392 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008.</p> <p>Art. 19 alin. (1) lit. a), b) și c)), art. 26 alin. (2) și art. 28 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Pct. 2, 4 și 11 din Regulamentul cu privire la procedura de solicitare și desemnare a avocatului pentru acordarea asistenței juridice de urgență, aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 8/2009.</p> <p>Cadrul normativ național asigură o transpunere completă și multidimensională a dreptului de acces la un avocat fără nicio întârziere nejustificată, prin coroborarea</p>

normelor procesuale cu cele privind asistența juridică garantată de stat.

Accesul la un avocat înainte de interogare [Lit. (a) și (b)], este asigurat în legislația procesuală (Art. 64, 66 CPP și 384 CC) prin mecanisme care instituie obligativitatea primei întrevederi confidențiale înainte de prima audiere a persoanei bănuite, învinuite sau inculpate. Accesul la un avocat este garantat nu doar pentru interogatorii, ci pentru orice acțiune procesuală sau de strângere a probelor desfășurată cu participarea persoanei. Apărătorul are dreptul de a monitoriza legalitatea administrării probatoriului și de a formula obiecții imediate, asigurând astfel caracterul contradictoriu al procedurii încă din faza timpurie. Dreptul la asistență este protejat prin sancțiunea inadmisibilității probelor (Art. 94 CPP), actele colectate prin încălcarea dreptului la apărare neputând fi puse la baza unei hotărâri judecătorești.

Accesul la avocat imediat după reținere [Lit. (c)] este acoperit atât în materie penală (Art. 167 CPP), cât și contravențională (Art. 378 CC). Particularitatea sistemului național constă în mecanismul asistenței juridice de urgență (Legea nr. 198/2007 și Regulamentul CNAJGS), care elimină orice „întârziere nejustificată” prin obligarea autorităților de a solicita un avocat de serviciu imediat după reținere. Acest sistem funcționează neîntrerupt (24/7), asigurând prezența avocatului indiferent de resursele financiare ale persoanei sau de momentul privării de libertate.

Cerința acordării unui „timp util” [Lit. (d)] pentru pregătirea apărării este implementată prin mecanisme ce acoperă toate etapele procesuale, de la fixarea ședinței până la eventuala înlocuire a apărătorului.

La etapa numirii cauzei spre judecare, instanța este obligată prin art. 351 alin. (3¹) să stabilească data ședinței luând în considerare în mod expres „complexitatea acțiunilor ce urmează a fi întreprinse de către părți până la judecarea cauzei”. Aceasta constituie o

garanție directă că termenul de înfățișare este calibrat în funcție de volumul de muncă necesar apărării.

În situația în care un apărător este desemnat pentru a înlocui un avocat care lipsește sau refuză apărarea, legea instituie un standard dublu de protecție. Art. 70 alin. (4) și art. 322 alin. (6) obligă instanța să acorde un „termen rezonabil” și „suficient” pentru pregătirea unei apărări efective. Mai mult, art. 322 alin. (6) precizează că acest timp trebuie să permită în mod real „studierea materialelor cauzei, inclusiv a celor cercetate în instanță”, oferind avocatului dreptul de a solicita repetarea unor acțiuni procesuale deja efectuate.

Corelat cu necesitatea timpului util, art. 69 garantează că pentru categoriile vulnerabile (minori, persoane cu dizabilități, infracțiuni grave), prezența avocatului nu este opțională, iar instanța are obligația de a amâna cauza (conform art. 322 alin. (3)) în absența acestuia, asigurând astfel că nicio persoană nu apare în fața judecătorului fără asistență juridică pregătită.

Legislația națională asigură dreptul persoanei de a fi asistată de un avocat la desfășurarea oricărei acțiuni procesuale sau de strângere a probelor cu participarea sa, atât în cadrul procesului penal, cât și a celui contravențional. Apărătorul are dreptul de a asista la orice acțiune procesuală efectuată cu participarea clientului său, având posibilitatea de a monitoriza legalitatea administrării probatoriului și de a formula obiecții imediate.

Probele colectate prin încălcarea dreptului la apărare sunt inadmisibile spre prezentare în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau oricărei alte hotărâri judecătorești.

Atât Codul de procedură penală, cât și Codul contravențional garantează accesul la un avocat imediat după privarea de libertate, fără

			nici o întârziere nejustificată. Suplimentar, Legea nr. 198/2007 și Regulamentul CNAJGS instituie mecanismul asistenței juridice de urgență, care obligă autoritățile să solicite desemnarea unui avocat de serviciu imediat după reținere, asigurând prezența acestuia indiferent de posibilitățile financiare ale persoanei sau de ora la care a avut loc reținerea.
<p>(3) Dreptul de a avea acces la un avocat implică următoarele:</p> <p>a) statele membre asigură faptul că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a avea întreveneri și de a comunica în mod confidențial cu avocatul care le reprezintă, inclusiv înaintea interogării efectuate de poliție sau o altă autoritate de aplicare a legii sau judiciară;</p>		Compatibil	<p>Art. 64 alin. (2) pct. 4), art. 66 alin. (2) pct. 6), art. 68 alin. (2) pct. 1), art. 167 alin. (2¹) CPP. Art. 378 alin. (2) și (4), art. 384 alin. (2) lit. g) Cod contravențional.</p> <p>Art. 53 alin. (3) Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură.</p> <p>Art. 64 alin. (2) pct. 6) și art. 66 alin. (2) pct. 6) CPP garantează expres dreptul bănuțului și al învinuțului de a avea întreveneri cu apărătorul în condiții confidențiale, fără limitarea numărului și duratei acestora, înainte de prima audiere. Această garanție este consolidată de art. 68 alin. (2) pct. 1) CPP, care reconfirmă dreptul apărătorului la întreveneri nelimitate.</p> <p>Confidențialitatea este protejată nu doar la nivel procesual, ci și prin legea specială (Legea nr. 1260/2002), care interzice interceptarea sau controlul comunicării dintre avocat și client. Astfel, norma națională transpune integral cerința Directivei, asigurând faptul că persoana poate comunica liber cu avocatul său pentru a pregăti apărarea în orice etapă a procesului, inclusiv înaintea oricărei audieri.</p>
<p>(b) statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul ca avocatul lor să fie prezent și să participe efectiv atunci când sunt interogate. O astfel de participare este în conformitate cu procedurile din dreptul intern, cu condiția ca astfel de proceduri să nu aducă atingere exercitării efective și substanței dreptului vizat. Atunci când un avocat participă la o interogare, faptul că o astfel de participare a avut loc se consemnează utilizând procedura de</p>		Compatibil	<p>Art. 64 alin. (2) lit. 7), art. 66 alin. (2) pct. 7), art. 104 alin. (1), art. 260 CPP.</p> <p>Art. 384 alin. (2) lit. f) Cod contravențional.</p> <p>Art. 19 alin. (1) lit. c) Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Legislația națională impune audierea bănuțului/învinuțului exclusiv în prezența apărătorului. Garanția participării efective este asigurată prin obligativitatea înregistrării audio și video a audierii, precum și consemnarea în procesul-verbal privind</p>

înregistrare în conformitate cu dreptul statului membru respectiv;			acțiunea de urmărire penală a persoanei care a participat la efectuarea acesteia (art. 260 CPP). Renunțarea la avocat la procedura de audiere se realizează în scris, exprimat la fel în prezența apărătorului. În materie contravențională, legea asigură același drept de audiere asistată.
(c) statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul ca avocatul lor să fie prezent cel puțin la următoarele acțiuni de anchetare sau de strângere de probe, în cazul în care acțiunile respective sunt prevăzute în dreptul intern și în cazul în care se impune sau se permite prezența persoanei suspectate sau acuzate la acțiunea în cauză:			Art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (2) pct. 2) CPP stabilește dreptul apărătorului de a participa la orice acțiune procesuală efectuată cu participarea persoanei pe care o apără dacă aceasta o cere clientul sau însăși apărătorul. Art. 260 CPP prevede obligația consemnării în procesul-verbal a participanților la acțiune.
(i) identificarea suspectilor;	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 116 se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins: „(3¹) Bănuitul, învinuitul prezentat spre recunoaștere are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat în cadrul acestei acțiuni procesuale.”.</p>	Compatibil	Art. 116 CPP – procedura de prezentare spre recunoaștere este inițiată cu audierea preliminară asupra circumstanțelor în care a fost văzută, precum și asupra semnelor distinctive care ar putea să o recunoască. Coroborat cu dreptul de a fi asistat de apărător și dreptul de participare al apărătorului la fiecare acțiune procesuală conform art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (2) pct. 2) CPP, se atestă conformitatea cu art. 3 (3) c) (i) din Directivă. Totodată, din textul art. 116 nu se atestă asistarea apărătorului la acțiunea nemijlocită de recunoaștere.
(ii) confruntări;	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>La articolul 113 alineatul (3) după cuvintele „sau învinuitului,” se completează cu cuvintele „precum și a dreptului acestora de a fi asistați de un apărător,”.</p>	Compatibil	Art. 64 alin. (2) pct. 7), art. 66 alin. (2) pct. 7), art. 90 alin. (12) pct. 10), art. 104, art. 113 CPP. Alineatul (3) al art. 113 garantează participarea apărătorului în aceleași condiții în care se realizează audierea martorului, bănuitul învinuitului. Redacțional se propune completarea alineatului cu cuvântul „bănuitul” în vederea armonizării cu alineatul (1) și art. 104 CPP.
(iii) reconstituiri ale unei infracțiuni.	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova,</p>	Compatibil	Art. 122 CPP Garanția participării apărătorului este dedusă din drepturile generale înserate la art. 64 alin.

	<p>2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 122 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(1¹) În cazul în care bănuitul, învinuitul sau inculpatul participă la reconstituirea faptei, acesta are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat în cadrul acestei acțiuni procesuale.”.</p> <p>Articolul 123 alineatul (2) se completează cu următoarea propoziție „În acest caz bănuitul, învinuitul are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.”.</p>		<p>(2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (2) pct. 2) CPP. Totodată, se propune includerea unei referințe la dreptul de a fi asistat de un apărător pentru a elimina caracterul facultativ al prezenței acestuia la procedura de reconstituire. Completarea va asigura compatibilitatea totală cu standardul solicitat de Directivă, asigurând totodată respectarea interdicției de la art. 122 alin. (2) CPP privind la respectarea demnității umane.</p>
<p>(4) Statele membre încearcă să pună la dispoziție informațiile de ordin general pentru a facilita obținerea unui avocat de către persoanele suspectate sau acuzate. Fără a aduce atingere dispozițiilor din dreptul intern privind prezența obligatorie a unui avocat, statele membre adoptă măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele suspectate sau acuzate sunt în măsură să își exercite în mod efectiv dreptul de a avea acces la un avocat, cu excepția cazului în care acestea au renunțat la dreptul respectiv în conformitate cu articolul 9.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 17 alin. (3) și (5), art. 57 alin. (2) pct. 14), art. 69 alin. (4), art. 167 alin. (1¹) CPP.</p> <p>www.cnajgs.md este pagina-web oficială a Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat care asigură plasarea și actualizarea informației cu privire la accesarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat; modelele de acte; datele de contact ale oficiilor teritoriale; lista avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat. De asemenea, pagina-web asigură posibilitatea completării formularelor electronice și expedierea acestora în vederea acordării asistenței juridice garantate de stat.</p> <p>Adiacent, ofițerul de urmărire penală sau judecătorul are obligația de a solicita desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, în cazurile în care legea o solicită sau bănuitul/invinuitul/inculpatul nu dispune de mijloace financiare.</p>
<p>(5) În circumstanțe excepționale și numai în cursul urmăririi penale, statele membre pot să deroge temporar de la aplicarea alineatului (2) litera (c) atunci când poziția geografică izolată a unei persoane suspectate sau acuzate face imposibilă asigurarea dreptului persoanei de a avea acces la un avocat</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Unica derogare este prevăzută în cazul reținerii persoanei în unul dintre punctele comune de trecere a frontierei de stat, potrivit art. 167 alin. (1²) și (2) CPP, care permite un termen de până la 6 ore pentru întocmirea procesului-verbal de reținere. Derogarea vizază doar întocmirea procesului-verbal, nu și audierea reținutului în</p>

fără întârzieri nejustificate după lipsirea de libertate.			lipsa apărătorului, asigurând un nivel de protecție superior celui prevăzut de Directivă.
(6) În circumstanțe excepționale și numai în cursul urmăririi penale, statele membre pot deroga temporar de la aplicarea drepturilor prevăzute la alineatul (3) atunci când și în măsura în care acest lucru este justificat, ținându-se seama de circumstanțele specifice ale cauzei, pe baza unuia sau mai multora dintre următoarele motive imperioase: a) există o necesitate urgentă de a preveni consecințe negative grave pentru viața, libertatea sau integritatea fizică a unei persoane; (b) este absolut necesară acțiunea imediată a autorităților de anchetă pentru a preveni periclitarea considerabilă a procedurilor penale.		Opțiune nepreluată	Legislația națională nu prevede derogări de la dreptul de a fi asistat de un apărător în cazuri de urgență sau risc pentru procedurile penale, asigurând astfel un standard de protecție superior celui stabilit de articolul 3 (6) din Directivă.
<i>Articolul 4</i> Confidențialitate Statele membre respectă confidențialitatea comunicării dintre persoanele suspectate sau acuzate și avocatul lor în exercitarea dreptului de a avea acces la un avocat prevăzut în prezenta directivă. O astfel de comunicare include întrevederi, corespondență, conversații telefonice și alte forme de comunicare permise în temeiul dreptului intern.		Compatibil	Art. 64 alin. (2) pct. 4) și 6), art. 66 alin. (2) pct. 6), art. 135 alin. (11), art. 138 ¹ alin. (6), art. 167 alin. (2 ¹), art. 187 pct. 7), art. 506 alin. (2) din Codul de procedură penală nr. 122/2003. Art. 384 alin. (2) lit. g) din Codul contravențional nr. 218/2008. Art. 53 alin. (3) din Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură. Cadrul normativ intern interzice interceptarea și stenografierea comunicărilor dintre avocat și client și garantează inviolabilitatea secretului profesional. Regimul de confidențialitate este asigurat inclusiv în detenție, prin obligația administrației de a oferi spații de întrevedere neascultate și nelimitate, protejând astfel substanța dreptului la un proces echitabil. Aceste norme asigură o transpunere integrală a articolului 4 din Directivă, fiind în deplină concordanță cu considerentul (33) din preambul.
<i>Articolul 5</i>	Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova,	Compatibil	Art. 64 alin. (2) pct. 12), art. 66 alin. (2) pct. 13), art. 173 alin. (1) CPP.

<p>Dreptul de a informa o persoană terță cu privire la lipsirea de libertate</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate care sunt lipsite de libertate au dreptul ca cel puțin o persoană, spre exemplu, o rudă sau un angajator, desemnată de acestea, să fie informată, fără întârzieri nejustificate, cu privire la lipsirea lor de libertate, dacă persoanele suspectate sau acuzate doresc acest lucru.</p>	<p>2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 173:</p> <p>alineatul (1) se completează cu cuvintele: „, fapt despre care se consemnează în procesul-verbal de reținere”;</p> <p>alineatul (2) după cuvintele „acestui stat” se completează cu cuvintele „ori o altă persoană”;</p>		<p>Art. 384 alin. (2) lit. d), art. 433 alin. (5) Cod contravențional – i se acordă neîntârziat posibilitatea de a comunica la două persoane, la alegerea sa, despre reținere.</p> <p>Cadrul normativ național acoperă integral cerința informării unei persoane terțe despre lipsirea de libertate, în spiritul art. 5 (1) al Directivei. Astfel, compatibilitatea este demonstrată prin promptitudinea înștiințării: în procesul penal legislația impune un interval de cel mult 6 ore de la reținere (art. 173 (1) CPP), iar în procedura contravențională, termenul este „neîntârziat” (art. 433 (5) Cod contravențional), încadrându-se în exigența de „fără întârzieri nejustificate” solicitată de Directivă.</p> <p>În ceea ce privește subiecții informării, normele interne permit persoanei să aleagă între o rudă apropiată sau oricare altă persoană, fapt ce, la fel, acoperă regimul de protecție vizat de Directivă. Mai mult, Codul contravențional depășește standardul minim de cel puțin o persoană prevăzut de Directivă, oferind posibilitatea de a comunica informația despre reținere către 2 persoane, la libera sa alegere, consolidând astfel garanțiile împotriva reținerii necomunicate.</p>
<p>(2) În cazul în care persoana suspectată sau acuzată este un copil, statele membre se asigură că titularul răspunderii părintești a copilului este informat neîntârziat cu privire la lipsirea de libertate și motivele acesteia, cu excepția cazului în care acest lucru ar fi contrar intereselor superioare ale copilului, situație în care este informat un alt adult adecvat. În sensul prezentului alineat, o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani este considerată copil.</p>	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>La articolul 477 alineatul (3) după cuvintele „arestarea preventivă a minorului” se completează cu cuvintele „precum și despre motivele acestora”.</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Art. 6 pct. 47), 77 alin. (2), 173 alin. (4) și 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.</p> <p>Articolul 477 alin. (3) coroborat cu art. 77 alin. (1) și (2) și art. 173 alin. (4) din CPP transpun integral cerințele Directivei. Legislația națională instituie obligația informării imediate a părinților sau reprezentanților legali despre reținerea minorului, interzicând expres (prin art. 173 alin. (4)) orice amânare a acestei înștiințări în cazul minorilor, spre deosebire de adulți. În conformitate cu cerința privind „interesul superior al copilului”, art. 77 alin. (2) CPP prevede mecanismul desemnării autorității tutelare în calitate de reprezentant legal (adult adecvat) în caz de conflict de interese între minor și părinți. Informarea privește atât faptul lipirii de libertate, cât și</p>

			<p>motivele acesteia, elemente care, conform art. 167 și 477 alin. (3), sunt consemnate obligatoriu în procesul-verbal de reținere adus la cunoștința reprezentantului.</p>
<p>(3) Statele membre pot deroga temporar de la aplicarea drepturilor prevăzute la alineatele (1) și (2) atunci când acest lucru este justificat având în vedere circumstanțele specifice ale cazului, pe baza unuia dintre următoarele motive imperioase:</p> <p>(a) în cazul în care există o necesitate urgentă de a preveni consecințe negative grave pentru viața, libertatea sau integritatea fizică a unei persoane;</p> <p>(b) în cazul în care există o necesitate urgentă de a preveni o situație în care ar putea avea loc periclitarea considerabilă a procedurilor penale.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 173 alin. (4) CPP transpune integral rațiunile art. 5 (3) din Directivă, și anume:</p> <p>(i) Prevenirea consecințelor negative grave (Lit. a) se regăsește în textul național sub forma necesității „prevenirii unui risc grav pentru viața, libertatea sau integritatea fizică a unei persoane” ori „protejării victimelor infracțiunilor”.</p> <p>(ii) Prevenirea periclitării procedurilor penale (Lit. b) este transpusă prin condițiile privind „asigurarea secretului etapei începătoare a urmăririi penale”, „prevenirea prejudicierii procedurilor penale” sau „prevenirea săvârșirii unei alte infracțiuni”.</p> <p>Cu toate acestea legislația Republicii Moldova optează pentru un regim de protecție ce depășește cerințele minime ale acestei derogări prin mecanismul de interdicție a amânării în cazul minorilor. Spre deosebire de Directivă, care permite derogări generale, art. 173 alin. (4) CPP exclude în mod absolut minorii de la posibilitatea amânării înștiințării, asigurând astfel protecția necondiționată a acestei categorii vulnerabile.</p> <p>Mai mult, orice amânare a înștiințării (limitată la maximum 12 ore) nu poate fi dispusă discreționar de organul de urmărire penală, ci necesită autorizarea motivată a judecătorului de instrucție, oferind o barieră procedurală robustă împotriva eventualelor abuzuri.</p> <p>În procesul contravențional, dreptul de a informa o persoană terță despre reținere este absolut, nefiind limitat, asigurând un grad de protecție mai înalt decât cel minim solicitat de art. 5 din Directivă.</p>
<p>(4) Atunci când statele membre derogă temporar de la aplicarea dreptului prevăzut la alineatul (2), acestea se asigură că o autoritate care răspunde de</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 173 alin. (4) CPP interzice expres orice derogare sau amânare a înștiințării în cazul minorilor. Respectiv, cadrul normativ național asigură un standard superior celui solicitat de</p>

<p>protecția sau bunăstarea copiilor este informată fără întârzieri nejustificate cu privire la lipsirea de libertate a copilului.</p>			<p>art. 5 (4) din Directivă, acționând din interesul superior al copilului.</p>
<p><i>Articolul 6</i></p> <p>Dreptul de a comunica cu persoane terțe în urma lipsirii de libertate</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate care sunt lipsite de libertate au dreptul de a comunica fără întârzieri nejustificate cu cel puțin o terță persoană, precum o rudă, numită de acestea.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 213 din Codul de executare nr. 443/2004. Hotărârea Guvernului nr. 583/2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați.</p> <p>Art. 173 alin. (1) CPP.</p> <p>Hotărârea Guvernului nr. 583/2003 stabilește condițiile de deținere pentru condamnați și persoanele aflate în arest preventiv. Potrivit pct. 87 și Secțiunii 25 din Hotărâre (pct. 278-312), deținuții au dreptul la întreveneri cu rudele și alte persoane (pct. 299), acestea putând fi înlocuite, la cerere cu conversații telefonice (pct. 292) sau videoconferințe (art. 213 alin. 2¹ Cod de executare). În cazul persoanelor reținute, art. 173 alin. (1) CPP asigură dreptul de a înștiința despre reținere, fapt care, în practică, constituie exercitarea dreptului la comunicare. Această modalitate este considerată consideră proporțională cu scopul și durata limitată a măsurii de reținere.</p>
<p>(2) Statele membre pot limita sau amâna exercitarea dreptului menționat la alineatul (1) având în vedere cerințe operative sau cerințele operative proporționale.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 173 alin. (4) CPP.</p> <p>Pct. 279, 284 din Hotărârea Guvernului nr. 583/2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați.</p> <p>Cadrul normativ național transpune posibilitatea limitării sau amânării dreptului de comunicare conform art. 6 (2) din Directivă, prin mecanisme ce vizează protecția bunei desfășurări a procesului penal.</p> <p>În faza reținerii, art. 173 alin. (4) CPP permite amânarea înștiințării pe o durată de până la 12 ore, în baza autorizării motivate a judecătorului de instrucție, pentru prevenirea riscurilor grave sau prejudicierea procedurilor.</p> <p>În faza arestului preventiv, pct. 279 și 284 din HG nr. 583/2006 condiționează autorizarea întrevederilor de existența certitudinii că acestea nu vor fi utilizate pentru influența martorilor, distrugerea probelor sau alte scopuri ilegale, limitările fiind proporționale cu cerințele operative ale urmăririi penale.</p>

<p style="text-align: center;"><i>Articolul 7</i></p> <p style="text-align: center;">Dreptul de a comunica cu autoritățile consulare</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate care sunt resortisanți străini și care sunt lipsite de libertate au dreptul ca autoritățile consulare ale statului de care aparțin să fie informate cu privire la lipsirea acestora de libertate fără întârzieri nejustificate și să comunice cu respectivele autorități, dacă doresc acest lucru. Totuși, atunci când persoanele suspectate sau acuzate au două sau mai multe cetățenii, pot alege, dacă doresc, care dintre autoritățile consulare să fie informate cu privire la lipsirea de libertate și cu care doresc să comunice.</p>		Compatibil	<p>Articolul 36 din Convenția de la Viena cu privire la relațiile consulare, ratificată de Republica Moldova la 25 februarie 1993. Art. 5 alin. (1), art. 173 alin. (2) CPP. Norma cuprinsă de art. 173 alin. (2) CPP acoperă pe deplin standardul solicitat de art. 7 (2) din Directivă. Informarea ambasadei sau consulatului se realizează la cererea persoanei, fapt care îi permite să indice autoritatea consulară a statului de la care dorește asistență.</p>
<p>(2) Persoanele suspectate sau acuzate au, de asemenea, dreptul de a fi vizitate de autoritățile consulare ale statului lor, dreptul de a conversa și de a corespunde cu acestea și dreptul de a beneficia de reprezentare legală prin demersurile autorităților consulare, sub rezerva acordului respectivelor autorități și a dorințelor persoanelor suspectate sau acuzate vizate.</p>		Compatibil	<p>Articolul 36 alineat 1 lit. c) din Convenția de la Viena cu privire la relațiile consulare, ratificată de Republica Moldova la 25 februarie 1993. Art. 214 Cod de executare nr. 443/2004. Pct. 633-635 din Hotărârea Guvernului nr. 583/2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați.</p>
<p>(3) Exercițarea drepturilor prevăzute în prezentul articol poate fi reglementată în dreptul sau în procedurile interne, cu condiția ca dreptul și procedurile respective să permită acordarea de efecte depline scopurilor pentru care sunt vizate aceste drepturi.</p>		Compatibil	<p>Art. 214 alin. (2) din Codul de executare obligă administrația penitenciarului să coopereze cu instituțiile diplomatice sau consulare în Republica Moldova ale statului ai cărui cetățenie o deține persoana reținută, pentru acordarea asistenței diplomatice, oferind astfel garanția solicitată de art. 7 (3) din Directivă față de substanța dreptului de a comunica cu autoritățile consulare.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 8</i></p> <p style="text-align: center;">Condiții generale pentru aplicarea derogărilor temporare</p>		Compatibil	<p>Art. 64, art. 68, art. 69, art. 71, art. 104, art. 167, 173 CPP. Art. 19 alin. (1) lit. 1) Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p>

<p>(1) Orice derogare temporară în temeiul articolului 3 alineatele (5) sau (6) și al articolului 5 alineatul (3):</p> <p>(a) este proporțională și nu depășește ceea ce este necesar;</p> <p>(b) este strict limitată în timp;</p> <p>(c) nu se bazează exclusiv pe gravitatea presupusei infracțiuni; și</p> <p>(d) nu aduce atingere caracterului echitabil general al procedurilor.</p>			<p>Nu a fost preluată opțiunea derogărilor de la dreptul de acces la un avocat (Art. 3 alin. (5) și (6) din Directivă), ceea ce asigură menținerea obligației de asistență juridică necondiționată.</p> <p>În partea ce vizează derogările privind înștiințarea terților (Art. 5 alin. (3) din Directivă), menționăm:</p> <p>(a) Proporționalitatea și necesitatea</p> <p>Conform art. 173 alin. (4) CPP, amânarea înștiințării nu este o măsură arbitrară, ci una proporțională, fiind condiționată de existența unor riscuri iminente (risc grav pentru viață, libertate sau integritate fizică). Caracterul necesar este garantat prin mecanismul autorizării motivate a judecătorului de instrucție, care evaluează dacă măsura este strict necesară în circumstanțele specifice ale cauzei pentru a preveni consecințe negative grave.</p> <p>(b) Limitarea strictă în timp</p> <p>Legislația națională stabilește limite temporale certe, mai stricte decât cele sugerate de Directivă. Art. 173 alin. (4), prevede amânarea înștiințării la un termen maxim de 12 ore. În punctele de trecere a frontierei (Art. 167 alin. (1²)), termenul tehnic pentru întocmirea procesului-verbal este de maximum 6 ore, fără a afecta dreptul de a nu da declarații în lipsa apărătorului.</p> <p>Totuși, măsura încetează imediat ce motivele care au justificat-o dispar sau termenul legal expiră.</p> <p>(c) Temeiul derogării (dincolo de gravitatea infracțiunii)</p> <p>Derogările prevăzute în CPP nu se bazează exclusiv pe încadrarea juridică a faptei (gravitatea infracțiunii), ci pe riscuri procedurale factuale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Necesitatea asigurării secretului urmăririi penale;
---	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • Prevenirea prejudicierii probatoriului; • Protecția victimelor. Astfel, o infracțiune gravă nu atrage automat amânarea drepturilor, fiind necesară demonstrarea unui risc specific. <p>(d) Caracterul echitabil general al procedurilor</p> <p>Echitatea este protejată prin interdicția absolută a derogărilor în cazul minorilor (Art. 173 alin. (4) și prin menținerea dreptului la tăcere și la asistență juridică. În Republica Moldova, nicio derogare privind înștiințarea terților nu poate fi utilizată pentru a forța o mărturisire sau pentru a priva persoana de asistență juridică efectivă, asistența juridică fiind garantată de stat (Legea nr. 198/2007) indiferent de situația financiară a bănuțului.</p>
(2) Derogările temporare în temeiul articolului 3 alineatul (5) sau (6) pot fi autorizate numai printr-o decizie motivată corespunzător luată pe baza unei evaluări de la caz la caz, fie de o autoritate judiciară, fie de o altă autoritate competentă, cu condiția ca decizia acesteia să poată face obiectul controlului instanțelor. Decizia motivată corespunzător se înregistrează potrivit procedurii de înregistrare în concordanță cu dreptul statului membru respectiv.		Opțiune nepreluată	Nu a fost preluată opțiunea derogărilor de la dreptul de acces la un avocat (Art. 3 alin. (5) și (6) din Directivă)
(3) Derogările temporare în temeiul articolului 5 alineatul (3) pot fi autorizate numai de la caz la caz, fie de o autoritate judiciară, fie de o altă autoritate competentă, cu condiția ca decizia să poată fi supusă controlului instanțelor.		Compatibil	Art. 173 alin. (4) CPP – amânarea înștiințării unui terț se dispune doar cu autorizarea motivată a judecătorului de instrucție.

<p style="text-align: center;"><i>Articolul 9</i></p> <p style="text-align: center;">Renunțare</p> <p>(1) Fără a aduce atingere dreptului intern care prevede prezența sau asistența obligatorie a unui avocat, statele membre se asigură că, în ceea ce privește orice renunțare la un drept prevăzut la articolele 3 și 10:</p> <p>(a) persoana suspectată sau acuzată a primit, în scris sau verbal, informații clare și suficiente într-un limbaj simplu și comprehensibil despre conținutul dreptului vizat și posibilele consecințe ale renunțării la el; și</p> <p>(b) renunțarea se face în mod voluntar și neechivoc.</p>	<p style="text-align: center;">Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>La articolul 71 alineatul (2) prima propoziție va avea următorul conținut:</p> <p>„Renunțarea la apărător poate fi acceptată de către procuror sau instanță numai în cazul în care bănuitul, învinuitul, inculpatul a primit informații clare și suficiente, într-un limbaj simplu și comprehensibil, despre conținutul dreptului la asistență juridică și despre consecințele renunțării la acesta, iar cererea este înaintată în mod benevol, din proprie inițiativă și în prezența apărătorului.”;</p> <p>La articolul 260 alineatul (2) se completează cu punctul 7) cu următorul conținut:</p> <p>„7) mențiunea privind informarea persoanei despre consecințele renunțării la apărător, precum și despre dreptul de a reveni asupra renunțării la apărător anterior efectuării oricărei acțiuni procesuale ulterioare.”</p>	<p style="text-align: center;">Parțial compatibil</p>	<p>Art. 64 alin. (2) pct. 2), 5), art. 66 alin. (2) pct. 2), 5), art. 71 CPP.</p> <p>Legislația națională asigură un standard de protecție superior celui prevăzut de Art. 9 din Directivă.</p> <p>În timp ce Directiva permite renunțarea simplă, CPP condiționează validitatea renunțării de prezența obligatorie a apărătorului (Art. 71 alin. 2), asigurând astfel că persoana beneficiază de consultanță juridică înainte de a lua această decizie.</p> <p>Condiția privind informarea clară și suficientă (Art. 9 alin. 1 lit. a din Directivă) este transpusă prin obligația autorității de a explica, într-un limbaj simplu, atât conținutul dreptului, cât și consecințele renunțării, fapt ce trebuie consemnat expres în procesul-verbal al acțiunii (Art. 260).</p> <p>Caracterul voluntar și neechivoc (Art. 9 alin. 1 lit. b din Directivă) este garantat prin necesitatea unei cereri scrise anexate la dosar (Art. 71 alin. 1), iar verificarea caracterului benevol se efectuează de către procuror sau instanță, care la rândul lor emit hotărâri motivate de admitere sau neadmitere a renunțării, care ulterior este supusă controlului judiciar.</p> <p>Dispozițiile cu privire la <i>mandatul european de arestare - MEA</i>, vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).</p>
<p>(2) Renunțarea, care poate fi făcută în scris sau verbal, precum și circumstanțele acesteia, se consemnează utilizând procedura de înregistrare, în conformitate cu dreptul statului membru în cauză.</p>		<p style="text-align: center;">Compatibil</p>	<p>Art. 71 alin. (1) și (3), art. 104 alin. (1) CPP.</p> <p>Renunțarea la apărare se face la cererea scrisă a bănuितului/învinuitului/inculpatului care se anexează la materialele cauzei, iar cererea de renunțare se realizează în prezența apărătorului. Hotărârea procurorului sau a instanței care admite renunțarea cuprinde motivele și circumstanțele de renunțare.</p>

<p>(3) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate pot revoca o renunțare ulterior în orice moment al procedurilor penale și că acestea sunt informate cu privire la această posibilitate. O astfel de revocare produce efecte de la momentul în care a fost făcută.</p>	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 71 se completează cu alineatul (5¹) cu următorul conținut:</p> <p>„(5¹) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată are obligația de a informa bănuitul, învinuitul, inculpatul despre dreptul de a reveni asupra renunțării anterior efectuării oricărei acțiuni procesuale ulterioare.”;</p> <p>Articolul 260 alineatul (2) se completează cu punctul 7) cu următorul conținut:</p> <p>„7) mențiunea privind consecințele renunțării la apărător, precum și informația cu privire la dreptul de a reveni asupra renunțării la apărător anterior efectuării oricărei acțiuni procesuale ulterioare.”</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Art. 71 alin. (5) CPP stabilește dreptul bănuितului, învinuitului, inculpatului de a reveni asupra renunțării în orice moment al procesului penal. Cu referire la informarea cu privire la această posibilitate, legislația stabilește obligația organului de urmărire penală să informeze persoana asupra drepturilor ce îi revin (64 alin. (2) pct. 2) și 5), art. 66 alin. (2) pct. 2) și 5) CPP), iar o prevedere expresă în spiritul Directivei a fost suplinită.</p>
<p><i>Articolul 10</i></p> <p>Dreptul de a avea acces la un avocat în procedurile privind mandatul european de arestare</p> <p>(1) Statele membre se asigură că o persoană căutată are dreptul de a avea acces la un avocat în statul membru de executare după arestarea în temeiul mandatului european de arestare.</p> <p>(2) În ceea ce privește conținutul dreptului de a avea acces la un avocat în statul membru de executare, persoanele căutate au următoarele drepturi în respectivul stat membru:</p> <p>(a) dreptul de a avea acces la un avocat la momentul oportun și astfel încât să permită persoanei căutate să își exercite drepturile în mod efectiv și, în orice caz, fără întârzieri nejustificate de la momentul lipirii de libertate;</p> <p>(b) dreptul de a avea întrevederi și de a comunica cu avocatul care le reprezintă;</p>		<p>Incompatibil</p>	<p>Dispozițiile cu privire la mandatul european de arestare - MEA, vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).</p> <p>Totodată, garanțiile de fond privind accesul la avocat pentru străini și în proceduri de extrădare este asigurat prin art. 171¹, art. 545 alin. (3) CPP; art. 6 alin. (2) Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat; art. 58 alin. (1) din Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală.</p>

(c) dreptul ca avocatul lor să fie prezent și, în conformitate cu procedurile din dreptul intern, să participe la o audiere a persoanei căutate de către autoritatea judiciară de executare. Atunci când un avocat participă la audiere, acest fapt se consemnează utilizând procedura de înregistrare în conformitate cu dreptul statului membru respectiv.

(3) Drepturile stabilite la articolele 4, 5, 6, 7 și 9 și, atunci când se aplică o derogare temporară în temeiul articolului 5 alineatul (3), la articolul 8, se aplică mutatis mutandis procedurilor privind mandatul european de arestare în statul membru de executare.

(4) Autoritatea competentă din statul membru de executare informează, fără întârzieri nejustificate de la momentul privării de libertate, persoanele căutate că au dreptul de a angaja un avocat în statul membru emitent. Rolul avocatului respectiv din statul membru emitent este de a oferi asistență avocatului din statul membru de executare furnizându-i informații și consultanță pentru a permite persoanei căutate să își exercite efectiv drepturile în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI.

(5) În situația în care persoanele căutate doresc să își exercite dreptul de a desemna un avocat în statul membru emitent și nu au încă un astfel de avocat, autoritatea competentă din statul membru de executare informează prompt autoritatea competentă din statul membru emitent. Fără întârzieri nejustificate, autoritatea competentă din statul membru respectiv furnizează informații persoanelor căutate pentru a le ajuta să angajeze un avocat în locul respectiv.

(6) Dreptul persoanei căutate de a desemna un avocat în statul membru

<p>emitent nu aduce atingere termenelor instituite prin Decizia-cadru 2002/584/JAI sau obligației autorității judiciare de executare de a decide, în termenele prevăzute și în condițiile definite în temeiul respectivei decizii-cadru, dacă persoana urmează a fi predată.</p>			
<p><i>Articolul 11</i> Asistența juridică Prezenta directivă nu aduce atingere dreptului intern privind asistența juridică, care se aplică în conformitate cu carta și cu convenția.</p>		Compatibil	Acordarea asistenței juridice se realizează în condițiile Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.
<p><i>Articolul 12</i> Căi de atac (1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale, precum și persoanele căutate în cursul procedurilor privind mandatul european de arestare, au o cale de atac efectivă potrivit dreptului intern în cazul încălcării drepturilor lor în temeiul prezentei directive.</p>		Parțial compatibil	Calea de atac efectivă este realizată prin art. 298 alin. (1) și (2), art. 299 ¹ art. 300 alin. (2) și (3), art. 444 alin. (1) pct. 4) din CPP. Dispozițiile cu privire la <i>mandatul european de arestare - MEA</i> , vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).
<p>(2) Fără a aduce atingere normelor și sistemelor naționale privind admisibilitatea probelor, statele membre se asigură că, în cadrul procedurilor penale, atunci când se evaluează declarațiile făcute de persoane suspectate sau acuzate sau probele obținute prin încălcarea dreptului lor la un avocat sau în cazul în care o derogare de la acest drept a fost autorizată în conformitate cu articolul 3 alineatul (6), dreptul la apărare și echitatea procedurilor sunt respectate.</p>		Compatibil	Art. 94 alin. (1) pct. 2) nu admite în calitate de probe cele obținute prin încălcarea dreptului la apărare a bănuیتului, învinuitului, inculpatului, părții vătămăte, martorului.
<p><i>Articolul 13</i> Persoanele vulnerabile Statele membre se asigură că, în aplicarea prezentei directive, sunt luate în considerare necesitățile specifice ale</p>		Compatibil	Art. 69 alin. (1) pct. 1), 5)-6) CPP. Art. 19 alin. (1) lit. c) Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.

persoanelor suspectate vulnerabile și ale persoanelor acuzate vulnerabile			
<p style="text-align: center;">Articolul 14 Clauză de menținere a nivelului de protecție</p> <p>Nicio dispoziție din prezenta directivă nu se interpretează ca reprezentând o limitare a vreunui drept sau garanție procedurală, nici ca o derogare de la acestea, care sunt asigurate potrivit cartei, convenției și altor dispoziții relevante din dreptul internațional sau din dreptul oricărui stat membru care prevede un nivel mai ridicat de protecție.</p>		Compatibil	<p>Articolul 14 este o clauză de non-regresie și nu necesită transpunere explicită separată. Totuși, spiritul și efectul său sunt pe deplin asigurate de articolul 7 alin. (2) și (5) CPP. Articolul 7 CPP acționează ca o clauză de supremație și de non-regresie la nivel național și reprezintă principiul fundamental care asigură transpunerea spiritului și efectului art. 14 din prezenta Directivă. Acest articol stabilește principii ierarhice obligatorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prioritatea dreptului internațional: Alin. (2) și (5) impune autorităților să acorde prioritate reglementărilor internaționale (inclusiv CEDO și jurisprudența CtEDO) în domeniul drepturilor omului, în fața legii naționale, în cazul oricărei neconcordanțe. - mandat de aplicare: prin alin. (1) și (8) se impune organelor de aplicare a legii să desfășoare procesul penal în conformitate cu tratatele internaționale și face ca Hotărârile CtEDO să fie obligatorii. <p>Acest cadru juridic asigură menținerea unui standard de protecție superior Directivei.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 15</i> Transpunere</p> <p>(1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 27 noiembrie 2016. Statele membre informează de îndată Comisia cu privire la aceasta.</p> <p>(2) Atunci când statele membre adoptă măsurile respective, acestea conțin o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o asemenea trimitere la data publicării lor oficiale. Statele membre stabilesc modalitățile de efectuare a acestei trimiteri.</p> <p>(3) Statele membre transmit Comisiei textul măsurilor de drept intern pe care le adoptă în domeniul reglementat de prezenta directivă.</p>	<p>Prezenta lege asigură transpunerea art. 3 alin. (3) lit. (c), art. 5 alin. (1) și (2), art. 9 alin. (1) lit. (a) și alin. (3) din Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate, CELEX: 32013L0048, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 294/1 din 6 noiembrie 2013</p>	Compatibil	<p>- pct. 16, 39 și 61 din Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația UE aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1171/2018 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr.287-290, art.574)</p>

<p><i>Articolul 16</i> Raportul</p> <p>Până la 28 noiembrie 2019, Comisia prezintă Parlamentului European și Consiliului un raport de evaluare a măsurii în care statele membre au adoptat măsurile necesare pentru a se conforma prezentei directive, inclusiv o evaluare a aplicării articolului 3 alineatul (6) coroborat cu articolul 8 alineatele (1) și (2), însoțit, dacă este necesar, de propuneri legislative.</p>		<p>prevederi UE neaplicabile</p>	
<p><i>Articolul 17</i> Intrarea în vigoare</p> <p>Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene</p>		<p>prevederi UE neaplicabile</p>	
<p><i>Articolul 18</i> Destinatari</p> <p>Prezenta directivă se adresează statelor membre în conformitate cu tratatele.</p>		<p>prevederi UE neaplicabile</p>	

TABEL DE CONCORDANȚĂ

1	Titlul actului UE, inclusiv cea mai recentă modificare, nr. CELEX Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 65/1 din 11 martie 2016, CELEX: 32016L0343			
2	Titlul proiectului de act normativ național Proiect de Lege cu privire la modificarea unor acte normative (<i>sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal</i>)			
3	Gradul general de compatibilitate			
4	Autoritatea/persoana responsabilă Ministerul Justiției, Rotari Iulia, consultant principal, Secția drept public, Direcția elaborare acte normative			
5	Data întocmirii/actualizării 18 februarie 2026			
Actul Uniunii Europene		Proiectul de act normativ național	Gradul de compatibilitate	Observații
6		7	8	9
<i>Articolul 1</i> Obiect		Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:	Compatibil	Art. 21 Constituția Republicii Moldova „Prezumția nevinovăției” Art. 8 Codul de Procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 „Prezumția nevinovăției” Art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), pct. 23) – 25), art. 68 alin. (1) pct. 11), alin. (2) pct. 2), art. 78 alin. (1) pct. 4) și 13) CPP. Art. 375 Cod contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 Recunoașterea reciprocă a hotărârilor în materie penală – art. 1, art. 108-116 Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Astfel, legislația Republicii Moldova prezintă un grad înalt de compatibilitate cu art. 1 din Directivă, asigurând prin norme constituționale și procesual-penale un cadru unitar care garantează atât caracterul fundamental al <i>prezumției de nevinovăție</i> , care instituie nu doar principiul în sine, ci și sarcina probei și interpretarea dubiului în favoarea acuzatului, cât și <i>dreptul esențial al persoanei bănuite, învinuite, inculpate de a participa la propria judecată</i> , dublate de
Prezenta directivă prevede norme minime comune cu privire la: (a) anumite aspecte ale prezumției de nevinovăție în cadrul procedurilor penale; (b) dreptul de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale.		Articolul 2 alineatul (1) după textul „Republicii Moldova” se completează cu textul „, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală”:		

			mecanismul de protecție din Legea 371/2006 (art. 110) care permite refuzul de a recunoaște hotărârile străine emise <i>in absentia</i> , persoana neavând posibilitatea de a exercita o cale de atac în fața instanței judecătorești.
<p align="center"><i>Articolul 2</i></p> <p align="center">Domeniu de aplicare</p> <p>Prezenta directivă se aplică persoanelor fizice care sunt suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale. Prezenta directivă se aplică în toate fazele procedurilor penale, din momentul în care o persoană este suspectată sau acuzată de comiterea unei infracțiuni sau a unei presupuse infracțiuni până când hotărârea prin care se stabilește că persoana respectivă a comis infracțiunea în cauză rămâne definitivă.</p>		Compatibil	Art. 1, art. 8 alin. (1), art. 64 alin. (1) și art. 66 alin. (1) CPP potrivit căruia persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de prezentul cod, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă.
<p align="center"><i>Articolul 3</i></p> <p align="center">Prezumția de nevinovăție</p> <p>Statele membre se asigură că persoanele suspectate și acuzate beneficiază de prezumția de nevinovăție până la dovedirea vinovăției conform legii.</p>		Compatibil	Art. 21 Constituția Republicii Moldova Art. 8 alin. (1) CPP Art. 375 Cod contravențional Art. 12 Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare
<p align="center"><i>Articolul 4</i></p> <p align="center">Referirile publice la vinovăție</p> <p>(1) Statele membre iau măsurile necesare pentru a garanta că, atâta vreme cât vinovăția unei persoane suspectate sau acuzate nu a fost dovedită conform legii, declarațiile publice făcute de autoritățile publice și deciziile judiciare, altele decât cele referitoare la vinovăție, nu se referă la persoana respectivă ca fiind vinovată. Prin aceasta nu se aduce atingere actelor de urmărire penală care au drept scop dovedirea vinovăției persoanei suspectate sau acuzate și nici deciziilor preliminare cu caracter procedural care sunt luate de autoritățile judiciare sau de alte autorități competente și care se bazează pe suspiciuni sau probe incriminatoare.</p>	<p align="center">Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 117-118, art. 355), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 2 se completează cu expresia „declarație publică” cu următorul conținut:</p> <p>„<i>declarație publică</i> – informație referitoare la o infracțiune sau contravenție, exprimată în spațiul public de către o autoritate publică, o persoană care exercită funcții publice, organul de urmărire penală sau instanța de judecată, care poate influența percepția colectivă ori poate produce efecte juridice sau politice”.</p> <p>Articolul 12:</p>	Compatibil	Art. 12 alin. (2) și (3) Legea 64/2010 potrivit căruia: „(2) Autoritățile publice și persoanele care le reprezintă sînt obligate să respecte dreptul la prezumția nevinovăției și să se abțină de la orice comentarii care ar sugera că persoana este vinovată de comiterea infracțiunii sau contravenției. (3) Organele de urmărire penală nu pot face declarații publice cu privire la vinovăția persoanei puse sub învinuire, cu excepția susținerii învinuirii în instanța de judecată.” Potrivit art. 3 alin. (1) și art. 12 alin. (2) și (3) din Legea 64/2010, legislația Republicii Moldova asigură un standard de protecție extins unde impune autorităților obligația de a respecta prezumția de nevinovăție fără a distinge între tipul persoanei (fizice sau juridică), oferind astfel cadrul necesar protecției ambelor categorii, în conformitate cu considerentul (13) din Preambul. Completarea Legii 64/2010 cu noțiunea de „declarații publice” utilizată la art. 12 alin. (2) va asigura transpunerea deplină a art. 4 (1) din Directivă și integrează cerințele din considerentele (16) – (18) din Preambulul Directivei.

	<p>la alineatul (2) „persoanele care le reprezintă” se substituie cu textul „persoanele care exercită funcții publice” după cuvintele „să se abțină de la orice” se completează cu cuvintele „declarații publice și”;</p> <p>alineatul (3) va avea următorul conținut:</p> <p>„(3) Organul de urmărire penală, procurorul sau judecătorul nu poate face declarații publice cu privire la vinovăția persoanei, cu excepția susținerii învinuirii în instanța de judecată sau emiterii actelor necesare exercitării atribuțiilor de serviciu.”.</p>		
<p>(2) Statele membre se asigură că sunt disponibile măsuri corespunzătoare în cazul unei încălcări a obligației prevăzute la alineatul (1) din prezentul articol de a nu se referi la persoane suspectate sau acuzate ca și cum ar fi vinovate, în conformitate cu prezenta directivă și, în special, cu articolul 10.</p>	<p>Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 117-118, art. 355), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 12 se completează cu alineatul (5) cu următorul conținut:</p> <p>„(5) Persoana care se consideră lezată în modul stabilit la alin. (2) – (4) poate solicita rectificarea sau dezmințirea informației, cu compensarea, la cerere, a prejudiciilor cauzate, în condițiile Capitolului II.”</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Art. 19, art. 21, art. 2036, art. 2037 Codul civil al Republicii Moldova</p> <p>Art. 70 Cod contravențional</p> <p>Deși legislația civilă consacră dreptul general la protecția drepturilor personale nepatrimoniale și repararea prejudiciului moral, cadrul special instituit de Legea nr. 64/2010 prezintă o lacună procedurală în raport cu art. 4 (2) din Directivă. În prezent mecanismul de restabilire a drepturilor încălcate (rectificarea, dezmințirea) prevăzut de Capitolul II al Legii nr. 64/2010 este imitat strict la cauzele de defăimare (bazată pe răspândirea informației false). Art. 12 din Legea 64/2010 instituie deja obligația autorităților publice și a organelor de urmărire penală de a respeta prezumția de nevinovăție și de a se abține de la comentarii care sugerează vinovăția. Totuși, în absența unei trimiteri procedurale, acest drept rămâne fără o măsură de remediere. În același timp, Codul contravențional (art. 70 alin. (2) și (3)) asigură latura punitivă pentru încălcarea prezumției de nevinovăție, nu și cea de restabilire a dreptului. Astfel, prin completarea art. 12 din Legea 64/2010 cu alineatul (5) se asigură transpunerea deplină a art. 4 (2) din Directivă. Această modificare permite extinderea aplicabilității măsurilor de reparație precum dezmințirea, rectificarea, compensarea prejudiciului, și în cazul încălcării dreptului la</p>

			prezumția de nevinovăție, oferind persoanei lezate acces direct la mecanismele procedurale eficiente din Capitolul II al Legii 64/2010.
(3) Obligația prevăzută la alineatul (1) de a nu se referi la persoane suspectate sau acuzate ca și cum ar fi vinovate nu împiedică autoritățile publice să difuzeze informații în mod public privind procedurile penale atunci când acest lucru este strict necesar din motive legate de ancheta penală sau în interes public.	<p>Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 117-118, art. 355), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 12 se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins: „(3¹) Prin derogare de la alin. (2) și (3), autoritățile publice, persoanele care exercită funcții publice, organul de urmărire penală sau instanța de judecată au dreptul să difuzeze informații în mod public privind procedurile penale atunci când acest lucru este strict necesar din motive legate de urmărirea penală sau în interes public.”</p>	Compatibil	Art. 2 din Legea 64/2010 definește <i>interesul public</i> - interes al societății (și nu simpla curiozitate a indivizilor) față de evenimentele ce țin de exercitarea puterii publice într-un stat democratic sau față de alte probleme care, în mod normal, trezesc interesul societății sau al unei părți a ei.
<p><i>Articolul 5</i></p> <p>Prezentarea persoanelor suspectate și acuzate</p> <p>(1) Statele membre iau măsuri adecvate pentru a garanta că persoanele suspectate și acuzate nu sunt prezentate ca și cum ar fi vinovate, în fața instanței sau în mod public, prin utilizarea unor măsuri de constrângere fizică.</p> <p>(2) Alineatul (1) nu împiedică statele membre să aplice măsuri de constrângere fizică impuse de circumstanțele specifice cauzei, legate de securitate sau menite să împiedice persoanele suspectate sau acuzate să se sustragă sau să ia contact cu terțe persoane.</p>	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 11 se completează cu alineatul (8¹) cu următorul cuprins: „(8¹) Organul de urmărire penală și instanța de judecată sunt obligate să asigure că bănuitul, învinuitul sau inculpatul nu este prezentat în fața publicului sau în ședință de judecată ca fiind vinovat prin utilizarea măsurilor de constrângere fizică, cu excepția cazurilor în care aceste măsuri sunt strict necesare din motive de securitate, pentru a preveni</p>	Compatibil	Prin completarea art. 11 CPP, unde este reglementat principiul inviolabilitatea persoanei, se obligă toate autoritățile statului să evite stigmatizarea vizuală a persoanei în fața publicului (Art. 5 alin. 1 din Directivă), cu preluarea criteriilor de excepție din Directivă (securitate, risc de sustragere sau contact cu terțe persoane) Integrarea în art. 11 consolidează interdicția tratamentelor care ar putea aduce atingere demnității umane și prezumției de nevinovăție prin impact vizual negativ.

	sustragerea persoanei sau contactul neautorizat cu terți.”		
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 6</i> Sarcina probei</p> <p>(1) Statele membre se asigură că sarcina probei în ceea ce privește stabilirea vinovăției persoanelor suspectate și acuzate revine organelor de urmărire penală. Prin aceasta nu se aduce atingere niciunei obligații a judecătorului sau a instanței competente de a căuta atât probe incriminatoare, cât și dezincriminatoare, și nici dreptului apărării de a prezenta probe în conformitate cu dreptul intern aplicabil.</p>		Compatibil	<p>Art. 8 alin. (2), art. 19 alin. (3), art. 24 alin. (4), art. 26 alin. (3), art. 64 alin. (2) pct. 13), art. 66 alin. (2) pct. 15), art. 68 alin. (1) pct. 5) CPP.</p> <p>Art. 375 alin. (2), art. 381 alin. (4), art. 384 alin. (2) lit. a), i), n), o) Cod contravențional.</p> <p>Potrivit art. 8 alin. (2) CPP, nimeni nu este obligat să dovedească nevinovăția sa, iar conform art. 26 alin. (3) CPP, sarcina probării învinuirii îi revine procurorului, exonerând bănuitul sau inculpatul de orice obligație de a-și demonstra nevinovăția. De asemenea, art. 19 alin. (3) obligă organul de urmărire penală să evedențieze nu doar probele de vinovăție, ci și circumstanțele care dezvinovătesc persoana sau care îi atenuază răspunderea.</p> <p>Adiacent, art. 24 alin. (4) CPP garantează dreptul deplin al apărării de a prezenta probe și obligă instanța să acorde asistență părților pentru administrarea acestora. În materie contravențională, sarcina probei revine agentului constator/procurorului.</p> <p>Prin urmare, cadrul normativ național asigură nivelul de protecție solicitat de art. 6 (1) din Directivă.</p>
<p>(2) Statele membre se asigură că orice dubiu cu privire la vinovăție este în favoarea persoanei suspectate sau acuzate, inclusiv atunci când instanța evaluează posibilitatea achitării persoanei respective.</p>		Compatibil	<p>Art. 8 alin. (3), art. 389 alin. (1) și (2), art. 394 alin. (1) pct. 2), alin. (3) pct. 2) CPP.</p> <p>Art. 375 alin. (3), art. 384 alin. (3) Cod contravențional.</p> <p>Atât CPP, cât și Codul contravențional consacră principiul conform căruia orice dubiu în probarea învinuirii care nu poate fi înlăturat se interpretează în favoarea bănuितului, învinuitului sau inculpatului.</p> <p>Astfel, potrivit art. 8 alin. (3) CPP și art. 375 alin. (3) Cod contravențional, concluziile despre vinovăție nu pot fi întemeiate pe presupuneri, instanța urmând să pronunțe o sentință de achitare în cazul în care nu a fost dovedită participarea persoanei la săvârșirea faptei sau dacă probele nu exclud orice dubiu rezonabil. Mai mult, prin prisma art. 384 alin. (3) Cod contravențional, realizarea sau renunțarea la drepturile procesuale nu poate fi interpretată în detrimentul persoanei, asigurând un nivel de protecție conform art. 6 (2) din Directivă.</p>

<p style="text-align: center;"><i>Articolul 7</i></p> <p style="text-align: center;">Dreptul de a păstra tăcerea și dreptul de a nu se autoincrimina</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate și acuzate au dreptul de a păstra tăcerea în legătură cu infracțiunea de săvârșirea căreia sunt suspectate sau acuzate.</p>		Compatibil	<p>Art. 21 alin. (2), art. 64 alin. (2) pct. 2), alin. (4), art. 66 alin. (2) pct. 2), 8) CPP.</p> <p>Art. 377 alin. (2), art. 384 alin. (2) lit. e) Cod contravențional.</p> <p>Legislația națională garantează dreptul suspectului sau învinuitului de a păstra tăcerea, precum și dreptul persoanei de a primi informație scrisă și explicarea dreptului de a tăcea și de a nu mărturisi împotriva sa, în corespundere cu art. 7 (1) din Directivă.</p>
<p>(2) Statele membre se asigură că persoanele suspectate și acuzate au dreptul de a nu se autoincrimina.</p>		Compatibil	<p>Art. 11 alin. (9), art. 21, art. 64 alin. (2) pct. 2), art. 66 alin. (2) pct. 2), 8), art. 103 alin. (3) CPP.</p> <p>Art. 377, art. 384 alin. (2) lit. e) Cod contravențional.</p> <p>Prin urmare, legislația națională garantează dreptul persoanei de a nu se autoincrimina, interzicând orice formă de constrângere fizică sau psihică în scopul obținerii de probe sau mărturii, asigurând transpunerea deplină a art. 7 (2) din Directivă.</p>
<p>(3) Exercițarea dreptului de a nu se autoincrimina nu împiedică autoritățile competente să strângă probe care pot fi obținute în mod legal prin utilizarea unor măsuri de constrângere prevăzute de lege și care au o existență independentă de voința persoanelor suspectate sau acuzate.</p>		Compatibil	<p>Art. 64 alin. (3¹), art. 66 alin. (2¹), art. 118 alin. (2), art. 119 alin. (1) și (2), art. 125 alin. (3), art. 127 alin. (2), art. 130 alin. (1) și (2), art. 152 alin. (1) și (2), art. 154 alin. (1), (2) și (7), art. 301 alin. (1) CPP.</p> <p>Cadrul normativ național conține reglementări exhaustive care permit și reglementează obținerea de probe prin măsuri de constrângere legală, în deplină concordanță cu excepția prevăzută la art. 7 (3) din Directivă și Considerentul 29 din Preambul. Astfel, prelevarea probelor biologice și corporale fără acordul persoanei pot fi efectuate cu autorizarea judecătorului de instrucție (art. 64 alin. (3¹), art. 66 alin. (2¹) CPP), iar examinarea corporală (art. 130 CPP) și percheziția (art. 125 CPP) permit accesul autorităților la obiecte și documente ce au importanță pentru cauză, chiar și în lipsa consimțământului, fiind protejate de garanția controlului judiciar (art. 301 CPP). Totodată, normele privind expertiza judiciară (art. 152, 154 CPP) confirmă faptul că dreptul de a nu se autoincrimina nu împiedică activitatea de probațiune tehnico-științifică asupra probelor materiale care au o existență independentă de voința bănuțului sau învinuitului.</p>

<p>(4) Statele membre pot permite autorităților sale judiciare ca, la pronunțarea hotărârilor, să țină seama de atitudinea cooperantă a persoanelor suspectate și acuzate.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 76 alin. (1) lit. f), art. 78 – 80¹ Cod penal al Republicii Moldova nr. 985/2002. Art. 504-509² (procedura privind acordul de recunoaștere a vinovăției), art. 509³ – 509¹⁰ (procedura privind acordul de cooperare), art. 510 (procedura de suspendare condiționată) CPP. Legislația națională transpune opțiunea prevăzută de Directivă prin instituirea unor proceduri speciale care recompensează atitudinea cooperantă a învinutului cu beneficii procesuale și reducerea pedepsei, sub rezerva caracterului benevol și asistat al deciziei. Acordul de recunoaștere al vinovăției (art. 504-509² CPP) și cel de cooperare (art. 509³-509¹⁰ CPP) permit negocierea pedepsei în schimbul asistenței oferite justiției, cu condiția ca instanța să verifice dacă învinuitul a acționat „în mod benevol și cu bună știință” (art. 509 alin. (2) CPP). Garanția respectării dreptului de a nu se autoincrimina este asigurată prin certificarea obligatorie a apărătorului (art. 506 alin. (2) CPP) și controlul judiciar asupra legalității acordului. Totodată, art. 510 CPP oferă posibilitatea liberării de răspundere penală pentru infracțiuni ușoare în cazul recunoașterii vinovăției, fapt ce confirmă alinierea deplină la standardele de cooperare voluntară prevăzute de art. 7 (4) din Directivă.</p>
<p>(5) Exercițarea de către persoanele suspectate și acuzate a dreptului de a păstra tăcerea și a dreptului de a nu se autoincrimina nu se utilizează împotriva acestora și nu se consideră a fi o dovadă a săvârșirii infracțiunii respective de către acestea.</p>	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 21 se completează cu alineatul (3) cu următorul conținut: „(3) Exercițarea dreptului prevăzut la alin. (1) sau (2) nu poate fi utilizată împotriva persoanei și nu constituie o dovadă a săvârșirii infracțiunii.”.</p> <p>La articolul 103 alineatul (3) se completează cu propoziția „În acest caz, exercițarea acestui drept nu</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Art. 21 (2), art. 64 alin. (2) și (4), art. 66 alin. (2) pct. 8), art. 103 alin. (2) CPP. Art. 377 alin. (2) Cod contravențional. Cadrul normativ național garantează bănuितului și învinutului că refuzul de a face declarații nu atrage consecințe defavorabile, consolidând principiul conform căruia sarcina probei revine exclusiv acuzării. Totodată, completarea articolului 21, 103 CPP și art. 377 Cod contravențional cu interdicția de utilizare a tăcerii drept argument de vinovăție va elimina posibilitatea de a o utiliza drept dovadă în săvârșirea infracțiunii/ contravenției, asigurând transpunerea deplină a art. 7 (5) din Directivă.</p>

	<p>poate fi utilizată împotriva bănuțitului, învinuitului, inculpatului și nu constituie o dovadă a săvârșirii infracțiunii.”.</p> <p>Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78-84, art. 100), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 377 se completează cu alineatul (3) cu următorul conținut:</p> <p>„(3) Exercițarea dreptului prevăzut la alin. (1) sau (2) nu poate fi utilizată împotriva persoanei și nu constituie o dovadă a săvârșirii contravenției.”</p>		
(6) Prezentul articol nu împiedică statele membre să decidă ca, în cazul infracțiunilor minore, procesul sau unele faze ale acestuia să se poată desfășura în scris sau fără interogarea persoanei suspectate sau acuzate de către autoritățile competente în legătură cu infracțiunea în cauză, cu condiția ca acest lucru să respecte dreptul la un proces echitabil.		Prevederi UE opționale	Această prevedere nu impune statele membre să adopte o procedură scrisă. În Republica Moldova, la această etapă, s-a considerat oportună includerea unei proceduri scrise doar la examinarea cauzei în recurs.
<p><i>Articolul 8</i></p> <p>Dreptul de a fi prezent la proces</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate și acuzate au dreptul de a fi prezente la propriul proces.</p>		Compatibil	Art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 321 alin. (1) și (4) CPP. Art. 374 alin. (2) și (3) Cod contravențional. Legislația procesuală a Republicii Moldova garantează dreptul persoanelor suspectate și acuzate de a fi prezente la propriul proces, instituind prezența inculpatului ca regulă de bază pentru desfășurarea judecătii.
<p>(2) Statele membre pot să prevadă că un proces care poate duce la o hotărâre privind vinovăția sau nevinovăția persoanei suspectate sau acuzate poate avea loc în absența persoanei în cauză, cu condiția ca:</p> <p>(a) persoana suspectată sau acuzată să fi fost informată în timp util cu privire la proces și la consecințele neprezentării; sau</p>		Compatibil	Art. 235 alin. (4), art. 319 alin. (1), art. 321 alin. (2) CPP. Art. 455 Cod contravențional. Potrivit art. 319 alin. (1) CPP, judecarea cauzei poate avea loc numai dacă părțile sînt legal citate și procedura de citare este îndeplinită. De asemenea, art. 235 alin. (4) CPP instituie obligația autorității de a informa explicit persoana că neprezentarea nemotivată nu constituie un impediment pentru

			<p>finalizarea urmăririi penale sau pentru pronunțarea unei hotărâri pe fond.</p> <p>În materie contravențională, art. 455 alin. (3) menține standardul citării legale ca premisă a examinării cauzei în lipsă, asigurând astfel certitudinea că persoana a cunoscut existența procesului și riscurile procesuale ale absenței, conform exigențelor Directivei.</p>
(b) persoana suspectată sau acuzată care a fost informată cu privire la proces să fie reprezentată de un avocat mandatat, care a fost numit fie de către persoana suspectată sau acuzată, fie de către stat.		Compatibil	<p>Art. 69 alin. (1) pct. 8), art. 319 alin. (1), art. 321 alin. (3) CPP.</p> <p>Art. 455 alin. (5) Co contravențional.</p> <p>Legislația procesual penală garantează dreptul la apărare prin obligativitatea participării apărătorului în toate cazurile în care procesul se desfășoară în absența acuzatului.</p> <p>Judecarea cauzei în lipsa inculpatului impune participarea obligatorie a apărătorului (art. 321 alin. (3) CPP), asigurând astfel reprezentarea intereselor acestuia chiar și în absența sa fizică. Această garanție este consolidată de art. 69 alin. (1) pct. 8) CPP care instituie asistența juridică obligatorie atunci când învinutul se sustrage de la urmărire sau judecată, precum și de art. 319 alin. (1) CPP care permite examinarea cauzei doar dacă avocatul este prezent și a luat legătura cu partea reprezentată.</p> <p>În mod analog, în materie contravențională, în cauzele ce vizează arestul contravențional, participarea apărătorului este obligatorie (art. 455 alin. (5) Cod ocntravențional).</p>
(3) O hotărâre luată în conformitate cu alineatul (2) poate fi pusă în executare împotriva persoanei suspectate sau acuzate în cauză.		Compatibil	<p>Art. 467 CPP conferă caracterul imperativ și executoriu tuturor hotărârilor judecătorești definitive, fără a condiționa executarea acestora de prezența fizică a persoanei la proces, dacă au fost respectate garanțiile procedurale de citare și reprezentare. Astfel că, potrivit art. 467 alin. (1) CPP, hotărârile judecătorești definitive sunt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice și au putere executorie pe întreg teritoriul țării.</p>
(4) Atunci când statele membre prevăd posibilitatea desfășurării proceselor în lipsa persoanelor suspectate sau acuzate, dar condițiile prevăzute la alineatul (2) din prezentul articol nu pot fi îndeplinite din cauză că suspectul sau inculpatul nu poate fi localizat, în pofida eforturilor rezonabile depuse în acest scop, statele		Compatibil	<p>Art. 465⁵ – 465⁸ CPP permit persoanei judecate și condamnate în lipsă să beneficieze de dreptul de a contesta hotărârea și de a obține o rejudecare completă a fondului cauzei, în condiții de primă instanță, cu posibilitatea administrării de probe noi.</p>

<p>membre pot să prevadă că o hotărâre poate fi totuși luată și pusă în executare. În acest caz, statele membre se asigură că, atunci când persoanele suspectate sau acuzate sunt informate cu privire la hotărâre și, în special, atunci când sunt prinse, ele sunt informate și despre posibilitatea de a contesta hotărârea și despre dreptul la un nou proces sau la o altă cale de atac, în conformitate cu articolul 9.</p>			
<p>(5) Prezentul articol nu aduce atingere normelor naționale conform cărora judecătorul sau instanța competentă poate să excludă temporar o persoană suspectată sau acuzată de la proces, atunci când acest lucru este necesar pentru a asigura buna desfășurare a procedurilor penale, cu condiția ca dreptul la apărare să fie respectat.</p>		Compatibil	<p>Art. 334 alin. (1) – (3), art. 484 alin. (1) – (3) CPP. Legislația procesual penală a Republicii Moldova transpune posibilitatea excluderii temporare a persoanei acuzate de la proces în scopul asigurării bunei desfășurări a procedurilor sau protecției participanților, fără a aduce atingere dreptului la apărare.</p> <p>Conform art. 334 CPP, instanța poate dispune îndepărtarea inculpatului din sala de judecată în caz de încălcare gravă sau repetată a ordinii ședinței, procesul continuând în absența sa, însă cu obligația aducerii la cunoștință a sentinței imediat după pronunțare. De asemenea, art. 484 CPP permite îndepărtarea temporară a inculpatului minor pentru a-l proteja de influențe negative, instituind garanția obligatorie de a fi informat ulterior despre probe administrate în lipsa sa și de a i se oferi posibilitatea de a pune întrebări persoanelor audiate.</p>
<p>(6) Prezentul articol nu aduce atingere normelor naționale care prevăd desfășurarea în scris a procedurilor sau a anumitor faze ale acestora, cu condiția respectării dreptului la un proces echitabil.</p>		Compatibil	<p>În Republica Moldova, la această etapă, s-a considerat oportună includerea unei proceduri scrise doar la examinarea cauzei penale în recurs. În toate celelalte faze ale procesului, în special la examinarea fondului cauzei, prezența fizică rămâne regula de bază, asigurându-se astfel un echilibru între celeritatea procesului și respectarea dreptului la un proces echitabil, conform exigențelor europene.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 9</i> Dreptul la un nou proces</p> <p>Statele membre se asigură că, atunci când persoanele suspectate sau acuzate nu au fost prezente la procesul lor și condițiile prevăzute la articolul 8 alineatul (2) nu au fost îndeplinite, persoanele în cauză au dreptul la un nou proces sau la o altă cale de atac care permite reexaminarea pe fond a cauzei, inclusiv examinarea unor probe noi, și care ar putea duce la anularea hotărârii</p>		Compatibil	<p>Dreptul la un nou proces este garantat prin instituția reluării examinării cauzei penale (art. 465⁵ – 465⁸ CPP), care permite persoanei judecate și condamnate în lipsă să obțină o rejudecare completă a fondului cauzei în condiții de primă instanță.</p>

<p>inițiale. În acest sens, statele membre se asigură că persoanele în cauză suspectate și acuzate au dreptul de a fi prezente, de a participa efectiv, în conformitate cu procedurile prevăzute de dreptul intern, și de a-și exercita dreptul la apărare.</p>			
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 10</i> Căi de atac</p> <p>(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate și acuzate dispun de o cale de atac eficientă în cazul în care drepturile lor prevăzute în prezenta directivă sunt încălcate.</p>		Compatibil	<p>Art. 313 alin. (1), alin. (6), art. 437 CPP. Art. 448 alin. (1), art. 465, art. 466 lit. c), art. 476 alin. (1) lit. c) Cod contravențional. Art. 15, 16 Legea 64/2010. Legislația națională asigură căi de atac eficiente la orice fază procesuală, și anume: în faza de urmărire penală (art. 313 CPP), în faza de judecată (art. 437 CPP), în materie contravențională (art. 448, art. 466, art. 476 Cod contravențional), precum și în cazul încălcării prezumției de nevinovăție prin declarații publice (art. 15 și 16 din Legea 64/2010) unde persoana dispune de procedura cererii prealabile și a acțiunii în justiție pentru rectificare și compensarea prejudiciului. Acest sistem de remedii garantează posibilitatea restabilirii drepturilor încălcate și sancționarea actelor procesuale ilegale.</p>
<p>(2) Fără a aduce atingere normelor și sistemelor naționale privind admisibilitatea probelor, statele membre se asigură că, atunci când se apreciază declarațiile făcute de persoane suspectate sau acuzate sau probele obținute cu încălcarea dreptului acestora de a păstra tăcerea sau de a nu se autoincrimina, dreptul la apărare și caracterul echitabil al procedurilor sunt respectate.</p>		Compatibil	<p>Art. 94 alin. (1) pct. 1), pct. 8), alin. (2) CPP. Conform art. 94 alin. (1) pct. 1) CPP, datele obținute prin violență, amenințări sau alte mijloace de constrângere (mecanisme care anulează dreptul la tăcere și privilegiul contra autoincriminării) sunt declarate neadmise și excluse din dosar. Această normă transpune direct standardul prevăzut de art. 10 (2) din Directivă, precum și Considerentul (45) din Preambul privind interdicția invocării declarațiilor obținute prin tortură sau rele tratamente. Mai mult, prin coroborarea pct. 8) cu alin. (2) din art. 94 CPP, legea națională sancționează cu inadmisibilitatea orice probă administrată prin „încălcări esențiale”, definind aceste încălcări drept violări ale drepturilor și libertăților constituționale sau procesuale care influențează autenticitatea informației. Astfel, orice declarație obținută prin ignorarea dreptului de a nu se autoincrimina este considerată un viciu care atrage excluderea probei, protejând integritatea procesului judiciar în ansamblu.</p>

<p align="center"><i>Articolul 11</i></p> <p align="center">Colectarea datelor</p> <p>Până la 1 aprilie 2020 și, ulterior, la fiecare trei ani, statele membre transmit Comisiei datele disponibile privind modul în care au fost exercitate drepturile prevăzute în prezenta directivă.</p>		<p align="center">prevederi UE neaplicabile</p>	
<p align="center"><i>Articolul 12</i></p> <p align="center">Raportul</p> <p>Până la 1 aprilie 2021, Comisia prezintă Parlamentului European și Consiliului un raport privind punerea în aplicare a prezentei directive.</p>		<p align="center">prevederi UE neaplicabile</p>	
<p align="center"><i>Articolul 13</i></p> <p align="center">Menținerea nivelului de protecție</p> <p>Nicio dispoziție din prezenta directivă nu se interpretează ca reprezentând o derogare sau o limitare a vreunui drept sau garanție procedurală asigurate potrivit cartei, CEDO sau altor dispoziții relevante din dreptul internațional sau din dreptul oricărui stat membru care prevede un nivel mai ridicat de protecție.</p>		<p align="center">Compatibil</p>	<p>Articolul 13 este o clauză de non-regresie și nu necesită transpunere explicită separată. Totuși, spiritul și efectul său sunt pe deplin asigurate de articolul 7 alin. (2) și (5) CPP. Articolul 7 CPP acționează ca o clauză de supremație și de non-regresie la nivel național și reprezintă principiul fundamental care asigură transpunerea spiritului și efectului art. 13 din prezenta Directivă. Acest articol stabilește principii ierarhice obligatorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prioritatea dreptului internațional: Alin. (2) și (5) impune autorităților să acorde prioritate reglementărilor internaționale (inclusiv CEDO și jurisprudența CtEDO) în domeniul drepturilor omului, în fața legii naționale, în cazul oricărei neconcordanțe. - mandat de aplicare: prin alin. (1) și (8) se impune organelor de aplicare a legii să desfășoare procesul penal în conformitate cu tratatele internaționale și face ca Hotărârile CtEDO să fie obligatorii. <p>Acest cadru juridic asigură menținerea unui standard de protecție superior Directivei.</p>

<p style="text-align: center;"><i>Articolul 14</i> Transpunere</p> <p>(1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 1 aprilie 2018. Statele membre informează imediat Comisia cu privire la acestea. Atunci când statele membre adoptă aceste dispoziții, ele cuprind o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o astfel de trimitere la data publicării lor oficiale. Statele membre stabilesc modalitatea de efectuare a acestei trimiteri. (2) Statele membre transmit Comisiei textul principalelor dispoziții de drept intern pe care le adoptă în domeniul reglementat de prezenta directivă.</p>	<p>Prezenta lege asigură transpunerea art. 1, 4, 5 și 7 alin. (5) din Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale rpezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 65/1 din 11 martie 2016, CELEX: 32016L0343.</p>		<p>- pct. 16, 39 și 61 din Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația UE aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1171/2018 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr.287-290, art.574)</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 15</i> Intrarea în vigoare</p> <p>Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în <i>Jurnalul Oficial al Uniunii Europene</i>.</p>		<p>prevederi UE neaplicabile</p>	
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 16</i> Destinatari</p> <p>Prezenta directivă se adresează statelor membre în conformitate cu tratatele.</p>		<p>prevederi UE neaplicabile</p>	

TABEL DE CONCORDANȚĂ

1	Titlul actului UE, inclusiv cea mai recentă modificare, nr. CELEX Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale, CELEX: 32016L0800		
2	Titlul proiectului de act normativ național Proiect de Lege cu privire la modificarea unor acte normative (<i>sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal</i>)		
3	Gradul general de compatibilitate Transpunere parțială		
4	Autoritatea/persoana responsabilă Ministerul Justiției, Rotari Iulia, consultant principal, Secția drept public, Direcția elaborare acte normative		
5	Data întocmirii/actualizării 12 martie 2026		
Actul Uniunii Europene	Proiectul de act normativ național	Gradul de compatibilitate	Observații
6	7	8	9
<i>Articolul 1</i> Obiect Prezenta directivă stabilește norme minime comune privind anumite drepturi ale copiilor care: (a) sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale; sau (b) fac obiectul procedurilor privind mandatul european de arestare în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI (persoane căutate).			Dispozițiile cu privire la mandatul european de arestare - MEA , vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).
<i>Articolul 2</i> Domeniu de aplicare (1) Prezenta directivă se aplică copiilor care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale. Prezenta directivă se aplică până în momentul stabilirii definitive a faptului că persoana suspectată sau acuzată a săvârșit o infracțiune, inclusiv, dacă este cazul, până în momentul pronunțării unei hotărâri de condamnare și al soluționării oricărei căi de atac.	Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: Articolul 2 alineatul (1) după textul „Republicii Moldova” se completează cu textul „, , ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte		Legislația națională definește clar domeniul de aplicare a procedurilor speciale pentru persoanele care nu au împlinit vârsta de 18 ani. Capitolul I din Titlul III, Partea Specială a Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 se aplică pe tot parcursul procesului penal. Deși Codul de procedură penală nu conține o normă specifică privind aplicarea garanțiilor pentru minori în contextul unui mandat european de arestare , normele generale privind procedura în cauzele cu minori (art. 474 și următoarele) se aplică oricărui minor aflat sub jurisdicția Republicii Moldova, inclusiv celui arestat în vederea extrădării.

	reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală”:		
(2) Prezenta directivă se aplică copiilor care sunt persoane căutate, din momentul arestării acestora în statul membru de executare, în conformitate cu articolul 17.		Incompatibil	Articolul 2 (2) se referă la procedurile privind <i>mandatul european de arestare</i> , prin urmare, dispozițiile cu privire la <i>mandatul european de arestare - MEA</i> , vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).
(3) Cu excepția articolului 5, a articolului 8 alineatul (3) litera (b) și a articolului 15, în măsura în care dispozițiile respective se referă la un titular al răspunderii părintești, prezenta directivă sau anumite dispoziții ale acesteia se aplică persoanelor menționate la alineatele (1) și (2) din prezentul articol în situația în care acestea erau copii în momentul când au început să facă obiectul procedurilor, dar care ulterior au împlinit vârsta de 18 ani, și aplicarea prezentei directive sau a anumitor dispoziții ale acesteia este adecvată ținând seama de toate circumstanțele cauzei, inclusiv gradul de maturitate și gradul de vulnerabilitate ale persoanei vizate. Statele membre pot decide să nu mai aplice prezenta directivă persoanei vizate când aceasta a împlinit vârsta de 21 de ani.	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 474: la alineatul (2) după cuvintele „privind obiectul probatoriului,” se completează cu cuvintele „participarea obligatorie a apărătorului,”;</p> <p>se completează cu alineatul (2¹) cu următorul conținut: „(2¹) Garanțiile procedurale din prezentul capitol se aplică și persoanelor sub vârsta de 21 de ani, dacă au început să facă obiectul procedurilor penale până la împlinirea vârstei de 18 ani, inclusiv privind faptele comise după împlinirea vârstei de 18 ani, în caz de conexare a cauzelor. Prezentul alineat nu se referă la dreptul titularului răspunderii părintești să fie informat și la dreptul copilului de a fi însoțit de titularul răspunderii părintești în cursul procedurii.”.</p>	Compatibil	<p>În conformitate cu art. 474 din CPP, urmărirea penală și judecarea cauzelor privind minorii, precum și punerea în executare a hotărârilor judecătorești privind minorii, se fac potrivit procedurii obișnuite, cu completările și derogările din Capitolul I ”Procedura în cauzele privind minorii”. Dispozițiile acestui capitol se aplică în privința persoanelor care, la momentul desfășurării acțiunii procesuale, nu au împlinit vârsta de 18 ani. Dispozițiile privind obiectul probatoriului, durata reținerii sau arestării preventive, liberarea de răspundere penală se aplică și după atingerea vârstei de 18 ani.</p> <p>Astfel, CPP extinde aplicarea doar a unui set limitat și fix de garanții (privind probele, reținerea, arestul și liberarea de răspundere penală) pentru persoanele care împlinesc 18 ani în timpul procesului. Directiva prevede o abordare mai flexibilă, de la caz la caz, bazată pe ”maturitatea și vulnerabilitatea” persoanei, care ar putea justifica aplicarea unui set mai larg de garanții.</p> <p>În context, este important a face trimitere la jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene. În special, în hotărârea din 5 septembrie 2024, M.S. ș.a. (C-603/22, EU:C:2024:685), a dispus că Articolul 2 alineatele (1) și (3) din Directiva 2016/800, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că dreptul de a fi asistat de un avocat din oficiu încetează în mod automat în cazul persoanelor care erau copii în momentul când au început să facă obiectul procedurilor penale, dar care ulterior au împlinit vârsta de 18 ani, în măsura în care o asemenea reglementare nu permite să se stabilească dacă aplicarea directivei menționate sau a anumitor dispoziții ale sale și, în consecință, a drepturilor pe care aceasta le conține este adecvată ținând seama de toate circumstanțele cauzei, inclusiv gradul de maturitate și de vulnerabilitate al persoanelor menționate.</p>

			Prin urmare, completarea corespunzătoare a art. 474 din CPP va asigura transpunerea deplină a art. 2 (3) din Directivă, inclusiv în concordanță cu Considerentul 12 din Preambul. .
(4) Prezenta directivă se aplică copiilor care nu erau inițial persoane suspectate sau acuzate, dar care devin persoane suspectate sau acuzate în cursul interogărilor efectuate de către poliție sau de o altă autoritate de aplicare a legii.		Compatibil	<p>Conform art. 10 alin (6) CPP, în cazul când un minor este victimă sau martor, se va acționa pentru respectarea intereselor acestuia în orice fază a procesului penal. Iar potrivit art. 63 alin. (7) CPP, interogarea în calitate de martor a persoanei față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune se interzice. Aceste norme sunt completate de art. 90 CPP, conform căruia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nici o persoană nu poate fi silită să facă declarații contrar intereselor sale sau ale rudelor sale apropiate. • Nu poate fi citată și ascultată ca martor persoana față de care există anumite probe că a săvârșit infracțiunea ce se investighează. • Martorul are dreptul să refuze de a face declarații, de a prezenta obiecte, documente, mostre pentru cercetare comparativă sau date dacă acestea pot fi folosite ca probe care mărturisesc împotriva sa sau a rudelor sale apropiate. <p>Toate acestea se interpretează în lumina principiului fundamental al procesului penal și în spiritul drepturilor omului - libertatea de mărturisire împotriva sa. În acest sens art. 21 din CPP penală stabilește că nimeni nu poate fi silit să mărturisească împotriva sa ori împotriva rudelor sale apropiate, a soțului, soției, logodnicului, logodnicei sau să-și recunoască vinovăția.</p> <p>Respectiv, momentul din care copii încep să facă obiectul Directivei se determină prin prisma alin. (1) art. 63 CPP - bănuitul este persoana fizică sau juridică față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune pînă la punerea ei sub învinuire.</p> <p>Deci odată ce în cursul unei audieri, intervine situația că în privința martorului apar probe sau indicii că ar fi comis infracțiunea, acțiunea procesuală trebuie oprită, iar persoanei trebuie să i se atribuie calitatea de bănuit, moment din care beneficiază de toate drepturile aferente, inclusiv garanțiile speciale pentru minori.</p>
(5) Prezenta directivă nu aduce atingere normelor naționale de stabilire a vârstei pentru răspunderea penală.		Compatibil	Clarifică limitele de aplicabilitate a Directivei și obligațiile statelor membre prin prisma acesteia. Normele naționale de stabilire a vârstei pentru răspunderea penală (și contravențională) rămân neafectate – vârsta generală de răspundere penală este de 16 ani, pentru anumite infracțiuni, de 14 ani (art. 21 din Codul Penal).

			<p>Vârsta generală de răspundere contravențională este stabilită la 18 ani, iar pentru anumite contravenții, vârsta minimă de răspundere contravențională este de 16 ani (art. 16 din Codul Contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008).</p>
<p>(6) Fără a aduce atingere dreptului la un proces echitabil, în ceea ce privește infracțiunile minore:</p> <p>(a) atunci când dreptul unui stat membru prevede aplicarea unei sancțiuni de către o altă autoritate decât o instanță competentă în materie penală și aplicarea respectivei sancțiuni poate fi atacată în fața unei astfel de instanțe sau deferită unei astfel de instanțe; sau</p> <p>(b) atunci când privarea de libertate nu poate fi impusă ca pedeapsă, prezenta directivă se aplică numai procedurilor desfășurate la o instanță competentă în materie penală.</p> <p>În orice caz, prezenta directivă se aplică pe deplin atunci când copilul este privat de libertate, indiferent de etapa procedurilor penale.</p>	<p>Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78-84, art. 100), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 378 se completează cu alineatul (5) cu următorul conținut:</p> <p>„(5) Minorilor și persoanelor care erau minori în momentul când au început să facă obiectul procesului contravențional, dar care ulterior au împlinit vârsta de 18 ani, li se asigură asistență juridică garantată de stat din momentul reținerii și pînă la soluționarea cauzei în instanța de judecată, inclusiv pînă la soluționarea cauzei în instanța de recurs.”.</p> <p>Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157-160, art. 614), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 20 se completează cu litera b¹⁾ cu următorul conținut:</p> <p>„b¹⁾ minorilor și persoanelor care erau minori în momentul când au început să facă obiectul procesului contravențional, dar care ulterior au împlinit vârsta de</p>	<p>Compatibil</p>	<p>Faptele ce sunt calificate drept „infracțiuni minore” în sensul Directivei, corespund contravențiilor reglementate de Codul contravențional.</p> <p>Deși arestul contravențional nu poate fi aplicat minorilor (art. 38 alin. (6) din Codul contravențional), aceștia pot face obiectul reținerii în condițiile art. 433, măsură care constituie o privare de libertate în sensul Directivei 2016/800.</p> <p>Având în vedere că în Republica Moldova cauzele contravenționale în privința minorilor sunt de competența exclusivă a instanței de judecată (art. 395 alin. (1)) se constată necesitatea consolidării dreptului la apărare pentru a asigura conformitatea cu teza finală a Articolului 2 alin. (6) din Directivă.</p> <p>Prin urmare, se propune amendarea art. 378 din Codul contravențional și a art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat. Aceste modificări asigură acordarea asistenței juridice gratuite, indiferent de nivelul veniturilor, atât în procedurile desfășurate în instanța de judecată (fond și contestație), cât și din momentul reținerii minorului, garantând astfel protecția deplină în situațiile de privare de libertate. Totodată, norma extinde aceste garanții și asupra persoanelor care au împlinit vârsta de 18 ani pe parcursul procesului, dar care au început procedurile în calitate de minori, menținând un regim de protecție coerent până la finalizarea cauzei.</p>

	18 ani, în cazul reținerii și pe parcursul procedurii contravenționale;”		
<p align="center"><i>Articolul 3</i> Definiții</p> <p>În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:</p> <p>1. „copil” înseamnă o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani;</p>		Compatibil	<p>Potrivit art. 6 pct. 46) și 47) din Codul de Procedură Penală, în contextul procedurilor penale se utilizează noțiunile de ”persoană majoră – persoană care a împlinit vârsta de 18 ani” și, respectiv ”persoană minoră – persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani”.</p> <p>În sensul Legii nr. 370/2023 privind drepturile copilului, noțiunea de copil are semnificația de ”persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani”.</p> <p>În context, este important a menționa că Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, la fel oferă o definiție pentru termenul de ”copil – persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nu are capacitatea de exercițiu deplină”, deci exclude din noțiunea de copil persoanele emancipate.</p> <p>Totuși, chiar dacă Legea nr. 140/2013 se poate referi și la un ”copil aflat în conflict cu legea”, ea are o aplicabilitate mai largă. Având în vedere și abordarea privind interesul superior al copilului, care stă la baza Directivei (UE) 2016/800, considerăm că chiar și persoanele emancipate urmează să beneficieze de protecție conform standardelor acesteia. Prin urmare, corespondentul în legislația națională care reflectă cel mai bine norma din Directivă este anume art. 6 pct. 46) și 47) din CPP.</p>
<p>2. „titular al răspunderii părintești” înseamnă orice persoană care are răspunderea părintească față de un copil</p> <p>3. „răspundere părintească” înseamnă ansamblul drepturilor și obligațiilor referitoare la persoana sau bunurile unui copil, conferite unei persoane fizice sau unei persoane juridice în temeiul unei hotărâri judecătorești, al legii sau printr-un acord care produce efecte juridice, inclusiv dreptul de încredințare și dreptul de vizită.</p>		Compatibil	<p>Art. 6 pct. 39) din CPP definește termenul de ”reprezentanți legali” – părinții, tutorii, curatorii, soțul bănuitului, învinuitului, inculpatului, condamnatului și părții vătămate, precum și reprezentanții ai instituțiilor sub supravegherea cărora se află aceștia.</p> <p>Deși legislația procesual penală națională (CPP) folosește termenul de ”reprezentant legal”, acesta acoperă funcțional noțiunea de ”titular al răspunderii părintești”. Definiția include părinții, tutorii și curatorii, care sunt persoanele ce exercită, conform legii civile, drepturile și obligațiile referitoare la persoana și bunurile copilului.</p>
<p>În ceea ce privește punctul 1 de la primul paragraf, în cazul în care nu este clar dacă o persoană a împlinit vârsta de 18 ani, se prezumă că persoana respectivă este copil.</p>	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art.</p>	Compatibil	<p><i>Potrivit Considerentului 13 din Preambul, Statele membre ar trebui să determine vârsta copilului pe baza declarațiilor acestuia, a verificării evidențelor stării civile, a cercetării documentelor, a altor probe și, în cazul în care astfel de probe nu sunt disponibile sau sunt neconcludente, pe baza unei examinări medicale. Examinarea medicală ar trebui să</i></p>

	<p>699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 474 se completează cu alineatul (2²) cu următorul conținut:</p> <p>„(2²) În cazul în care vârsta persoanei este necunoscută și există motive de a presupune că aceasta nu a împlinit vârsta de 18 ani, se prezumă că persoana este minor până la constatarea vârstei în modul prevăzut de prezentul cod. Pe perioada incertitudinii privind vârsta, persoana beneficiază de toate garanțiile prevăzute în prezentul capitol.”</p>	<p><i>fie efectuată în ultimă instanță și cu respectarea strictă a drepturilor copilului, a integrității sale fizice și a demnității sale umane. Atunci când persistă îndoieli cu privire la vârsta unei persoane, în sensul prezentei directive se prezumă că persoana respectivă este un copil.</i></p> <p>Potrivit art. 97 pct. 5) din CPP (circumstanțele care se constată prin anumite mijloace de probă), atingerea de către bănuț, învinuit, inculpat a unei anumite vârste, dacă aceasta are importanță în cauză, se constată în procesul penal – prin certificat de vîrstă, iar în caz de incapacitate legată de vîrstă – prin raportul expertizei medico-legale sau psihiatrice. De asemenea, conform art. 143 alin. (1) pct. 4) din CPP, în cazurile în care această circumstanță are importanță pentru cauza penală, iar documentele ce confirmă vîrsta lipsesc sau prezintă dubiu, vîrsta bănuțului, învinuitului, inculpatului se constată, în mod obligatoriu, prin expertiză judiciară.</p> <p>În contextul procedurilor penale speciale reglementate de ”<i>Capitolul I - Procedura în cauzele privind minorii</i>”, art. 475 alin. (1) pct. 1) CPP obligă autoritățile în cadrul urmării penale și judecării cauzei penale privind minorii, să stabilească inclusiv vîrsta minorului (ziua, luna, anul nașterii).</p> <p>În mod obișnuit, vîrsta persoanei ar fi determinată prin actele prevăzute în Legea nr. 273/1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, eventual Legea nr. 100/2001 privind actele de stare civilă.</p> <p>Dar pentru situația de lipsă a unor astfel de documente, în cazul în care nu este clar dacă o persoană a împlinit vârsta de 18 ani, se propune a insera prezumția că persoana respectivă este minoră. Această prezumție ar fi aplicabilă până la proba contrarie conform normelor de mai sus. Admitem că în practică, autoritățile deja aplică o astfel de prezumție în favoarea copilului, totuși pentru a stabili o claritate din punct de vedere legal, se propune inserarea prezumției în lege. În special, Hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii nr. 39/2004 spune că, dacă în rezultatul expertizei medico-legale se stabilește doar posibilul interval de timp când s-a născut persoana (în zile, luni sau ani), atunci data prezumată a nașterii va fi considerată cea mai favorabilă în sensul vârstei mai mici. Pentru procedurile ce au loc până la concluziile expertizei, prezumția propusă în amendamentele legale va fi cu atât mai mult utilă.</p>
--	---	---

<p align="center"><i>Articolul 4</i></p> <p align="center">Dreptul la informare</p> <p>(1) Statele membre se asigură că atunci când copiii sunt informați cu privire la faptul că sunt persoane suspectate sau acuzate în proceduri penale, aceștia sunt informați cu promptitudine cu privire la drepturile lor în conformitate cu Directiva 2012/13/UE și cu privire la aspectele generale de desfășurare a procedurii.</p>		Compatibil	<p>Art. 64 alin. (2) pct.1) și 2), art. 66 alin. (2) pct. 1) și 2), art. 277 CPP.</p> <p>Legislația națională asigură informarea promptă a minorului și a reprezentantului său legal cu privire la drepturile și obligațiile procesuale, inclusiv prin înmânarea unei informări scrise. Prevederile generale se aplică minorilor, cu derogările specifice care sporesc protecția.</p>
<p>De asemenea, statele membre se asigură că copiii sunt informați cu privire la drepturile stabilite în prezenta directivă. Informațiile respective sunt furnizate după cum urmează:</p> <p>(a) cu promptitudine atunci când copiii sunt informați cu privire la faptul că sunt persoane suspectate sau acuzate, în ceea ce privește:</p> <p>(i) dreptul ca titularul răspunderii părintești să fie informat, astfel cum se prevede la articolul 5;</p>		Compatibil	<p>Art. 477 alin. (3), art. 480 alin. (1) și (2) CPP.</p> <p>CPP prevede obligativitatea înștiințării imediate a părinților sau a altor reprezentanți legali în cazul reținerii sau arestării preventive a minorului, precum și participarea obligatorie a acestora în proces.</p>
<p>(ii) dreptul la asistență din partea unui avocat, astfel cum se prevede la articolul 6;</p>		Compatibil	<p>Art. 17 alin. (1) și (5), art. 69 alin. (1) pct. 1) CPP</p> <p>Art. 19 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat</p> <p>Legislația națională instituie un standard de protecție superior celui prevăzut de Directivă, prevăzând participarea obligatorie a apărătorului pentru orice minor suspectat sau acuzat, indiferent de gravitatea faptei, inclusiv prin sistemul asistență juridică garantată de stat este asigurat. Renunțarea la apărător este inadmisibilă – art. 71 alin. (2) CPP.</p>
<p>(iii) dreptul la protecția vieții private, astfel cum se prevede la articolul 14;</p>		Compatibil	<p>Art. 15, art. 474 alin. (3), art. 484 CPP</p> <p>Dreptul la protecția vieții private este garantat prin principiul general al inviolabilității vieții private și prin norme speciale, cum ar fi regula desfășurării ședințelor de judecată închise în cauzele cu minori.</p>
<p>(iv) dreptul de a fi însoțit de titularul răspunderii părintești în timpul diferitelor etape ale procedurii, altele decât ședințele de judecată, astfel cum se prevede la articolul 15 alineatul (4);</p>		Compatibil	<p>Art. 78 alin. (1) pct. 4), art. 480 CPP</p> <p>CPP prevede participarea obligatorie a reprezentantului legal pe parcursul întregului proces penal, acoperind astfel toate etapele procedurii.</p>
<p>(v) dreptul la asistență judiciară, astfel cum se prevede la articolul 18;</p>		Compatibil	<p>Art. 17 alin. (1) și (5), art. 69 alin. (1) pct. 1) CPP</p> <p>Art. 19 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat</p> <p>Legislația națională instituie un standard de protecție superior celui prevăzut de Directivă, prevăzând participarea</p>

			obligatorie a apărătorului pentru orice minor suspectat sau acuzat, indiferent de gravitatea faptei, inclusiv prin sistemul asistență juridică garantată de stat este asigurat. Renunțarea la apărător este inadmisibilă – art. 71 alin. (2) CPP.
(b) cât mai curând posibil în cadrul procedurilor, în ceea ce privește: (i) dreptul la o evaluare individuală, astfel cum se prevede la articolul 7;		Compatibil	Art. 475 CPP Legislația națională transpune integral acest drept, prevăzând obligativitatea stabilirii circumstanțelor personale ale minorului și întocmirea unui referat de evaluare psihosocială.
(ii) dreptul la o examinare medicală, inclusiv dreptul la asistență medicală, astfel cum se prevede la articolul 8;		Compatibil	Art. 64 alin. (2) pct. 15 ¹), art. 66 alin. (2) pct. 18 ¹ CPP CPP garantează dreptul la examinare și asistență medicală oricărui bănuț sau învinuit, inclusiv minorilor, imediat după privarea de libertate.
(iii) dreptul la limitarea privării de libertate și la utilizarea unor măsuri alternative, inclusiv dreptul la reexaminarea periodică a detenției, astfel cum se prevede la articolele 10 și 11;		Compatibil	Art. 477 alin. (1) și (2) CPP Legea națională consacră caracterul excepțional al privării de libertate în cazul minorilor și obligativitatea examinării, în primul rând, a măsurilor alternative, cum ar fi transmiterea sub supraveghere.
(iv) dreptul de a fi însoțit de titularul răspunderii părintești pe parcursul ședințelor de judecată, astfel cum se prevede la articolul 15 alineatul (1);		Compatibil	Art. 480 alin. (1) CPP Dreptul este pe deplin asigurat prin obligativitatea participării reprezentantului legal la proces, inclusiv în ședințele de judecată.
(v) dreptul de a se prezenta în persoană la proces, astfel cum se prevede la articolul 16;		Compatibil	Art. 321 alin. (1), art. 484 CPP Dreptul de a fi prezent la proces este un principiu general. Derogarea prevăzută pentru minori la art. 484 este în concordanță cu interesul superior al copilului, așa cum permite și Directiva.
(vi) dreptul la căi de atac eficiente, astfel cum se prevede la articolul 19;		Compatibil	Art. 19 alin. (1), Titlul II, Capitolul IV. Căile ordinare de atac (Apelul, Recursul), Titlul II, Capitolul V. Căile extraordinare de atac (Revizuirea). Sistemul procesual-penal al Republicii Moldova prevede căi de atac ordinare și extraordinare, asigurând un remediu efectiv împotriva hotărârilor judecătorești.
(c) la momentul privării de libertate, în ceea ce privește dreptul la un tratament specific în timpul privării de libertate, astfel cum se prevede la articolul 12.	Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: Articolul 477 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:	Compatibil	Art. 64 alin. (2) pct. 2), alin. (6), art. 167, art. 477 CPP Scrisoarea de drepturi prevăzută în Anexa nr. 1 la Ordinul IGP nr. 129/2020 „Procedura standard de operare pentru reținere” Cadru procesual actual reglementează obligația generală de informare, materializată prin Scrisoarea de drepturi (Anexa nr. 1 la Ordinul IGP nr. 129/2020). Aceasta asigură informarea standard cu privire la drepturile procesuale, indiferent de vârsta subiectului. Totuși, detalierea despre tratamentul specific în cazul privării de libertate, astfel cum este prevăzut în art. 12 din

	„(4) La momentul reținerii sau al arestării preventive, minorului i se înmânează în scris, într-un limbaj simplu și accesibil, informația despre drepturile prevăzute la art.64, inclusiv despre dreptul la detenție separată de adulți, dreptul la asistență medicală, dreptul la educație, dreptul la asistență psihologică și dreptul de a menține contactul cu familia.”		Directivă, nu este curpinsă în actualul formular. Această omisiune urmează a fi remediată odată cu transpunerea corelativă a Directivei 2012/13/UE privind dreptul la informare înc adrul procedurilor penale.
(2) Statele membre se asigură că informațiile menționate la alineatul (1) sunt prezentate în scris, oral, sau în ambele modalități, într-un limbaj simplu și accesibil și că informațiile furnizate sunt consemnate utilizând procedura de înregistrare în conformitate cu dreptul intern.		Compatibil	Art. 167 alin. (1), art. 479, art. 480 CPP. Anexa nr. 1 la Ordinul IGP nr. 129/2020 „Procedura standard de operare pentru reținere” Conformitatea este asigurată prin corelarea art. 167, 277 și 484 CPP, care instituie un mecanism de informare bazat pe trei piloni. Livrarea informației se realizează obligatoriu atât verbal, prin explicații imediate, cât și în scris, prin înmânarea Scrisorii de drepturi. Consemnarea procedurii este garantată prin înregistrarea formală în procesul-verbal de reținere și în ordonanța de admitere a reprezentantului legal, acte semnate de participanți. Accesibilitatea limbajului este securizată prin obligația informării într-o „formă accesibilă” (art. 484) și prin participarea obligatorie a pedagogului sau psihologului (art. 479), care are rolul de a adapta terminologia juridică la nivelul de înțelegere al minorului.
(3) În cazul în care copiilor li se înmânează o notă privind drepturile în temeiul Directivei 2012/13/UE, statele membre se asigură că această notă include indicarea drepturilor conferite în temeiul prezentei directive.	Dispoziții finale și tranzitorii (2) În aplicarea art. 64 alin.(2) pct.2) și alin. (4 ²), art. 66 alin.(2) pct.2) și alin. (2 ²), art. 167 alin. (1), art. 277 alin. (2), art. 282 alin. (3), art. 358 alin. (3) și art. 474 alin. (4) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003, organele de urmărire penală și instanțele de judecată prezintă bănuțului, învinuțului sau inculpatului o informare scrisă cu privire la	Compatibil	

	<p>drepturile acesteia pe parcursul procesului penal. Informarea se va face în limba română sau într-o limbă pe care acesta o înțelege.</p> <p>(3) Modelul în limba română al formularului care va cuprinde informarea prevăzută la alin. (2) va fi stabilit prin ordin comun al ministrului justiției, ministrului afacerilor interne, președintelui Consiliului Superior al Magistraturii și Procurorului General.</p>		
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 5</i></p> <p style="text-align: center;">Dreptul copilului ca titularul răspunderii părintești să fie informat</p> <p>(1) Statele membre se asigură că titularului răspunderii părintești i se furnizează cât mai curând posibil informațiile pe care copilul are dreptul să le primească în conformitate cu articolul 4.</p>		Compatibil	<p>Art. 64 alin. (6), art. 66 alin. (7), art. 78 alin. (1) pct. 1), art. 477 alin. (3), art. 478, art. 480 alin. (1) și (2) CPP.</p> <p>Legislația națională asigură informarea și implicarea reprezentantului legal (termen ce corespunde noțiunii de "titular al răspunderii părintești", conform art. 77 CPP) din primele etape ale procesului penal, inclusiv prin înștiințare imediată în caz de reținere și prin citare prin intermediul acestuia. Participarea sa obligatorie în proces garantează accesul la informații.</p>
<p>(2) Informațiile prevăzute la alineatul (1) se furnizează unui alt adult corespunzător, care este desemnat de copil și acceptat ca atare de autoritatea competentă, în cazul în care furnizarea informațiilor respective titularului răspunderii părintești:</p> <p>(a) ar fi contrară interesului superior al copilului;</p>		Compatibil	<p>Art. 77 alin. (2), art. 480 alin. (3) CPP</p> <p>Legislația națională permite înlăturarea și înlocuirea reprezentantului legal atunci când acțiunile sale aduc prejudiciu minorului, asigurând astfel aplicarea principiului „interesului superior”.</p>
<p>(b) nu este posibilă deoarece după depunerea unor eforturi rezonabile niciun titular al răspunderii părintești nu poate fi contactat sau identitatea sa nu este cunoscută;</p>		Compatibil	<p>Art. 77 alin. (1) și (2), art. 478, art. 480 CPP.</p> <p>CPP nu definește sintagma „eforturi rezonabile”, obligația organului de urmărire penală de a stabili identitatea și domiciliul rezultă indirect din art. 475 alin. (1) pct. 2) (<i>stabilirea condițiilor în care trăiește și este educat minorul, gradul de dezvoltare intelectuală, volitivă și psihologică a lui, particularitățile caracterului și temperamentului, interesele și necesitățile lui</i>) și art. 477 alin. (3) CPP (<i>despre înștiințarea imediată despre reținerea sau arestarea preventivă a minorului</i>).</p> <p>Situația în care minorul nu are un reprezentant legal (nu poate fi contactat/identificat) este acoperită de art. 77 alin. (2) CPP – mecanismul de înlocuire. Astfel, art. 77 alin. (2) CPP prevede explicit desemnarea "din oficiu" a autorității tutelare teritoriale ca reprezentant legal, ceea ce corespunde</p>

			<p>desemnării unui "alt adult corespunzător", inclusiv "reprezentant al unei autorități... responsabile de protecția... copiilor".</p> <p>Totodată, mecanismul de protecție este dublat de obligativitatea participării pedagogului sau psihologului la acțiunile procesuale (art. 479 alin. (2), asigurându-se că interesele minorului sunt monitorizate chiar și în absența temporară a titularului răspunderii părintești.</p>
<p>c) ar putea, pe baza unor circumstanțe obiective și factuale, să periclitizeze în mod substanțial procedurile penale.</p>	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 480 se completează cu alineatul (4) cu următorul conținut: „(4) În cazul încetării temeiurilor prevăzute la alin. (3), organul de urmărire penală sau, după caz, instanța judecătorească, din oficiu sau la cerere, adoptă o hotărâre motivată de repunere a reprezentantului legal inițial în drepturi.”.</p>	Compatibil	<p>Deși CPP reglementează mecanismul de înlăturare a reprezentantului legal (art. 77 alin. (2) și art. 480 alin. (3) CPP), acesta nu conține o normă care să oblige organul de urmărire penală sau instanța să informeze ulterior titularul răspunderii părintești în cazul în care motivul pentru care a fost înlăturat (ex: un conflict de interese care a dispărut) a încetat să mai existe.</p> <p>Completarea art. 480 cu un nou alineat privind repunerea în drepturile sale, legislația națională va trece de la un sistem de excludere permanentă la unul de restricție temporară, garantând că implicarea „unui alt adult” este o măsură menținută doar atât timp cât este necesară, asigurând astfel transpunerea deplină a art. 5 alin. (1) lit. c) din Directivă.</p>
<p>În cazul în care copilul nu a desemnat un alt adult corespunzător, sau dacă adultul care a fost desemnat de către copil nu este acceptabil pentru autoritatea competentă, autoritatea competentă, ținând seama de interesul superior al copilului, desemnează o altă persoană și furnizează informațiile unei alte persoane. Această persoană poate fi, de asemenea, un reprezentant al unei autorități sau al unei alte instituții responsabile de protecția sau de bunăstarea copiilor.</p>		Compatibil	<p>Art. 77 alin. (3) CPP.</p> <p>Legislația națională asigură respectarea dreptului copilului de a propune un adult corespunzător prin art. 77 alin. (3) CPP, care acordă prioritate candidaturii susținute de minor. Totodată, norma națională prevede un mecanism de siguranță pentru cazurile în care opțiunea minorului nu este acceptabilă sau nu poate fi exercitată, conferind organului judiciar puterea de a decide admiterea reprezentantului legal printr-o hotărâre motivată. Această structură garantează că, în absența unei alegeri valide a minorului, rolul de protecție este preluat de o persoană sau autoritate tutelară, conform alin. (2), care să acționeze exclusiv în interesul superior al copilului.</p>
<p>(3) În cazul în care circumstanțele care au condus la aplicarea alineatului (2) litera (a), (b) sau (c) au încetat să mai existe, orice informații pe care le</p>	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în</p>	Compatibil	

<p>primește copilul în conformitate cu articolul 4, și care sunt în continuare relevante în cursul procedurilor, se furnizează titularului răspunderii părintești.</p>	<p>Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 480 se completează cu alineatul (4) cu următorul conținut: „(4) În cazul încetării temeiurilor prevăzute la alin. (3), organul de urmărire penală sau, după caz, instanța judecătorească, din oficiu sau la cerere, adoptă o hotărâre motivată de repunere a reprezentantului legal inițial în drepturi.”.</p>		
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 6</i></p> <p style="text-align: center;">Asistență din partea unui avocat</p> <p>(1) Copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul unor proceduri penale au dreptul de a avea acces la un avocat în conformitate cu Directiva 2013/48/UE. Nicio dispoziție din prezenta directivă, în special din prezentul articol, nu aduce atingere acestui drept.</p> <p>(2) Statele membre se asigură că copiii sunt asistați de un avocat în conformitate cu prezentul articol astfel încât să li se permită acestora să își exercite în mod efectiv dreptul la apărare.</p>		Compatibil	<p>Art. 17 alin. (1) și (5), art. 69 alin. (1) pct. 1), art. 70 alin. (3) CPP</p> <p>Art. 19 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat</p> <p>Legislația națională instituie un standard de protecție superior celui prevăzut de Directivă, prevăzând participarea obligatorie a apărătorului pentru orice minor suspectat sau acuzat, indiferent de gravitatea faptei, inclusiv prin sistemul asistență juridică garantată de stat este asigurat. Renunțarea minorului la apărător este inadmisibilă (art. 71 alin. (2) CPP), conform art. 70 alin. (3) CPP, organul de urmărire penală sau instanța judecătorească având obligația de a asigura apărarea chiar și împotriva voinței minorului.</p>
<p>(3) Statele membre se asigură că copiii sunt asistați de un avocat, fără întârzieri nejustificate, odată ce aceștia sunt informați cu privire la faptul că sunt persoane suspectate sau acuzate. În orice caz, copiii sunt asistați de un avocat începând cu oricare dintre următoarele momente care survine primul:</p> <p>(a) înainte de a fi interogați de poliție sau de o altă autoritate de aplicare a legii sau autoritate judiciară;</p>		Compatibil	<p>Art. 17 alin. (2)-(5), 64 alin. (2) pct. 4), art. 66 alin. (2) pct. 2), 3) și 5), art. 69 alin. (1) pct. 1) și 3), art. 104 alin. (1), art. 479 alin. (2) din Codul de procedură penală nr. 122/2003.</p> <p>Art. 19 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Cadrul normativ intern garantează minorului accesul la avocat fără întârziere, instituind obligativitatea asigurării primei întreprinderi confidențiale înainte de prima audiere a persoanei.</p>

<p>(b) la desfășurarea unui act de anchetă sau de strângere de probe de către autoritățile de anchetă sau de către alte autorități competente, în conformitate cu alineatul (4) litera (c);</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (1) pct. 2), alin. (2) pct. 2), art. 69 alin. (3) pct. 1) lit. a), art. 94 alin. (1) pct. 2) CPP. Art. 392 alin. (2) Cod contravențional. Legislația națională asigură dreptul persoanei de a fi asistată de un avocat la desfășurarea oricărei acțiuni procesuale sau de strângere a probelor, atât în cadrul procesului penal, cât și a celui contravențional. Apărătorul are dreptul de a asista la orice acțiune procesuală efectuată cu participarea clientului său, având posibilitatea de a monitoriza legalitatea administrării probatoriului și de a formula obiecții imediate. Probele colectate prin încălcarea dreptului la apărare sunt inadmisibile spre prezentare în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau oricărei alte hotărâri judecătorești.</p>
<p>c) fără întârzieri nejustificate după privarea de libertate;</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 64 alin. (2) pct. 4), art. 167, art. 477 CPP Art. 378 alin. (4) din Codul contravențional nr. 218/2008. Art. 19 alin. (1) lit. b), art. 26 alin. (2) și art. 28 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistență juridică garantată de stat. Art. 378 Cod contravențional Pct. 2, 4 și 11 din Regulamentul cu privire la procedura de solicitare și desemnare a avocatului pentru acordarea asistenței juridice de urgență, aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 8/2009. Atât Codul de procedură penală, cât și Codul contravențional garantează accesul la un avocat imediat după privarea de libertate, fără nici o întârziere nejustificată. Suplimentar, Legea nr. 198/2007 și Regulamentul CNAJGS instituie mecanismul asistenței juridice de urgență, care obligă autoritățile să solicite desemnarea unui avocat de serviciu imediat după reținere, asigurând prezența acestuia indiferent de posibilitățile financiare ale persoanei sau de ora la care a avut loc reținerea.</p>
<p>(d) în cazul în care au fost citați să se înfățișeze în fața unei instanțe competente în materie penală, în timp util înainte ca aceștia să se înfățișeze în fața respectivei instanțe.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 17 alin. (1) și (2), art. 63 alin. (1), art. 64 alin. (1), art. 65 alin. (2), art. 66 alin. (1), art. 68 alin. (1) pct. 4) și alin. (2) pct. 1), art. 69 alin. (1) pct. 10), art. 236 alin. (2), art. 322 alin. (6) din Codul de procedură penală nr. 122/2003. Art. 322 alin. (6) din CPP transpune cerința Directivei privind acordarea „unui timp util”, obligând instanța să asigure condiții pentru studierea materialelor cauzei și pregătirea apărării. În faza de urmărire penală, art. 236 alin. (2) CPP instituie regula generală a citării cu cel puțin 5 zile înainte. Excepția de la acest termen pentru bănuț/învinuț are caracter de</p>

			<i>ultima ratio</i> , fiind limitată strict la acțiuni procesuale neplanificate, de urgență și care nu suferă amânare. În aceste cazuri, dreptul la „timp util” este salvagardat prin dreptul imperativ al avocatului de a avea întrevederi confidențiale de o durată nelimitată înainte de orice acțiune (art. 64 alin. (2) pct. 6), art. 66 alin. (2) pct. 6), art. 68 alin. (2) pct. 1) și 2) CPP). Astfel, urgența citării nu anulează dreptul la asistență, ci doar comprimă timpul de așteptare, oferind un echilibru între eficiența urmăririi penale/celeritatea procesului și garanțiile de apărare.
(4) Asistența din partea unui avocat include următoarele: (a) statele membre se asigură că copiii au dreptul de a avea întrevederi private și de a comunica cu avocatul care îi reprezintă, inclusiv înaintea interogării de către poliție sau o altă autoritate de aplicare a legii sau autoritate judiciară;		Compatibil	Art. 64 alin.(2) pct. 6), art. 68 alin. (1) pct. 2), art. 113 alin. (6), art. 479 alin. (2) CPP. Conform art. 64 alin. (2) pct. 6) CPP, bănuitul beneficiază de dreptul la întrevederi cu apărătorul său în condiții de deplină confidențialitate, fără limitarea numărului sau duratei acestora, asigurând astfel timpul necesar pregătirii apărării înaintea oricărei interogări. Această garanție este consolidată de art. 479 alin. (2) CPP, care instituie caracterul imperativ al participării apărătorului la audierea minorului, prezența acestuia fiind o condiție de validitate a actului procesual.
(b) statele membre se asigură că copiii sunt asistați de un avocat atunci când sunt interogați și că avocatul poate participa în mod efectiv la interogare . O astfel de participare se desfășoară în conformitate cu procedurile din dreptul intern, cu condiția ca astfel de proceduri să nu aducă atingere exercitării efective și substanței dreptului vizat. Atunci când un avocat participă la o interogare, faptul că o astfel de participare a avut loc se consemnează utilizându-se procedura de înregistrare în conformitate cu dreptul intern;		Compatibil	Art. 68, art. 104, art. 260, art. 479 CPP Potrivit art. 479 alin. (2) CPP, prezența apărătorului la audierea bănuitului, învinuitului sau inculpatului minor este obligatorie, neparticiparea acestuia atrăgând nulitatea actului. Art. 260 CPP prevede obligația consemnării în procesul-verbal a participanților la acțiune.
(c) statele membre se asigură că copiii sunt asistați de un avocat cel puțin pe parcursul următoarelor acte de anchetă sau de strângere de probe, în cazul în care acțiunile respective sunt prevăzute în dreptul intern și în cazul în care se impune sau se permite prezența persoanei suspectate sau acuzate la acțiunea în cauză: (i) recunoașterea din grup; (ii) confruntări; (iii) reconstituiri la fața locului a modului în care a fost săvârșită infracțiunea.	Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: La articolul 113 alineatul (3) după cuvintele „sau învinuitului,” se completează cu	Compatibil	Art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (2) pct. 2) CPP stabilește dreptul apărătorului de a participa la orice acțiune procesuală efectuată cu participarea persoanei pe care o apără dacă aceasta o cere clientul sau însăși apărătorul. Art. 260 CPP prevede obligația consemnării în procesul-verbal a participanților la acțiune. <i>Recunoașterea persoanei</i> - art. 116 CPP – procedura de prezentare spre recunoaștere este inițiată cu audierea preliminară asupra circumstanțelor în care a fost văzută, precum și asupra semnelor distinctive care ar putea să o

	<p>cuvintele „precum și a dreptului acestora de a fi asistați de un apărător.”.</p> <p>Articolul 116 se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(3¹) Bănuitul, învinuitul prezentat spre recunoaștere are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat în cadrul acestei acțiuni procesuale.”.</p> <p>Articolul 122 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(1¹) În cazul în care bănuitul, învinuitul sau inculpatul participă la reconstituirea faptei, acesta are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat în cadrul acestei acțiuni procesuale.”.</p> <p>Articolul 123 alineatul (2) se completează cu următoarea propoziție „În acest caz bănuitul, învinuitul are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.”.</p>		<p>recunoască. Coroborat cu dreptul de a fi asistat de apărător și dreptul de participare al apărătorului la fiecare acțiune procesuală conform art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (2) pct. 2) CPP, se atestă conformitatea cu art. 3 (3) c) (i) din Directivă. Totodată, din textul art. 116 nu se atestă asistarea apărătorului la acțiunea nemijlocită de recunoaștere.</p> <p><i>Confruntarea</i> - art. 64 alin. (2) pct. 7), art. 66 alin. (2) pct. 7), art. 90 alin. (12) pct. 10), art. 104, art. 113 CPP.</p> <p>Alineatul (3) al art. 113 garantează participarea apărătorului în aceleași condiții în care se realizează audierea martorului, bănuitul învinuitului. Redacțional se propune completarea alineatului cu cuvântul „bănuitul” în vederea armonizării cu alineatul (1) și art. 104 CPP.</p> <p><i>Reconstituirea la fața locului</i> - art. 122 CPP</p> <p>Garanția participării apărătorului este dedusă din drepturile generale înserate la art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (2) pct. 2) CPP. Totodată, se propune includerea unei referințe la dreptul de a fi asistat de un apărător pentru a elimina caracterul facultativ al prezenței acestuia la procedura de reconstituire. Completarea va asigura compatibilitatea totală cu standardul solicitat de Directivă, asigurând totodată respectarea interdicției de la art. 122 alin. (2) CPP privitor la respectarea demnității umane.</p>
<p>(5) Statele membre respectă confidențialitatea comunicării dintre copii și avocatul lor în cadrul exercitării dreptului de a fi asistați de un avocat prevăzut în prezenta directivă. O astfel de comunicare include întrevederi, corespondență, conversații telefonice și alte forme de comunicare permise în temeiul dreptului intern.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 64 alin. (2) pct. 4) și 6), art. 66 alin. (2) pct. 6), art. 135 alin. (11), art. 138¹ alin. (6), art. 167 alin. (2¹), art. 187 pct. 7), art. 506 alin. (2) din Codul de procedură penală nr. 122/2003.</p> <p>Art. 384 alin. (2) lit. g) din Codul contravențional nr. 218/2008.</p> <p>Art. 53 alin. (3) din Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură.</p> <p>Cadrul normativ intern interzice interceptarea și stenografierea comunicărilor dintre avocat și client și</p>

			garantează inviolabilitatea secretului profesional. Regimul de confidențialitate este asigurat inclusiv în detenție, prin obligația administrației de a oferi spații de întrevedere neascultate și nelimitate, protejând astfel substanța dreptului la un proces echitabil.
<p>(6) Cu condiția ca acest lucru să respecte dreptul la un proces echitabil, statele membre pot deroga de la alineatul (3) atunci când asistența de către un avocat nu este proporțională în raport cu circumstanțele cauzei, ținând seama de gravitatea presupusei infracțiuni, de complexitatea cauzei, precum și de măsurile care ar putea fi luate în raport cu această infracțiune, fiind de la sine înțeles că interesul superior al copilului este întotdeauna considerat a fi primordial. În orice caz, statele membre se asigură că copiii sunt asistați de un avocat:</p> <p>(a) atunci când aceștia sunt prezentați în fața unui judecător sau a unei instanțe competente pentru a se pronunța cu privire la detenție în orice etapă a procedurilor în cadrul domeniului de aplicare al prezentei directive; și</p> <p>(b) în timpul detenției.</p> <p>De asemenea, statele membre se asigură că privarea de libertate nu este impusă ca o condamnare penală, cu excepția cazului în care copilul a fost asistat de un avocat în așa fel încât să permită copilului să își exercite dreptul la apărare în mod eficace și, în orice caz, în timpul ședințelor de judecată în fața instanței.</p>		Compatibil	Legislația Republicii Moldova nu conține derogări de la obligativitatea asistenței cu avocat pentru minori. Articolul 69 CPP este absolut în acest sens. Prin urmare, nivelul de protecție oferit de legislația națională este mai înalt decât standardul minim impus de Directivă, care permite derogări. Lipsa unei norme naționale privind derogările nu constituie o lacună, ci o opțiune legislativă mai protectoare.
<p>(7) În cazul în care copilul trebuie asistat de un avocat în conformitate cu prezentul articol, dar niciun avocat nu este prezent, autoritățile competente amână interogarea copilului sau alte acte de anchetă sau de strângere de probe prevăzute la alineatul (4) litera (c) pentru o perioadă de timp rezonabilă, astfel încât să permită sosirea avocatului, sau desemnarea unui avocat, în cazul în care copilul nu a desemnat el însuși un avocat.</p>		Compatibil	Art. 17, art. 70, art. 104 alin. (1), art. 479 alin. (2) CPP Deoarece participarea apărătorului este obligatorie, nicio audiere a unui minor sau alt act procesual care impune prezența acestuia nu poate avea loc legal în absența sa. Prin urmare, amânarea acțiunii este o consecință procedurală implicită și obligatorie pentru a respecta legea.

<p>(8) În circumstanțe excepționale și numai în cursul urmăririi penale, statele membre pot deroga temporar de la aplicarea drepturilor prevăzute la alineatul (3) în măsura în care acest lucru este justificat, ținându-se seama de circumstanțele specifice ale cauzei, pe baza unuia sau mai multora dintre următoarele motive imperioase:</p> <p>(a) în cazul în care există o necesitate urgentă de a preveni consecințe negative grave pentru viața, libertatea sau integritatea fizică a unei persoane;</p> <p>(b) în cazul în care acțiunea imediată a autorităților de anchetă este imperativă pentru a preveni periclitarea considerabilă a procedurilor penale în legătură cu o infracțiune gravă.</p> <p>Statele membre se asigură că autoritățile competente, atunci când aplică prezentul alineat, țin seama de interesul superior al copilului.</p> <p>Decizia de a trece la o interogare în absența avocatului în temeiul prezentului alineat poate fi luată numai de la caz la caz, fie de o autoritate judiciară, fie de o altă autoritate competentă, cu condiția ca decizia acesteia să poată face obiectul controlului jurisdicțional.</p>		Compatibil	<p>Cadrul normativ național nu reglementează posibilitatea derogării de la dreptul de a fi asistat de un avocat în cauzele cu minori, optând pentru un nivel de protecție superior celui minim impus de Directivă. În timp ce actul european permite derogări temporare în circumstanțe excepționale (necesitate urgentă de a preveni consecințe grave sau periclitarea procedurilor), articolul 69 din Codul de procedură penală instituie caracterul absolut și imperativ al asistenței juridice pentru minori, fără a admite excepții. Această abordare nu constituie o lacună legislativă, ci reprezintă o opțiune de politici juridice mai protectoare, care elimină riscul oricărei interogări în absența apărătorului, indiferent de complexitatea sau urgența cauzei.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 7</i></p> <p style="text-align: center;">Dreptul la o evaluare individuală</p> <p>(1) Statele membre se asigură că se ține seama de nevoile specifice ale copiilor privind protecția, educația, formarea și integrarea socială.</p>		Compatibil	<p>Art. 475 alin. (1) CPP</p> <p>Cadrul normativ național reflectă imperativul protecției nevoilor specifice ale minorului prin instituirea unui regim de cercetare extins, care depășește simpla stabilire a vinovăției. Astfel, articolul 475 alin. (1) pct. 2) CPP obligă organele judiciare să determine cu precizie nu doar fapta, ci și contextul de dezvoltare al copilului, inclusiv interesele și necesitățile acestuia. Această abordare garantează că întreg procesul penal este subordonat obiectivelor de educație și reintegrare socială, asigurându-se că măsurile luate (fie ele preventive sau de sancționare) sunt adaptate profilului individual al minorului. Astfel, legislația națională depășește sfera represivă, transformând evaluarea nevoilor într-o condiție prealabilă obligatorie pentru orice decizie judiciară care privește un copil.</p>
<p>(2) În acest scop, copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale sunt evaluați individual. Evaluarea</p>		Compatibil	<p>Art. 475 alin. (1) pct. 2) și 3), alin. (3) CPP</p> <p>Procesul de evaluare individuală prevăzut de Directivă este transpus direct în art. 475 alin. (1) pct. 2) și 3) care implică</p>

<p>individuală ia în considerare, în special, personalitatea și gradul de maturitate ale copilului, mediul economic, social și familial din care provine, precum și orice vulnerabilitate specifică a copilului.</p>			<p>stabilirea personalității și maturității minorului, mediul social și familial, și se realizează prin referatul prezentințial de evaluare psihosocială. Acest referat întocmit de specialiști oferă instanței de judecată o radiografie completă a vulnerabilităților și potențialului de reintegrare al minorului, asigurând o individualizare deplină a procedurii.</p>
<p>(3) Amploarea și nivelul de detaliere al evaluării individuale poate varia în funcție de circumstanțele cauzei, de măsurile care pot fi luate în cazul în care copilul este găsit vinovat de săvârșirea presupusei infracțiuni și de faptul dacă, recent, copilul a mai făcut obiectul unei evaluări individuale.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 385 alin. (1) pct. 7), art. 477 alin. (1), art. 483 alin. (1) și (5) CPP Cadrul normativ național prevede un mecanism de evaluare gradual și proporțional, în cadrul căruia amploarea și profunzimea analizei psihosociale se circumscriu importanței și complexității cauzei deduse judecății. Astfel, în etapele preliminare ale procesului penal, potrivit art. 477 alin. (1) CPP, evaluarea servește fundamentării oportunității dispunerii unor măsuri preventive neprivative de libertate, prin raportare la mediul familial și social al minorului, precum și la particularitățile dezvoltării sale. În faza de judecată, în temeiul art. 385 alin. (1) pct. 7) CPP, individualizarea pedepsei este condiționată de luarea în considerare a recomandărilor formulate de serviciul de resocializare, ceea ce presupune realizarea unei examinări aprofundate a personalității, nivelului de maturitate și perspectivelor de reintegrare socială ale minorului. De asemenea, aplicarea măsurilor cu caracter educativ prevăzute de art. 483 CPP își are temeiul în constatarea posibilității corectării minorului fără antrenarea răspunderii penale, opțiune care relevă caracterul finalist și orientat spre reintegrare al evaluării. Aceasta urmărește identificarea nevoilor individuale de intervenție, sprijin și integrare socială, în acord cu circumstanțele concrete ale fiecărei cauze.</p>
<p>(4) Evaluarea individuală servește pentru a stabili și a arăta, în conformitate cu procedura de înregistrare din statul membru în cauză, informațiile referitoare la caracteristicile individuale și la situația copilului care pot fi utilizate de către autoritățile competente: (a) pentru a stabili dacă urmează să fie luată vreo măsură specifică care este în avantajul copilului; (b) la evaluarea caracterului adecvat și a eficacității oricăror măsuri preventive în ceea ce privește copilul; (c) pentru a lua orice decizie sau măsură în cadrul procedurilor penale, inclusiv în cazul pronunțării unei hotărâri de condamnare.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 385 alin. (1) pct. 7), art. 475 alin. (1) și (3), art. 477, art. 483 CPP Cadrul normativ național consacră valoarea decizională a evaluării individuale prin integrarea rezultatelor acesteia în toate etapele procesuale, asigurând fundamentarea măsurilor luate prin prisma interesului superior al minorului. Potrivit art. 475 alin. (1) și (3) CPP, referatul de evaluare psihosocială nu constituie un simplu act formal, ci un instrument probatoriu indispensabil autorităților competente pentru individualizarea tratamentului juridic. În faza prejudiciară, datele referitoare la caracteristicile individuale și mediul social servesc, conform art. 477 CPP, la evaluarea eficacității măsurilor preventive, prioritizând alternativele la detenție. Ulterior, în faza de judecată,</p>

			informațiile colectate sunt utilizate pentru stabilirea măsurilor de constrângere cu caracter educativ, în temeiul art. 483 CPP, sau pentru determinarea pedepsei în conformitate cu art. 385 alin. (1) pct. 7) CPP. Astfel, legislația procesuală asigură un mecanism unitar în care concluziile evaluării orientează deciziile autorităților spre măsuri specifice aflate în avantajul copilului, garantând că orice soluție judiciară, inclusiv hotărârea de condamnare, reflectă vulnerabilitățile și potențialul de reintegrare identificate.
(5) Evaluarea individuală are loc în cel mai timpuriu stadiu adecvat al procedurilor și, sub rezerva alineatului (6), înainte de trimiterea în judecată.		Compatibil	Art. 475 alin. (1) și (3) CPP Cadrul normativ național garantează realizarea evaluării individuale într-un stadiu incipient al procedurii, instituind prin art. 475 alin. (1) și (3) CPP obligația organului de urmărire penală și a procurorului de a stabili circumstanțele privind personalitatea și mediul minorului în faza de urmărire penală, asigurând disponibilitatea datelor pertinente anterior emiterii actului de trimitere în judecată. Prin urmare, mecanismul normativ național corespunde exigențelor consacrate în art. 7 (5) din Directivă și considerentului (39) din Preambul.
(6) În absența unei evaluări individuale, trimiterea în judecată se poate totuși realiza, cu condiția ca acest lucru să fie în interesul superior al copilului și ca evaluarea individuală să fie, în orice caz, disponibilă la începutul ședințelor de judecată în fața instanței.		Compatibil	Art. 475 alin. (1) și (3) CPP Ordinul MJ nr. 299/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de întocmire a referatului prezentențial de evaluare psihosocială a personalității Cadrul normativ național instituie un standard de protecție superior celui prevăzut de Directivă, conferind caracter obligatoriu și indispensabil referatului de evaluare psihosocială în cauzele cu minori. Suplimentar, în cazul minorului, mecanismul național stabilește un regim de celeritate prin reducerea termenului de întocmire a referatului la 15 zile lucrătoare, față de 21 de zile în cazul adulților (pct. 13 din Regulament).
(7) Evaluările individuale se efectuează cu implicarea strânsă a copilului. Acestea se efectuează de către un personal calificat, urmărind, pe cât posibil, o abordare multidisciplinară și, atunci când este cazul, cu implicarea titularului răspunderii părintești sau a altui adult corespunzător menționat la articolele 5 și 15 și/sau a unui profesionist specializat.		Compatibil	Potrivit Ordinului MJ nr. 299/2018, referatul prezentențial este întocmit de către un consilier de probațiune (pct. 2), care are obligația de a implica direct minorul prin întrevederi stabilite în termen de cel mult 3 zile de la solicitare (pct. 7). Caracterul multidisciplinar și implicarea adulților relevanți sunt garantate prin pct. 9 și 21 din Regulament, care obligă consilierul să solicite date de la autoritatea tutelară, psihopedagogi și instituții de învățământ, evaluând totodată modul în care părinții sau reprezentanții legali își exercită obligațiile de îngrijire. Această metodologie asigură un

			tablou psihosocial complet, fundamentat pe expertiza diverselor specialități (asistență socială, psihologie, educație), în deplin acord cu standardele europene privind protecția minorului. Astfel, procesul de evaluare nu este limitat la o constatare juridică, ci constituie o analiză tehnică multidimensională, realizată cu respectarea demnității umane și a interesului superior al copilului.
(8) În cazul în care elementele care constituie baza evaluării individuale se schimbă considerabil, statele membre se asigură că evaluarea individuală este actualizată pe parcursul procedurilor penale.	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 475 se completează cu alineatul (4) cu următorul conținut: „(4) În cazul în care circumstanțele care au stat la baza evaluării inițiale se modifică considerabil pe parcursul procesului penal, organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată dispune, din oficiu sau la cererea părților, actualizarea referatului de evaluare psihosocială a minorului.”</p>	Compatibil	
(9) Statele membre pot deroga de la obligația de a efectua o evaluare individuală dacă derogarea este justificată raportat la circumstanțele cauzei și în măsura în care acest lucru este compatibil cu interesul superior al copilului.		Compatibil	Art. 475 alin. (1) și (3) CPP Ordinul MJ nr. 299/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de întocmire a referatului prezențial de evaluare psihosocială a personalității Cadrul normativ național instituie un standard de protecție superior celui prevăzut de Directivă, conferind caracter obligatoriu și indispensabil referatului de evaluare psihosocială în cauzele cu minori. Suplimentar, în cazul minorului, mecanismul național stabilește un regim de celeritate prin reducerea termenului de întocmire a referatului la 15 zile lucrătoare, față de 21 de zile în cazul adulților (pct. 13 din Regulament).

<p style="text-align: center;"><i>Articolul 8</i></p> <p style="text-align: center;">Dreptul la examinare medicală</p> <p>(1) Statele membre se asigură că copiii care sunt privați de libertate au dreptul la o examinare medicală fără întârzieri nejustificate, în special cu scopul de a evalua starea mentală și fizică generală a copilului. Examinarea medicală este cât se poate de neinvazivă și este efectuată de către un medic sau un alt profesionist calificat.</p> <p>(2) Rezultatele examinării medicale se iau în considerare pentru a determina capacitatea copilului de a fi supus interogării, altor acte de anchetă ori de strângere de probe sau oricăror măsuri luate sau preconizate a fi luate împotriva copilului.</p>	<p style="text-align: center;">Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p style="text-align: center;">Articolul 479 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul conținut:</p> <p style="text-align: center;">„(1¹) Înainte de audierea bănuیتului, învinuitului, inculpatului minor, organul de urmărire penală sau instanța de judecată este obligată să consulte referatul presentințial de evaluare psihosocială a minorului sau, în absența acestuia, concluziile unei evaluări individuale privind personalitatea, maturitatea și vulnerabilitățile acestuia, pentru a adapta modalitatea de audiere la nevoile specifice ale minorului.”</p>	<p style="text-align: center;">Compatibil</p>	<p>Art. 64 alin. (2) pct. 15, pct. 15¹), art. 66 alin. (2) pct. 18), pct. 18¹), art. 167 alin. (6), art. 479 CPP</p> <p>Art. 175¹ alin. (2), art. 175², art. 307 Cod de executare</p> <p>Legislația națională garantează examinarea medicală imediată, la intrarea în locurile de detenție, având ca scop documentarea vătămarilor și asigurarea asistenței necesare.</p> <p>Totodată, examenul medical nu presupune evaluarea gradului de maturitate și vulnerabilitate în raport cu reziliența la actele de urmărire penală, după cum este solicitat de art. 8 din Directivă.</p> <p>Completarea CPP și a Codului de executare va asigura transpunerea deplină a art. 8 (1) și (2) din Directivă.</p>
<p>(3) Examinarea medicală se efectuează fie la inițiativa autorităților competente, în special în cazul în care există indicii specifice cu privire la starea de sănătate care motivează o astfel de examinare, fie la cererea oricăreia dintre următoarele persoane:</p> <p>(a) copilul;</p> <p>(b) titularul răspunderii părintești sau un alt adult corespunzător menționat la articolul 5 și 15;</p> <p>(c) avocatul copilului.</p>	<p style="text-align: center;">Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 214-220, art. 704), cu modificările ulterioare,</p> <p style="text-align: center;">Articolul 175¹ se completează cu alineatul (2¹) cu următorul conținut:</p> <p style="text-align: center;">„(2¹) În cazul persoanei care nu a împlinit vârsta de 21 de ani, examenul medical prevăzut la alineatul (2) implică și evaluarea stării psihice, gradul de maturitate și de vulnerabilitate, pentru a determina capacitatea</p>	<p style="text-align: center;">Compatibil</p>	<p>Cadrul normativ național instituie prin art. 175¹ alin. (2) Cod de executare un regim de protecție obligatoriu, depășind cerința minimă solicitată de Directivă. Astfel că, legislația Republicii Moldova impune examinarea necondiționată a oricărei persoane reținute la intrarea și la ieșirea din locul de detenție.</p> <p>Odată cu adoptarea amendamentului propus pentru art. 175¹ alin. (2¹), această obligativitate se extinde automat și asupra evaluării stării psihice și a vulnerabilității pentru persoanele sub 21 de ani.</p>

	acesteia de a participa la acțiunea procesuală respectivă.”		
(4) Concluzia examinării medicale se consemnează în scris. În cazul în care este nevoie, se acordă asistență medicală.		Compatibil	Art. 175 alin. (2) și art. 232 alin. (3) Cod de executare Constatările examenului medical se consemnează în fișa medicală a persoanei.
(5) Statele membre se asigură că se realizează o nouă examinare medicală în cazul în care circumstanțele impun acest lucru.		Compatibil	Cadrul normativ național asigură posibilitatea reexaminării medicale ori de câte ori situația o cere, prin mecanismul instituit de Articolul 175 ¹ alin. (2) din Codul de executare. Textul legal prevede expres că examenul medical se realizează nu doar la momentele fixe (intrare/ieșire), ci și „la cerere, inclusiv pe cont propriu, pe toată perioada detenției”.
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 9</i></p> <p>Înregistrarea audio-video a interogărilor</p> <p>(1) Statele membre se asigură că interogarea copiilor de către poliție sau alte autorități de aplicare a legii în cursul procedurilor penale este înregistrată audio-video, atunci când acest lucru este proporțional în circumstanțele cauzei, ținând seama, printre altele, de împrejurarea dacă un avocat este prezent sau nu și dacă copilul este privat de libertate sau nu, cu condiția ca interesul superior al copilului să fie întotdeauna considerat primordial.</p>		Compatibil	Art. 104 alin. (1), art. 479 alin. (1) CPP Potrivit art. 104 alin. (1) CPP, audierea bănuitului, învinuitului, inculpatului se înregistrează prin mijloace audio și video în condițiile art. 115, iar suportul informațional care conține înregistrarea se anexează la procesul-verbal al audierii. Astfel, legislația națională stabilește un standard de protecție superior celui prevăzut de Directivă, or impune obligativitatea înregistrării audio-video a audierii oricărui bănuit sau învinuit (categorie în care se încadrează și copiii), fără a condiționa această obligație de un test de proporționalitate. Potrivit art. 479 alin. (2) CPP, la audierea bănuitului, învinuitului, inculpatului minor, participarea apărătorului și a pedagogului sau psihologului este obligatorie, indiferent dacă este sau nu privat de libertate.
(2) În cazul în care interogarea nu este înregistrată audio-video, aceasta se consemnează într-un alt mod adecvat, de exemplu printr-un proces-verbal scris, care este verificat în mod corespunzător.		Compatibil	Art. 115 alin. (6) CPP Cadrul normativ național asigură o transpunere avansată a cerințelor Directivei prin instituirea unei ierarhii de protecție de documentare a audierii. Potrivit art. 15 alin. (6) din CPP, legislația națională reglementează situația de imposibilitatea tehnică sau de altă natură de a efectua înregistrarea video, însă aceasta nu atrage după sine simpla consemnare scriptică a declarațiilor, ci activează o obligație

			de substituție parțială. În aceste circumstanțe, audierea se va desfășura obligatoriu cu aplicarea înregistrării audio, instituidu-se totodată obligația menționării exprese în procesul-verbal a cauzei imposibilității tehnice de înregistrare video. Această procedură garantează un nivel de protecție superior celui solicitat de art. 9 (2) din Directivă, deoarece nu permite trecerea directă la consemnarea exclusiv scrisă, ci menține o componentă de înregistrare fonică pentru asigurarea fidelității declarațiilor minorului și pentru o verificare ulterioară corespunzătoare..
(3) Prezentul articol nu aduce atingere posibilității de a adresa întrebări fără o înregistrare audio-video, exclusiv în vederea identificării copilului.		Compatibil	Art. 260 CPP Stabilirea identității persoanei (nume, prenume, data nașterii, domiciliu etc.) constituie o etapă preliminară obligatorie, prevăzută de articolul 260 alineatul (2) CPP, care precede audierea propriu-zisă. Această etapă de identificare poate fi realizată fără activarea mijloacelor de înregistrare audio-video, întrucât nu vizează obținerea de probe pe fondul cauzei, ci doar validarea datelor de stare civilă și a calității procesuale. Prin urmare, excepția prevăzută de Directivă este integrată organic în logica procedurilor de urmărire penală din Republica Moldova, asigurând celeritatea actelor administrative fără a periclita garanțiile substanțiale ce însoțesc interogatoriul minorului.
<i>Articolul 10</i> Limitarea privării de libertate (1) Statele membre se asigură că privarea de libertate a unui copil în orice etapă a procedurilor penale este limitată la cea mai scurtă perioadă adecvată. Se ține seama în mod corespunzător de vârsta și de situația individuală a copilului și, îndeosebi, de circumstanțele specifice ale cauzei.		Compatibil	Art. 24 Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului Art.185, art. 186, art. 477 alin. (2) CPP Art. 38 Cod contravențional Cadru normativ național aplică principiul limitării privării de libertate în mod diferențiat, în funcție de natura răspunderii, oferind minorilor o protecție extinsă ce depășește exigențele minime ale Directivei în segmentul contravențional. Potrivit art. 38 alin. (6) Codul contravențional, aplicarea arestului contravențional față de minori este strict interzisă. Această normă imperativă elimină orice posibilitate de privare de libertate a copilului pentru fapte de o gravitate redusă, respectând în mod absolut principiul „măsurii de ultimă instanță” prin excluderea totală a sancțiunii arestului în această sferă. În materie penală, unde privarea de libertate rămâne o posibilitate în cazuri de infracțiuni grave (art. 477 alin. (2) CPP), conformitatea este asigurată prin termene de reținere scurte (24 de ore) și termene de arest preventiv strict monitorizate. Respectiv intră în obligația judecătorului să evalueze dacă impactul asupra dezvoltării personalității minorului nu este disproporționat față de scopul procesual

			urmărit, asigurându-se astfel că detenția rămâne o excepție veritabilă, adaptată situației individuale a copilului.
<p>(2) Statele membre se asigură că privarea de libertate, în special detenția, sunt impuse copiilor numai ca măsură de ultimă instanță. Statele membre se asigură că orice detenție se bazează pe o decizie motivată, care face obiectul unui control jurisdicțional al unei instanțe judecătorești. O astfel de decizie este, de asemenea, supusă unei reexaminări periodice, la intervale rezonabile de timp, de către o instanță judecătorească, fie din oficiu, fie la cererea copilului, a avocatului copilului sau a unei autorități judiciare, alta decât o instanță de judecată. Fără a aduce atingere independenței sistemului judiciar, statele membre se asigură că deciziile ce urmează a fi luate în temeiul prezentului alineat sunt luate fără întârzieri nejustificate.</p>		Compatibil	<p>Legislația procesual-penală națională asigură un control jurisdicțional efectiv și continuu asupra privării de libertate a minorilor, în deplină concordanță cu exigențele Directivei și ale Articolului 5 § 4 din CEDO.</p> <p>Obligația de a întemeia detenția pe o decizie motivată este prevăzută imperativ de art. 176 alin. (3) și art. 177 alin. (1¹) din Codul de procedură penală, care impun instanței să argumenteze de ce alte măsuri preventive sunt insuficiente și să aprecieze proporționalitatea arestului cu circumstanțele individuale (vârstă, stare de sănătate). Controlul jurisdicțional este garantat prin dreptul de a ataca încheierea privind arestarea cu recurs la instanța ierarhic superioară (art. 185 alin. (4), art. 196 CPP).</p> <p>Reexaminarea periodică la intervale rezonabile este asigurată implicit prin natura termenelor de arest preventiv. Având în vedere că mandatul de arestare și fiecare prelungire a acestuia nu pot depăși 30 de zile (conform art. 25 din Constituție și art. 186 CPP), legalitatea și temeinicia privării de libertate sunt supuse controlului judiciar cel puțin o dată pe lună. Suplimentar, bănuitul sau avocatul acestuia pot solicita oricând revocarea sau înlocuirea măsurii cu una mai blândă dacă temeiurile inițiale au decăzut (art. 195 CPP).</p> <p>În ceea ce privește celeritatea, legislația națională impune termene extrem de scurte: recursul împotriva arestării se examinează în decurs de 3 zile (art. 312 alin. (2) CPP), iar cauzele în care figurează arestați preventiv sau minori se judecă de urgență și în mod prioritar (art. 20 alin. (3) și art. 186 alin. (12) CPP). Aceste mecanisme exclud întârzierile nejustificate, asigurând o diligență specială odată ce libertatea individuală a copilului este pusă în discuție.</p>
<p><i>Articolul 11</i> Măsuri alternative Statele membre se asigură că, ori de câte ori este posibil, autoritățile competente recurg la măsuri alternative detenției (măsuri alternative).</p>		Compatibil	<p>Art. 24 Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului Art. 175 alin. (3), art. 184, art. 185 alin. (3), art. 191, art. 192, art. 477 alin. (1) CPP Ordinul nr. 299/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de întocmire a referatului prezentențial de evaluare a personalității Cadrul normativ național instituie un mecanism progresiv și ierarhizat care prioritizează libertatea minorului, transformând „măsura de ultimă instanță” dintr-un principiu abstract într-o obligație procedurală certă. Potrivit art. 185 alin. (3) CPP, judecătorul de instrucție are obligația imperativă de a examina prioritar oportunitatea aplicării</p>

			<p>măsurilor neprivative de libertate, respingând demersul de arestare atunci când riscurile procesuale pot fi gestionate prin alternativele enumerate la art. 175 alin. (3) CPP (obligarea de a nu părăsi localitatea/țara, garanția personală, liberarea sub control judiciar sau pe cauțiune).</p> <p>O garanție specifică este prevăzută de art. 477 alin. (1) CPP, care impune discutarea obligatorie a transmiterii sub supraveghere a minorului (art. 184 CPP). Această măsură valorifică resursele comunitare și familiale, permițând menținerea copilului în mediul său social sub responsabilitatea părinților sau a instituțiilor de învățământ specializate.</p> <p>Eficiența acestor alternative este fundamentată tehnic prin Referatul prezentințial de evaluare psihosocială (Ordinul Ministrului Justiției nr. 299/2018). Acest instrument oferă instanței un tablou obiectiv asupra personalității minorului, nivelului de instruire și mediului familial (pct. 3 și 18 din Regulament). Prin implicarea consilierului de probațiune, care colectează date de la autoritatea tutelară și serviciile psihopedagogice (pct. 9), se identifică factorii care inhibă comportamentul infracțional, permițând judecătorului să dispună măsuri proporționale care să asigure atât buna desfășurare a procesului, cât și interesul superior al copilului (pct. 5).</p> <p>Prin urmare, actualul sistem de măsuri care obligă la epuizarea alternativelor și la evaluarea psihosocială prealabilă asigură un grad ridicat de conformitate cu spiritul Directivei, evitând privarea de libertate nejustificată.</p>
<p align="center"><i>Articolul 12</i></p> <p align="center">Tratament specific în cazul privării de libertate</p> <p>(1) Statele membre se asigură că, în cazul privării de libertate, copiii care se află în stare de detenție sunt ținuti separat de adulți, cu excepția cazului în care se consideră că este în interesul copilului să nu se procedeze astfel.</p>		<p align="center">Compatibil</p>	<p>Art. 24 Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului Art. 200, art. 205, art. 252, art. 309 Cod de executare Pct. 185-194 HG nr. 583/2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați</p> <p>Legislația Republicii Moldova instituie principiul separării absolute a minorilor de adulți în toate fazele de privare de libertate, aliniindu-se standardelor Convenției ONU și recomandărilor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT). Această garanție este consacrată prin art. 24 alin. (3) din Legea nr. 370/2023, care interzice fără echivoc deținerea comună a copiilor cu adulții, exigență reiterată imperativ în Codul de Executare (art. 200, 205 și 309) atât pentru persoanele arestate preventiv, cât și pentru cele condamnate.</p>

<p>(2) Statele membre se asigură, de asemenea, că minorii din custodia poliției sunt ținuti separat de adulți, cu excepția cazului în care:</p> <p>(a) se consideră că este în interesul superior al copilului să nu se procedeze astfel; sau</p> <p>(b) în circumstanțe excepționale, nu este posibil din punct de vedere practic, cu condiția ca copiii să fie ținuti împreună cu adulții într-un mod care să fie compatibil cu interesul superior al copilului.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 24 Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului Art. 187 pct. 1) CPP Art. 200, art. 205, art. 252, art. 309 Cod de executare Anexa nr. 3 Ordinul IGP nr. 129/2020 „Procedura standard de operare privind plasarea persoanei deținute în izolatorul de detenție preventivă” Cadrele normative naționale impun separarea minorului de adulți ca regulă imperativă de încarcerare în structurile Inspectoratului General al Poliției. Conform Procedurii standard de operare (Ordinul IGP nr. 129/2020), repartizarea în camere se efectuează strict în baza principiului separării pe categorii de vârstă, utilizându-se <i>Fișa de cunoaștere a persoanei</i> pentru a preveni orice contact neadecvat. Totodată, legislația națională nu prevede excepție, tratând separarea ca pe o obligație absolută, asigurând astfel un nivel mai înalt de protecție. În situații excepționale de suprasolicitare, mecanismele administrative de transfer inter-instituțional asigură relocarea imediată a minorului în locații care garantează separarea, prioritate având întotdeauna interesul superior al copilului.</p>
<p>(3) Fără a aduce atingere alineatului (1), atunci când un copil aflat în stare de detenție ajunge la vârsta de 18 ani, statele membre îi oferă posibilitatea de a continua să stea în continuare separat de alți adulți deținuți atunci când acest lucru este justificat, luând în considerare circumstanțele persoanei în cauză, cu condiția ca acest lucru să fie compatibil cu interesul superior al copiilor care sunt deținuți împreună cu persoana respectivă.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 24 Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului Art. 219, art. 254 Cod de executare Pct. 185-194 HG nr. 583/2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați Potrivit art. 254 din Codul de executare, la împlinirea vârstei de 18 ani, o comisie multidisciplinară (care include psihologi și reprezentanți ai societății civile) evaluează oportunitatea rămânerii condamnatului în instituția pentru minori până la atingerea vârstei de 23 de ani. Această procedură, detaliată în pct. 185-194 din Statutul executării pedepsei (HG nr. 583/2006), implică o decizie a instanței de judecată la demersul administrației penitenciare, luându-se în considerare circumstanțele individuale și interesul superior al celorlalți minori deținuți. Un element de protecție suplimentară îl reprezintă art. 254 alin. (3) Cod de executare, care stipulează că asupra tinerilor de până la 23 de ani lăsați în centre pentru minori se extind toate drepturile, normele alimentare și condițiile de asistență medicală specifice minorilor, garantând astfel un regim de detenție adaptat vulnerabilității lor reziduale.</p>
<p>(4) Fără a aduce atingere alineatului (1) și ținând seama de alineatul (3), copiii pot fi ținuti în detenție împreună cu tineri adulți, cu excepția</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 254 Cod de executare Pct. 185-194 HG nr. 583/2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați</p>

<p>cazului în care acest lucru este contrar interesului superior al copilului.</p>			<p>Legislația națională permite și reglementează deținerea comună a minorilor cu tinerii adulți (până la vârsta de 23 de ani) în cadrul aceleiași instituții specializate, considerând această abordare ca fiind favorabilă interesului superior al copilului prin evitarea expunerii acestuia la populația penitenciară adultă generală. Conform art. 254 alin. (1) și (3) din Codul de executare, tinerii care au împlinit 18 ani pot rămâne în centrele de detenție pentru minori, fiindu-le aplicat același regim de protecție, drepturi și obligații. Această practică este consolidată prin pct. 185 din Statutul executării pedepsei (HG nr. 583/2006), care definește populația penitenciarelor pentru minori ca fiind compusă din condamnați de până la 18 ani și tineri de până la 23 de ani. Această coabitare reglementată asigură un mediu de detenție omogen, axat pe nevoi de dezvoltare similare, și previne riscurile asociate transferului prematur în penitenciarele pentru adulți.</p>
<p>(5) Atunci când copiii se află în detenție, statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a:</p> <p>(a) asigura și a menține sănătatea și dezvoltarea fizică și mentală a acestora;</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 230-233 Cod de executare Ordinul MJ nr. 343/2022 privind aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea asistenței medicale deținuților în instituțiile penitenciare Cadrul normativ național garantează dreptul la asistență medicală gratuită, inclusiv prin impunerea supravegherii dezvoltării psihomotorii prin examene de bilanț periodice și consultarea obligatorie a psihologului în cazul identificării oricăror leziuni sau traume, asigurând o abordare centrată pe vulnerabilitatea specifică vârstei.</p>
<p>(b) asigura dreptul lor la educație și formare, inclusiv pentru copiii cu handicapuri fizice, senzoriale sau de învățare;</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Potrivit art. 240-241 din Codul de Executare, învățământul secundar general și instruirea profesională sunt obligatorii în penitenciarele pentru minori. Diplomele eliberate nu menționează detenția, facilitând reintegrarea ulterioară, iar bibliotecile specializate susțin procesul de autoinstruire.</p>
<p>(c) asigura exercitarea efectivă și regulată a dreptului lor la viață de familie;</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Exercitarea acestui drept este asigurată prin regimul preferențial al întreprinderilor (art. 213, 253 și 306 Cod de executare). Minorii beneficiază de vizite de scurtă și lungă durată (până la 3 zile), iar în regim de resocializare, aceștia pot locui cu familia în spații separate sau se pot deplasa în afara instituției însoțiți de reprezentantul legal.</p>
<p>(d) asigura accesul la programe care încurajează dezvoltarea lor și reintegrarea lor în societate; și</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Munca educativă este direcționată spre formarea deprinderilor social-utile și schimbarea comportamentală prin programe psihosociale individuale (art. 242 Cod de executare). Probațiunea juvenilă (art. 13 Legea nr. 8/2008 cu privire la probațiune) intervine complementar pentru a pregăti post-integrarea în familie și comunitate.</p>

<p>(e) asigura respectarea libertății lor religioase sau a convingerilor lor.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 207 și 228 din Codul de executare garantează libertatea confesională, inclusiv dreptul la asistență religioasă, participarea la ritualuri și respectarea convingerilor alimentare (prin declarație pe proprie răspundere), fără ca aceasta să fie condiționată de vârstă.</p>
<p>Măsurile luate în temeiul prezentului alineat sunt proporționale și adecvate perioadei de detenție.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Legislația execuțional-penală a Republicii Moldova integrează principiul proporționalității prin mecanismul planificării individuale a executării pedepsei. Conform art. 171 și 242 din Codul de executare, mijloacele de corijare și programele de reintegrare nu sunt aplicate uniform, ci sunt adaptate în funcție de categoria infracțiunii, personalitatea minorului și, esențial, de perioada rămasă până la liberare. Adecvarea măsurilor este garantată prin sistemul progresiv de detenție, care permite trecerea minorului de la un regim la altul (inițial, comun, de resocializare) pe măsura apropierii de termenul de eliberare, intensificând programele de pregătire pentru viața în libertate (art. 282 Cod de executare). Astfel, asistența medicală, educația și contactul cu familia sunt calibrate pentru a atenua impactul privării de libertate, asigurând că intensitatea intervenției educaționale este direct proporțională cu nevoile de dezvoltare identificate prin evaluările periodice ale comisiilor specializate.</p>
<p>Literele (a) și (e) din primul paragraf se aplică, de asemenea, și altor situații de privare de libertate decât detenția. Măsurile luate sunt proporționale și adecvate pentru astfel de situații de privare de libertate. Literele (b), (c) și (d) din primul paragraf se aplică altor situații de privare de libertate decât detenția numai în măsura în care acest lucru este adecvat și proporțional, având în vedere natura și durata acestor situații.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 167, art. 187 CPP Dreptul la asistență medicală (lit. a) și libertatea religioasă (lit. e) sunt garantate necondiționat din momentul reținerii, prin obligațiile impuse organelor de poliție de art. 167 și art. 187 CPP. Cu referire la dreptul la educație și formare (lit. b), dreptul la viața de familie (lit. c) și accesul la programele de reintegrare (lit. d) sunt asigurate în alte situații de privare de libertate decât detenția, cum ar fi reținerea (art. 166 CPP), doar în măsura compatibilității cu rigoarea și celeritatea actelor procesuale.</p>
<p>(6) Statele membre depun diligențele necesare să asigure faptul că copiii care sunt privați de libertate se pot întâlni cu titularul răspunderii părintești cât mai curând posibil, în cazul în care o astfel de întrevvedere este compatibilă cu cerințele operaționale și de anchetă. Prezentul alineat se aplică fără a aduce atingere desemnării unui alt adult corespunzător în temeiul articolului 5 sau 15.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 64 alin. (2) pct. 12), alin. (6), art. 78, art. 173, art. 187 pct. 7) CPP Cadrul procesual penal garantează accesul minorului la părinți imediat după privarea de libertate. Organul de urmărire penală are obligația corelativă de a permite persoanei reținute să informeze familia despre măsura aplicată și locul deținerii, iar în cazul minorilor, această notificare este obligatorie și se efectuează din oficiu conform art. 173 CPP. Dreptul la întrevvedere este securizat prin art. 187 pct. 7) CPP, care impune administrației locului</p>

			de deținere obligația de a admite întrevederi libere și confidentiale cu reprezentantul legal (titularul răspunderii părintești), fără limitarea numărului sau duratei acestora. Această normă, coroborată cu art. 64 alin. (6) și art. 78 CPP, asigură prezența și sprijinul părinților în cel mai scurt timp posibil, facilitând exercitarea drepturilor minorului prin intermediul reprezentantului său legal pe tot parcursul procedurii.
<p><i>Articolul 13</i></p> <p>Instrumentarea la timp și cu diligență a cauzelor</p> <p>(1) Statele membre iau toate măsurile adecvate pentru a se asigura că procedurile penale în care sunt implicați copii sunt tratate de urgență și cu diligența cuvenită.</p>		Compatibil	<p>Art. 20, art. 186 alin. (12), art. 259, art. 259¹, art. 290, art. 300, art. 331¹, art. 329, art. 345 CPP</p> <p>Art. 454 Cod contravențional</p> <p>Conform art. 20 CPP, principiul celerității este instituit ca o garanție procedurală fundamentală, stipulându-se expres că urmărirea penală și judecarea cauzelor în care figurează minori se efectuează de urgență și în mod prioritar. În materie contravențională, conformitatea este asigurată prin art. 454 Cod Contravențional, care stabilește un termen-limită de 2 luni pentru judecare, impunând regimul de urgență în cazul reținerii minorului.</p> <p>Eficiența acestor garanții este susținută de mecanismul de autoreglare reprezentat de cererea de accelerare a procedurii (art. 259¹, 300, 331¹ CPP).</p>
<p>(2) Statele membre iau toate măsurile adecvate pentru a asigura copiilor întotdeauna un tratament care le protejează demnitatea și care este adecvat vârstei acestora, gradului lor de maturitate și nivelului lor de înțelegere și care ține seama de orice nevoi speciale, inclusiv orice dificultăți de comunicare, pe care aceștia le pot avea.</p>		Compatibil	<p>Art. 10, art. 78, art. 479, art. 484 CPP</p> <p>Art. 24 Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului</p> <p>Principiul respectării demnității umane este consacrat expres la art. 10 CPP. Garanțiile specifice minorilor sunt prevăzute în art. 475–484 CPP, care instituie obligația stabilirii circumstanțelor privind dezvoltarea intelectuală și psihologică a minorului (art. 475 CPP), participarea obligatorie a apărătorului, pedagogului sau psihologului la audierea minorului (art. 479 CPP), precum și participarea reprezentantului legal din momentul reținerii sau al primei audieri. Totodată, art. 484 alin. (2) CPP impune informarea minorului într-o formă accesibilă nivelului său de înțelegere.</p> <p>Adițional, Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului prevede participarea obligatorie a apărătorului, reprezentantului legal și a pedagogului/psihologului în cadrul dezbaterilor judiciare în care figurează copii (art. 24 alin. (5)), consolidând caracterul adaptat și protector al procedurii.</p> <p>Astfel, prin obligativitatea asistenței psihopedagogice și standardul comunicării accesibile, sistemul național asigură transpunerea deplină a cerinței de a adapta procedurile</p>

			penale la nivelul de maturitate al copilului, eliminând riscul de intimidare sau victimizare secundară.
<p><i>Articolul 14</i></p> <p>Dreptul la protecția vieții private</p> <p>(1) Statele membre se asigură că viața privată a copiilor în cursul procedurilor penale este protejată.</p>		Compatibil	<p>Art. 28-30 Constituția Republicii Moldova</p> <p>Art. 15, art. 18, art. 128 alin. (9) , art. 212 alin. (1), art. 474 alin. (3), art. 484 alin. (4) CPP</p> <p>Protecția vieții private a minorului supus procedurilor penale este garantată în Republica Moldova printr-un ansamblu de norme constituționale și procesuale, menite să faciliteze reintegrarea socială a acestuia prin limitarea expunerii publice a datelor de anchetă.</p> <p>La nivel de principiu, art. 15 CPP garantează inviolabilitatea vieții private și a demnității umane, interzicând imixtiunile arbitrare. Această protecție generală capătă valențe specifice în cauzele cu minori prin instituirea regimului de <i>lex specialis</i> prevăzut de art. 474 alin. (3) CPP, care stabilește că ședința de judecare a cauzei în privința minorului, de regulă, nu este publică. Această derogare de la principiul publicității (art. 18 CPP) este justificată de necesitatea protejării intereselor minorului, permițând instanței să interzică accesul presei sau al publicului pentru a preveni stigmatizarea socială.</p>
<p>(2) În acest scop, statele membre fie dispun ca ședințele de judecată în care sunt implicați copii să fie ținute în absența publicului, fie permit instanțelor ori judecătorilor să hotărască să țină aceste ședințe în absența publicului.</p>		Compatibil	<p>Art. 18 alin. (2), art. 474 alin. (3), art. 484 alin. (4) CPP</p> <p>Legislația națională prevede regula generală a nepublicității ședințelor de judecată în cauzele cu minorii. Astfel, conform art. 474 alin. (3) CPP, ședința de judecare a cauzei în privința minorului, de regulă, nu este publică, fapt ce constituie o derogare imperativă de la principiul publicității procesului penal instituit de art. 18 și 351 alin. (1) pct. 6) CPP.</p> <p>Această abordare este nuanțată prin interpretarea sistematică a normelor: deși regula este ședința închisă, judecătorul poate decide examinarea cauzei în ședință publică doar prin încheiere motivată, atunci când interesele justiției o cer și fără a aduce atingere interesului superior al copilului. Totodată, art. 484 alin. (4) CPP oferă un instrument suplimentar de protecție a vieții private, permițând instanței, la cererea apărătorului sau a reprezentantului legal, să îndepărteze alți participanți din sală pe durata cercetării unor circumstanțe intime, chiar și în cadrul unei ședințe care, prin excepție, ar fi parțial publică.</p> <p>Astfel, legislația națională nu doar că se aliniază opțiunii oferite de Directivă, dar instituie un regim de protecție stabil, în care sarcina motivării revine excepției</p>

			(publicitatea), nu regulii (confidențialitatea), asigurând un mediu judiciar securizat pentru minor.
(3) Statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura că înregistrările și consemnările menționate la articolul 9 nu sunt făcute publice.		Compatibil	Art. 18, art. 115, art. 212, art. 315, art. 316 CPP Nivelul de protecție solicitat de articolul 14 (3) din directivă este asigurat tuturor subiecților procesuali, fără a limita aceste garanții strict la categoria minorilor. Potrivit art. 115 alin. (4) CPP, orice suport informațional care conține înregistrarea unei audieri este supus unui regim riguros de sigilare și păstrare, care exclude accesul persoanelor neautorizate. Protecția este consolidată prin art. 212 CPP, care instituie secretul urmăririi penale ca regulă generală, și prin art. 315 din Codul Penal, care incriminează divulgarea acestor date. În timp ce Directiva solicită protecția înregistrărilor copiilor, legislația națională garantează acest drept <i>erga omnes</i> , protejând implicit minorii prin mecanismele generale de protecție a vieții private și de restricționare a publicității ședințelor de judecată (art. 18, art. 316 CPP). Astfel, prin necondiționarea confidențialității de vârsta subiectului, Republica Moldova asigură un mecanism de protecție extins și consolidat împotriva victimizării prin expunere publică.
(4) Statele membre încurajează mass-media să adopte măsuri de autoreglementare în vederea atingerii obiectivelor enunțate în prezentul articol, cu respectarea libertății de exprimare și de informare și a libertății și pluralismului massmediei.		Compatibil	Pct. 4.23-4.25 Codul deontologic al jurnalistului din Republica Moldova (https://www.consiliuldepresa.md/ro/page/codul-deontologic-al-jurnalistului-din-r-moldova) Art. 15 Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 Cadrul normativ național protejează dreptul minorului la respectarea vieții private și la propria imagine față de necesitatea de informare, descurajând exploatarea mediatică a minorilor aflați în conflict cu legea penală. Astfel, legislația interzice folosirea minorului în programe audiovizuale de către reprezentanții legali sau avocați cu scopul de a influența deciziile autorităților publice, protejând astfel integritatea procesului judiciar și imaginea copilului. Complementar, Codul Deontologic al Jurnalistului impune obligația de a proteja identitatea copiilor implicați în evenimente negative prin modificarea înregistrărilor audio-video. Această abordare dublă — legală și deontologică — asigură un mediu mediatic responsabil, care previne stigmatizarea minorului și sprijină obiectivul Directivei de facilitare a reintegrării sociale a acestuia.
<i>Articolul 15</i>			Art. 78 alin. (1) pct. 2) și pct. 4), art. 480 alin. (1) CPP.

<p>Dreptul copilului de a fi însoțit de titularul răspunderii părintești în cursul procedurii (1) Statele membre se asigură că copiii au dreptul de a fi însoțiți de titularul răspunderii părintești pe parcursul ședințelor de judecată în care sunt implicați.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Cadrul procesual-penal național instituie un standard de protecție superior celui minim prevăzut de Directivă, transformând facultatea copilului de a fi însoțit într-o garanție procesuală obligatorie. Conform art. 480 alin. (1) CPP, participarea reprezentantului legal este imperativă în cauzele privind minorii, acesta fiind citat la toate acțiunile de urmărire penală și ședințele de judecată.</p>
<p>(2) Copilul are dreptul de a fi însoțit de un alt adult corespunzător care este desemnat de copil și acceptat în această calitate de autoritatea competentă atunci când prezența titularului răspunderii părintești care însoțește copilul pe parcursul ședințelor de judecată: (a) ar fi contrară interesului superior al copilului; (b) nu este posibilă deoarece, după depunerea unor eforturi rezonabile, niciun titular al răspunderii părintești nu poate fi contactat sau identitatea sa nu este cunoscută; sau (c) ar periclita, pe baza unor circumstanțe obiective și de fapt, în mod substanțial procedurile penale. În cazul în care copilul nu a desemnat un alt adult corespunzător sau adultul care a fost numit de copil nu este acceptabil pentru autoritatea competentă, autoritatea competentă, ținând seama de interesul superior al copilului, desemnează o altă persoană pentru a însoți copilul. Această persoană poate fi, de asemenea, reprezentantul unei autorități sau al unei alte instituții responsabile de protecția copiilor sau de bunăstarea acestora.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 77, art. 480 alin. (3) CPP. Astfel, CPP transpune integral mecanismul de derogare și înlocuire. - Punctele (a) și (c) sunt acoperite de noțiunea de "conflict de interese" (art. 77(2) CPP) și "prejudicii intereselor minorului" (art. 480(3) CPP), precum și de situația specifică din art. 77(4) CPP. - Punctul (b) este acoperit de situația în care minorul "nu are reprezentant legal". - Mecanismul de înlocuire: Art. 77(2) CPP prevede explicit desemnarea din oficiu a autorității tutelare teritoriale, ceea ce corespunde perfect noțiunii de "reprezentant al unei autorități responsabile de protecția copiilor".</p>
<p>(3) În cazul în care circumstanțele care au condus la aplicarea literei (a), (b) sau (c) din alineatul (2) încetează să mai existe, copilul are dreptul de a fi însoțit de titularul răspunderii părintești pe parcursul ședințelor de judecată rămase.</p>	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 480 se completează cu alineatul (4) cu următorul conținut: „(4) În cazul încetării temeiurilor prevăzute la alin. (3),</p>	<p>Compatibil</p>	

	organul de urmărire penală sau, după caz, instanța judecătorească, din oficiu sau la cerere, adoptă o hotărâre motivată de repunere a reprezentantului legal inițial în drepturi.”.		
(4) Pe lângă dreptul prevăzut la alineatul (1), statele membre se asigură că copiii au dreptul de a fi însoțiți de titularul răspunderii părintești sau de un alt adult corespunzător, astfel cum este menționat la alineatul (2), în timpul diferitelor etape ale procedurii, altele decât ședințele de judecată, la care copilul este prezent, în cazul în care autoritatea competentă consideră că: (a) este în interesul superior al copilului de a fi însoțit de persoana respectivă; și (b) prezența persoanei respective nu va aduce atingere procedurilor penale		Compatibil	Art. 78 alin. (1) pct. 2) și 4), art. 480 alin. (1) CPP. Cadrul procesual-penal național instituie un standard de protecție superior celui minim prevăzut de Directivă, transformând facultatea copilului de a fi însoțit într-o garanție procesuală obligatorie.
<i>Articolul 16</i> Dreptul copiilor de a se prezenta în persoană și a participa la propriul proces (1) Statele membre se asigură că copiii au dreptul de a fi prezenți la propriul proces și adoptă toate măsurile necesare pentru a le permite să participe în mod eficace la proces, inclusiv oferindu-le posibilitatea de a fi ascultați și de a-și exprima punctul de vedere.		Compatibil	Art. 321 alin. (1), art. 484 alin. (1) și alin. (2) CPP. Art. 15 alin. (2) Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului Dreptul fundamental de a fi prezent la proces este asigurat de art. 321 alin. (1) CPP. Legislația națională prevede și dreptul de a fi ascultat și de a-și exprima punctul de vedere prin drepturile generale ale inculpatului (de a face declarații, de a pleda în dezbateri, de a avea ultimul cuvânt - art. 66 CPP). Posibilitatea îndepărtării temporare a minorului din ședință (art. 484 CPP) este o măsură de protecție specială, conformă cu interesul superior al copilului, iar obligația de a-l informa ulterior și de a-i oferi posibilitatea de a pune întrebări asigură participarea sa efectivă la proces.
(2) Statele membre se asigură că copiii care nu au fost prezenți la propriul lor proces au dreptul la un nou proces sau la o altă cale de atac, în conformitate cu Directiva (UE) 2016/343 și în condițiile stabilite de aceasta.		Compatibil	Legea națională transpune integral acest drept. CPP conține o secțiune dedicată (art. 465 ^s - 465 [*]) care stabilește în mod clar dreptul persoanei judecate în lipsă de a solicita reluarea examinării cauzei ("un nou proces"), procedura de admitere a cererii și desfășurarea unei noi judecăți în fond, în conformitate cu regulile generale.
<i>Articolul 17</i> Procedurile privind mandatul european de arestare Statele membre se asigură că drepturile menționate la articolele 4, 5, 6 și 8, articolele 10-		Parțial compatibil	Art. 64, art. 173, art. 479, art. 531, art. 534, art. 541, art. 544 CPP Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală

<p>15 și articolul 18 se aplică <i>mutatis mutandis</i> copiilor care sunt persoane căutate la arestarea acestora în temeiul procedurilor privind mandatul european de arestare în statul membru de executare.</p>			<p>Dispozițiile cu privire la mandatul european de arestare - MEA, vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI). Cu toate acestea, cadrul normativ actual asigură protecția minorilor în procedurile de cooperare internațională prin Titlul II, Capitolul IX din CPP.</p> <p>Conform art. 531 alin. (2) CPP, în caz de divergențe, se aplică normele care asigură o protecție mai benefică a drepturilor omului. Astfel, în procedurile de extrădare (echivalentul funcțional al MEA), legislația națională impune asistența juridică obligatorie (art. 544 alin. (7) CPP), notificarea obligatorie a familiei (art. 173 CPP) și participarea reprezentantului legal (art. 479 CPP). Totodată, art. 534 alin. (1) pct. 5) CPP permite refuzul asistenței juridice internaționale dacă persoana nu are acces la un proces echitabil, garantând astfel aplicarea <i>mutatis mutandis</i> a drepturilor fundamentale ale copilului prevăzute de Directivă pe parcursul întregii proceduri de predare.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 18</i></p> <p style="text-align: center;">Dreptul la asistență judiciară</p> <p>Statele membre se asigură că dreptul intern referitor la asistența judiciară garantează exercitarea efectivă a dreptului de a fi asistat de un avocat în temeiul articolului 6.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 17 alin. (1), alin. (3), alin. (5), art. 69 alin. (1) pct. 1) CPP.</p> <p>Art. 19 alin. (1) lit. c) Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Legislația națională transpune integral această cerință. CPP nu doar că recunoaște dreptul la asistență juridică garantată de stat pentru persoanele care nu dispun de mijloace financiare (art. 17 alin. (5)), dar, în cazurile în care asistența este obligatorie (precum în cazul minorilor, conform art. 69 alin. (1)), instituie o obligație activă pentru organele de urmărire penală și instanțe de a solicita desemnarea unui avocat din oficiu (art. 69 alin. (4)). Acest mecanism proactiv asigură exercitarea efectivă a dreptului la apărare pentru minori, așa cum cere Directiva.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 19</i></p> <p style="text-align: center;">Căi de atac</p> <p>Statele membre se asigură că copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale, precum și copiii care sunt persoane căutate au la dispoziție o cale de atac eficientă în temeiul dreptului intern, în cazul încălcării drepturilor lor prevăzute în prezenta directivă.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 19 alin. (1), art. 298 alin. (1), art. 313 alin. (1), art. 400-451 CPP.</p> <p>Legislația națională asigură pe deplin existența unor căi de atac suficiente, atât în faza de urmărire penală (art. 289, 313 CPP), cât și în faza de judecată. Astfel, orice acțiune sau inacțiune a organelor de urmărire penală care ar încălca drepturile prevăzute de Directivă (ex: dreptul la informare, la avocat, la evaluare etc.) poate fi contestată la procuror și, ulterior, la judecătorul de instrucție. Aceasta reprezintă o cale de atac efectivă, cu control judiciar, în timpul etapei pre-judiciare. În faza de judecată, încălcarea drepturilor</p>

			procedurale poate fi invocată în fața instanței, iar sentința de fond poate fi atacată cu apel și/sau recurs, unde se pot invoca și erori de procedură. Aceste mecanisme, luate în ansamblu, constituie o "cale de atac eficientă" în sensul Directivei.
<p align="center"><i>Articolul 20</i></p> <p align="center">Formare</p> <p>(1) Statele membre se asigură că personalul autorităților de aplicare a legii și al centrelor de detenție care instrumentează cauze care implică copii beneficiază de formare profesională specifică, la un nivel corespunzător contactului pe care îl au cu copiii, cu privire la drepturile copiilor, tehnicile de interogare adecvate, psihologia copilului și comunicarea într-un limbaj adaptat copilului.</p> <p>(2) Fără a aduce atingere independenței sistemului judiciar și diferențelor în organizarea sistemelor judiciare din statele membre, precum și cu respectarea rolului persoanelor responsabile de formarea judecătorilor și a procurorilor, statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că judecătorii și procurorii care se ocupă de procedurile penale în care sunt implicați copii au competențe specifice în acest domeniu, au acces efectiv la formare specifică, sau ambele.</p> <p>(3) Cu respectarea corespunzătoare a independenței profesiei juridice, precum și a rolului persoanelor responsabile de formarea avocaților, statele membre iau măsurile adecvate pentru a promova acordarea unei formări specifice menționate la alineatul (2) avocaților care se ocupă de procedurile penale în care sunt implicați copii.</p> <p>(4) Prin intermediul serviciilor publice sau prin finanțarea organizațiilor de asistență pentru copii, statele membre încurajează inițiativele care permit persoanelor care oferă sprijin și servicii de justiție reparatorie pentru copii să beneficieze de formare adecvată la un nivel corespunzător cu contactele pe care le au cu copiii și să respecte standardele profesionale în vigoare pentru a se asigura că aceste servicii sunt furnizate într-un mod imparțial, respectuos și profesionist.</p>		Compatibil	<p>Legea nr. 152/2006 privind Institutul Național al Justiției Art. 30 (<i>formarea profesională continuă a procurorului</i>) Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură Art. 14 alin. (1) lit. e) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului Art. 7 lit. k) Legea nr. 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului.</p> <p>Transpunerea art. 20 din Directivă este realizată prin intermediul Institutului Național al Justiției (INJ), autoritatea responsabilă de formarea inițială și continuă a judecătorilor, procurorilor, a personalului instanțelor judecătorești, consilierilor de probațiune, avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat, etc. Conform Planului Modular de Formare Continuă pentru anul 2026 și a planurilor calendaristice aferente (https://www.inj.md/ro/planuri-de-formare-1), curricula de instruire integrează module obligatorii și opționale care vizează direct cerințele prevăzute de Directivă: justiția prietenoasă copilului, psihologia judiciară, tehnicile de audiere a minorilor în condiții speciale și comunicarea într-un limbaj adaptat vulnerabilității.</p> <p>Această abordare garantează că actorii din sistemul justiției nu doar aplică legea, ci posedă și competențele interdisciplinare necesare (psihologice și de comunicare) pentru a minimiza traumatizarea minorilor pe parcursul procedurilor penale, în corespundere cu nivelul minim de protecție solicitat de art. 20 al Directivei.</p>

<p style="text-align: center;"><i>Articolul 21</i> Colectarea de date</p> <p>Statele membre transmit Comisiei, până la 11 iunie 2021, și ulterior la fiecare trei ani, datele disponibile care indică modul în care drepturile prevăzute de prezenta directivă au fost puse în aplicare.</p>		Compatibil	<p>Art. 21 din Directivă instituie obligație de raportare periodică a statelor membre către Comisia Europeană, având ca scop monitorizarea eficacității garanțiilor procedurale pentru copii. Din perspectivă tehnică, această prevedere nu este destinată transpunerii în textul propriu-zis al Codului de procedură penală, întrucât natura sa este eminent administrativă și inter-instituțională, nu procesuală. Codul de procedură penală reglementează conduita participanților și validitatea actelor judiciare, în timp ce colectarea datelor statistice (precum numărul de evaluări individuale, frecvența asistenței juridice sau volumul înregistrărilor audio-video) ține de managementul judiciar. În scopul asigurării compatibilității, implementarea acestui articol urmează a fi realizată prin acte normative secundare, după caz prin ordinul Ministrului Justiției, care să definească indicatorii de performanță și mecanismele de raportare pentru instituțiile subordonate (IGP, CNAJGS, Administrația Națională a Penitenciarelor, Inspectoratul Național de Probațiune), fapt ce va asigura transparența procesului de implementare a Directivei fără a suprasolicita sau denatura natura juridică a legii procesual-penale.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 22</i> Costuri</p> <p>Statele membre suportă costurile care rezultă din aplicarea articolelor 7, 8 și 9, indiferent de rezultatul procedurilor, cu excepția cazului în care, în ceea ce privește costurile care rezultă din aplicarea articolului 8, acestea sunt acoperite printr-o asigurare medicală.</p>	<p style="text-align: center;">Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p style="text-align: center;">Articolul 229 alineatul (7) după textul „cheltuielilor judiciare” se completează cu textul „cu excepția cheltuielilor pentru întocmirea referatului presentințial, efectuarea înregistrării video-audio a audierii și/sau pentru asistența medicală.”.</p>	Compatibil	<p>Art. 227 – 229 CPP Ordinul MJ nr. 299/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de întocmire a referatului presentințial de evaluare psihosocială a personalității Art. 17 Legea nr. 8/2008 cu privire la probațiune Ordinul MJ nr. 343/2022 privind aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea asistenței medicale deținuților în instituțiile penitenciare Legislația națională asigură gratuitatea mecanismelor de protecție a minorului. Astfel, evaluarea individuală (art. 7 din Directivă) materializată prin referatul presentințial de evaluare psihosocială a minorului este realizat de consilierul de probațiune, iar cheltuielile sunt suportate de la bugetul de stat (art. 17 Legea nr. 8/2008 cu privire la probațiune). Asistența medicală se realizează în conformitate cu OMJ nr. 343/2022 care, de asemenea, se acordă gratuit în cazul minorilor. Totodată, art. 229 alin. (7) CPP permite instanței să oblige părinții la plata cheltuielilor judiciare (art. 227 CPP) în caz de culpă educațională. Completarea art. 229 alin. (7) CPP va asigura transpunerea deplină a art. 22 din Directivă.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 23</i> Clauza de menținere a nivelului de protecție</p>		Compatibil	<p>Articolul 23 este o clauză de non-regresie și nu necesită transpunere explicită separată. Totuși, spiritul și efectul său</p>

<p>Nicio dispoziție a prezentei directive nu se interpretează ca reprezentând o limitare sau o derogare de la orice drepturi și garanții procedurale asigurate în temeiul cartei, al CEDO sau al altor dispoziții relevante de drept internațional, în special Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, sau de la legislația unui stat membru care prevede un nivel mai înalt de protecție.</p>			<p>sunt pe deplin asigurate de articolul 7 alin. (2) și (5) CPP. Articolul 7 CPP acționează ca o clauză de supremație și de non-regresie la nivel național și reprezintă principiul fundamental care asigură transpunerea spiritului și efectului art. 23 din prezenta Directivă. Acest articol stabilește principii ierarhice obligatorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prioritatea dreptului internațional: Alin. (2) și (5) impune autorităților să acorde prioritate reglementărilor internaționale (inclusiv CEDO și jurisprudența CtEDO) în domeniul drepturilor omului, în fața legii naționale, în cazul oricărei neconcordanțe. - mandat de aplicare: prin alin. (1) și (8) se impune organelor de aplicare a legii să desfășoare procesul penal în conformitate cu tratatele internaționale și face ca Hotărârile CtEDO să fie obligatorii. <p>Acest cadru juridic asigură menținerea unui standard de protecție superior Directivei.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 24</i> Transpunere</p> <p>(1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 11 iunie 2019. Statele membre informează de îndată Comisia cu privire la aceasta. Atunci când statele membre adoptă aceste măsuri, acestea conțin o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o asemenea trimitere la data publicării lor oficiale. Statele membre stabilesc modalitatea de efectuare a acestei trimiteri.</p>	<p>Prezenta lege asigură transpunerea art. 2 alin. (1), (3) și (6), art. 3, art. 4 alin. (1) lit. (c) și alin. (3), art. 5 alin. (2) lit. (c) și alin. (3), art. 6 alin. (4) lit. (c), art. 7 alin. (8), art. 8 alin. (1), (2) și (3), art. 15 alin. (3) și art. 22 din Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale, CELEX: 32016L0800</p>		<p>- pct. 16, 39 și 61 din Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația UE aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1171/2018 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr.287-290, art.574)</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 25</i> Raport</p> <p>Comisia prezintă Parlamentului European și Consiliului, până la 11 iunie 2022, un raport în care evaluează măsura în care statele membre au adoptat măsurile necesare pentru a se conforma prezentei directive, inclusiv o evaluare a aplicării articolului 6, însoțită, dacă este necesar, de propuneri legislative.</p>		<p style="text-align: center;">prevederi UE neaplicabile</p>	
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 26</i> Intrarea în vigoare</p>		<p style="text-align: center;">prevederi UE neaplicabile</p>	

Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în <i>Jurnalul Oficial al Uniunii Europene</i> .			
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 27</i></p> <p style="text-align: center;">Destinatari</p> Prezenta directivă se adresează statelor membre în conformitate cu tratatele.		prevederi UE neaplicabile	

TABEL DE CONCORDANȚĂ

1	Titlul actului UE, inclusiv cea mai recentă modificare, nr. CELEX Directiva (UE) 2016/1919 a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2016 privind asistența juridică gratuită pentru persoanele suspectate și persoanele acuzate înc adrul procedurilor penale și pentru persoanele căutate în cadrul procedurilor privind mandatul european de arestare, CELEX 32016L1919, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 297/1 din 4 noiembrie 2016			
2	Titlul proiectului de act normativ național Proiect de Lege cu privire la modificarea unor acte normative (<i>sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal</i>)			
3	Gradul general de compatibilitate Transpunere parțială			
4	Autoritatea/persoana responsabilă Ministerul Justiției, Rotari Iulia, consultant principal, Secția drept public, Direcția elaborare acte normative			
5	Data întocmirii/actualizării 12 martie 2026			
Actul Uniunii Europene		Proiectul de act normativ național	Gradul de compatibilitate	Observații
6		7	8	9
Articolul 1 Obiect Prezenta directivă stabilește norme minime comune privind dreptul la asistență juridică gratuită pentru: (a) persoanele suspectate și persoanelor acuzate în cadrul procedurilor penale; și		Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: Articolul 2 alineatul (1) după textul „Republicii Moldova” se completează cu textul „, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală”	Compatibil	Art. 17 alin. (1), (3) și (5) Codul de procedură penală nr. 122/2003. Art. 6, art. 7 lit. d) și e), art. 19 alin. (1) lit. a) – c) și e), art. 22 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat. Normele de mai sus garantează accesul la asistență juridică finanțată de stat pentru toate categoriile de subiecți procesuali (bănuț, învinuit, inculpat), acoperind atât criteriul lipsei mijloacelor financiare, cât și necesitatea asigurării interesului justiției.
(b) persoanele care intră sub incidența unor proceduri privind mandatul european de arestare în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI („persoane căutate”).			Incompatibil	Dispozițiile cu privire la <i>mandatul european de arestare - MEA</i> , vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).
(2) Prezenta directivă completează Directivele 2013/48/UE și (UE) 2016/800. Nicio dispoziție a			Compatibil	Transpunerea prezentei Directive se realizează în regim de complementaritate cu Directiva

prezentei directive nu se interpretează în sensul limitării drepturilor prevăzute în directivele menționate.			2013/48/UE, a sigurând un cadru normativ coerent ce exclude orice limitare a drepturilor procesuale existente. Armonizarea legislativă urmărește garantarea unui standard de protecție integrat, în care dreptul la asistență juridică gratuită devine instrumentul de exercitare efectivă a dreptului de acces la un apărător, fără a restrânge garanțiile instituite prin <i>acquis-ul european conex</i> .
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 2</i></p> <p style="text-align: center;">Domeniu de aplicare</p> <p>(1) Prezenta directivă se aplică persoanelor suspectate și persoanelor acuzate în cadrul procedurilor penale care au dreptul de a avea acces la un avocat în temeiul Directivei 2013/48/UE și care:</p> <p>(a) sunt private de libertate;</p>		Compatibil	<p>Art. 17 alin. (5), art. 69 alin. (1) pct. 3) Codul de procedură penală.</p> <p>Art. 19 alin. (1) lit. b), art. 20, art. 28 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Pct. 2 și 3 din Regulamentul cu privire la procedura de solicitare și desemnare a avocatului pentru acordarea asistenței juridice de urgență, aprobat prin hotărârea Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat nr. 8/2009.</p> <p>Legislația națională garantează asistența juridică gratuită integral în caz de reținere sau aflare în stare de arest preventiv, precum și în cazul arestului contravențional.</p>
(b) trebuie să fie asistate de un avocat în conformitate cu dreptul Uniunii sau cu dreptul intern; sau		Compatibil	<p>Art. 17, art. 69 alin. (1) și alin. (4) Cod de procedură penală.</p> <p>Art. 19 alin. (1) lit. c), art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p>
(c) trebuie sau pot să fie prezente la un act de cercetare sau de strângere de probe, inclusiv, cel puțin, la următoarele:			Art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (2) pct. 2), art. 69 CPP stabilește dreptul apărătorului de a participa la orice acțiune procesuală efectuată cu participarea persoanei pe care o apără dacă aceasta o cere clientul sau însăși apărătorul.
(i) recunoașterea dintr-un grup de persoane;	<p style="text-align: center;">Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 116 se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(3¹) Bănuitul, învinuitul prezentat spre recunoaștere are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică</p>	Compatibil	Art. 116 CPP – procedura de prezentare spre recunoaștere este inițiată cu audierea preliminară asupra circumstanțelor în care a fost văzută, precum și asupra semnelor distinctive care ar putea să o recunoască. Coroborat cu dreptul de a fi asistat de apărător și dreptul de participare al apărătorului la fiecare acțiune procesuală conform art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (2) pct. 2) CPP, se atestă conformitatea cu art. 3 (3) c) (i) din Directivă. Totodată, din textul art. 116 nu se atestă asistarea apărătorului la acțiunea nemijlocită de recunoaștere.

	garantată de stat în cadrul acestei acțiuni procesuale.”.		
(ii) confruntări;	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 113 alineatul (3) după cuvintele „sau învinuitului,” se completează cu cuvintele „precum și a dreptului acestora de a fi asistați de un apărător,”.</p>	Compatibil	<p>Art. 64 alin. (2) pct. 7), art. 66 alin. (2) pct. 7), art. 90 alin. (12) pct. 10), art. 104, art. 113 CPP.</p> <p>Alineatul (3) al art. 113 garantează participarea apărătorului în aceleași condiții în care se realizează audierea martorului, bănuitului învinuitului. Redacțional se propune completarea alineatului cu cuvântul „bănuitului” în vederea armonizării cu alineatul (1) și art. 104 CPP.</p>
(iii) reconstituiri ale unei infracțiuni.	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 122 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins: „(1¹) În cazul în care bănuitul, învinuitul sau inculpatul participă la reconstituirea faptei, acesta are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat în cadrul acestei acțiuni procesuale.”.</p> <p>Articolul 123 alineatul (2) se completează cu următoarea propoziție „În acest caz bănuitul, învinuitul are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.”.</p>	Compatibil	<p>Art. 122 CPP</p> <p>Garanția participării apărătorului este dedusă din drepturile generale înserate la art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (2) pct. 2) CPP. Totodată, se propune includerea unei referințe la dreptul de a fi asistat de un apărător pentru a elimina caracterul facultativ al prezenței acestuia la procedura de reconstituire. Completarea va asigura compatibilitatea totală cu standardul solicitat de Directivă, asigurând totodată respectarea interdicției de la art. 122 alin. (2) CPP privitor la respectarea demnității umane.</p>
(2) Prezenta directivă se aplică de asemenea, din momentul arestării în statul membru de executare, persoanelor căutate, care au dreptul de a avea acces la un avocat în temeiul Directivei 2013/48/UE.		Parțial compatibil	<p>Art. 17 alin. (5), art. 171¹ alin. (1) și (3), art. 544 alin. (7), art. 545 alin. (3) din Codul de procedură penală nr. 122/2003.</p> <p>Art. 6 alin. (2) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p>

			<p>Art. 58 alin. (1) din Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală.</p> <p>Dispozițiile cu privire la <i>mandatul european de arestare - MEA</i>, vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI). La etapa actuală, garanțiile privind accesul la un avocat pentru persoanele reținute în vederea predării sunt asigurate prin normele privind extrădarea menționate, care oferă un nivel de protecție echivalent în ceea ce privește drepturile fundamentale ale „persoanei căutate”.</p>
<p>(3) Prezenta directivă se aplică de asemenea, în aceleași condiții ca cele prevăzute la alineatul (1), persoanelor care nu erau inițial persoane suspectate sau acuzate, dar care devin persoane suspectate sau acuzate în cursul interogării de către poliție sau de o altă autoritate de aplicare a legii.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 17 alin. (4) și (5), art. 64, art. 66, art. 90 alin. (2) pct. 7) și 10), art. 92, art. 277 Cod de procedură penală.</p> <p>Art. 19 Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Legislația procesual penală națională garantează tranziția protejată de la calitatea de martor la cea de bănuit sau de învinuit. Prezența avocatului în calitate de reprezentant al martorului (art. 92 CPP) constituie o garanție fundamentală pentru reacția imediată și prespectarea drepturilor în cazul schimbării statutului procesual în timpul audierii, conform standardului prevăzut de art. 2(3) din Directivă.</p> <p>Din momentul dobândirii calității de bănuit sau învinuit, dreptul la asistență juridică gratuită devine imediat opozabil prin art. 19-20 din Legea 198/2007.</p>

<p>(4) Fără a aduce atingere dreptului la un proces echitabil, în ceea ce privește infracțiunile minore, prezenta directivă se aplică numai procedurilor desfășurate în fața unei instanțe competente în materie penală, în următoarele cazuri:</p> <p>(a) dreptul unui stat membru prevede aplicarea unei sancțiuni de către o altă autoritate decât o instanță competentă în materie penală, iar aplicarea unei astfel de sancțiuni poate fi atacată în fața unei astfel de instanțe sau deferită unei astfel de instanțe; sau</p> <p>(b) privarea de libertate nu poate fi impusă ca sancțiune. În orice caz, prezenta directivă se aplică din momentul în care este luată o decizie privind detenția, precum și în timpul detenției, în orice etapă a procedurii, până la încheierea procedurilor respective.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 378 alin. (4), art. 384 alin. (2) lit. c), art. 448, art. 455 alin. (5), art. 467 din Codul contravențional nr. 218/2008.</p> <p>Art. 7 lit. f), 19 alin. (1) lit. b), e), 20 lit. b) și d) Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Faptele calificate drept „infracțiuni minore” în sensul Directivei corespund contravențiilor în legislația națională. Codul contravențional garantează dreptul la asistență juridică nu doar în fața instanțelor, ci și în fața autorităților administrative (agenți constatatori) din momentul inițierii procesului. Cerința de control judiciar asupra deciziei autorității administrative este îndeplinită prin dreptul de a contesta orice sancțiune administrativă în fața unei instanțe de judecată. Totodată, asistența juridică gratuită este garantată necondiționat în cazul reținerii sau când sancțiunea constă, arestul contravențional, riscă expulzarea în cadrul procedurii contravenționale sau solicită înlocuirea amenzii sau muncii neremunerate cu arestul contravențional (art. 20 Legea nr. 198/2007). În celelalte cazuri asistența juridică gratuită se activează ulterior dacă persoana nu dispune de mijloace financiare sau cauza este complexă (art. 19 Legea nr. 198/2007). Prin urmare, cadrul normativ intern asigură respectarea garanțiilor prevăzute de art. 2 (4) din Directivă și considerentele (11)-(15) din Preambul.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 3</i> Definiție</p> <p>În sensul prezentei directive, „asistență juridică gratuită” înseamnă finanțarea de către un stat membru a asistenței din partea unui avocat, prin intermediul căreia se permite exercitarea efectivă a dreptului de a avea acces la un avocat.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 2 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat:</p> <p><i>asistență juridică garantată de stat</i> – acordare a serviciilor juridice și a serviciilor de mediere prevăzute în prezenta lege din contul mijloacelor destinate acordării unor astfel de servicii persoanelor care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata lor și care întrunesc condițiile stipulate în prezenta lege;</p> <p><i>asistență juridică calificată</i> – acordare a serviciilor juridice de consultanță, reprezentare și/sau apărare în organele de urmărire penală, în instanțele judecătorești pe cauze penale, contravenționale, civile sau de contencios administrativ, reprezentare în fața autorităților administrației publice;</p>

			<p>Astfel, în legislația națională, noțiunea „asistență juridică gratuită” este mai largă, cuprinzând și serviciile de mediere, în condițiile legii.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 4</i></p> <p style="text-align: center;">Asistența juridică gratuită în cadrul procedurilor penale</p> <p>(1) Statele membre asigură că persoanele suspectate și persoanele acuzate care nu dispun de resurse suficiente pentru a acoperi costurile asistenței juridice din partea unui avocat au dreptul la asistență juridică gratuită atunci când acest lucru este în interesul actului de justiție.</p>		Compatibil	<p>Art. 17 alin. (5), 69 alin. (2) și (4), art. 70 alin. (3) CPP.</p> <p>Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat reglementează mecanismul de acordare a asistenței juridice:</p> <p><i>Gratuite</i> – indiferent de veniturile persoanei (în cazurile de urgență – persoana reținută sau aflată în arest preventiv – art. 19 alin. (1) lit. b)), în cazurile pentru care asistența juridică este obligatorie prin lege art. 19 alin. (1) lit. c) și art. 20 lit. a), sau persoanelor care au beneficiat de ajutor social, stabilit în conformitate cu legislația în vigoare, pe parcursul a 6 luni calendaristice anterioare lunii în care a fost depusă (art. 20 lit. e));</p> <p><i>Garatuită</i> – în dependență de veniturile persoanei (art. 19 alin. (1) lit. a) și e), art. 21);</p> <p><i>Parțial gratuită</i> – se acordă în cazul încare venitul persoanei nu depășește salariul minim lunar pe țară cu mai mult de 30% (art. 22), după acordarea asistenței, solicițantul fiind obligat să restituie 30% din cheltuielile de asistență.</p>
<p>(2) Pentru a stabili dacă asistența juridică trebuie să fie acordată în conformitate cu alineatul (1), statele membre pot aplica criteriul stării materiale, criteriul temeiniciei sau ambele.</p>		Compatibil	<p>Art. 17 alin. (5) CPP.</p> <p>Art. 19 alin. (1) lit. a) și e), art. 21, art. 22 din Legea nr. 198/2007.</p> <p>Metodologia de calcul al venitului în scopul acordării asistenței juridice garantate de stat, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1016/2008.</p> <p>Criteriul stării materiale este reglementat prin pragul de venit raportat la salariul minim pe țară (art. 21-22 din Legea nr. 198/2007), a cărui evaluare obiectivă este asigurată prin HG nr. 1016/2008, care ia în calcul factorii economici reali ai solicițantului (nu doar salariul, ci și alte venituri precum pensii, indemnizații, etc).</p> <p>Corelativ, sub aspectul temeiniciei, art. 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 198/2007 permite acordarea asistenței pe cauzele contravenționale dacă persoana nu dispune de mijloace financiare suficiente, iar complexitatea juridică sau procesuală a cauzei necesită asistență.</p>

<p>(3) Atunci când un stat membru aplică criteriul stării materiale, acesta ia în considerare toți factorii relevanți și obiectivi, cum ar fi veniturile, capitalul, situația familială a persoanei în cauză, precum și costurile asistenței juridice din partea unui avocat și nivelul de trai din statul membru respectiv, pentru a stabili dacă, în conformitate cu criteriile aplicabile în acel stat membru, persoanele suspectate sau acuzate nu dispun de resurse suficiente pentru a beneficia de asistență juridică din partea unui avocat.</p>		Compatibil	<p>Metodologia aprobată prin HG nr. 1016/2008 asigură luarea în calcul a tuturor factorilor obiectivi, precum veniturile, capitalul, persoane la întreținere, calcularea venitului mediu lunar al persoanei calculându-se din venitul mediu lunar al familiei raportat la numărul membrilor de familie. Ca valoare de referință se ia salariul minim lunar pe țară, stabilit de Guvern.</p>
<p>(4) Atunci când statele membre aplică criteriul temeiniciei, se ia în considerare gravitatea infracțiunii, complexitatea cauzei, precum și gradul de severitate a sancțiunii în cauză, pentru a stabili dacă interesele justiției impun acordarea asistenței juridice gratuite. În orice caz, criteriul temeiniciei se consideră a fi îndeplinit în următoarele situații:</p> <p>(a) atunci când o persoană suspectată sau acuzată este adusă în fața unui judecător sau a unei instanțe competente pentru a se pronunța cu privire la detenție în orice fază a procedurilor în cadrul domeniului de aplicare a prezentei directive; și</p> <p>(b) pe durata detenției.</p>		Compatibil	<p>Art. 69 alin. (1) pct. 3) și 10), alin. (2), art. 69 alin. (4), art. 544 alin. (7) CPP. Art. 455 alin. (5), art. 467 Cod contravențional. Art. 19 alin. (1) lit. b), art. 20 lit. a) din Legea nr. 198/2007. Pct. 3 Regulamentul cu privire la procedura de solicitare și desemnare a avocatului pentru acordarea asistenței juridice de urgență, aprobat prin hotărârea CNAJGS nr. 8/2009. Asistența juridică de urgență se acordă oricărei persoane reținute în cadrul unui proces penal sau unui proces contravențional pe întreaga perioadă a reținerii, inclusiv la examinarea demersului cu privire la aplicarea arestului preventiv. Asistența juridică de urgență de asemenea se acordă la examinarea demersului cu privire la aplicarea arestării preventive în cazul în care bănuitul, învinuitul sau inculpatul nu are apărător sau apărătorul înștiințat nu s-a prezentat la examinarea demersului. În cadrul procedurii contravenționale, asistența juridică de urgență se acordă doar înc azurile în care organul (persoana cu funcție de răspundere/agentul constator) care a efectuat reținerea solicită instanței de judecată aplicarea sancțiunii contravenționale sub forma arestului contravențional. Asistența juridică de urgență se acordă gratuit, indiferent de veniturile persoanei reținute. Prin urmare, în cazul reținerii persoanei intervine mecanismul de asistență juridică de urgență, care se acordă pe toată durata procesului, indiferent de complexitatea cauzei, asigurând astfel un standard de protecție superior celui prevăzut de Directivă.</p>

<p>(5) Statele membre se asigură că asistența juridică gratuită este acordată fără întârzieri nejustificate și cel târziu înainte de interogarea persoanei de către poliție, de către o altă autoritate de aplicare a legii sau de către o autoritate judiciară, sau înainte de efectuarea actelor de cercetare sau de strângere de probe menționate la articolul 2 alineatul (1) litera (c).</p>	<p>Codul de procedură penală din Republica Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 113 alineatul (3) după cuvintele „sau învinuitului,” se completează cu cuvintele „precum și a dreptului acestora de a fi asistați de un apărător,”.</p> <p>Articolul 116 se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins: „(3¹) Bănuitul, învinuitul prezentat spre recunoaștere are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat în cadrul acestei acțiuni procesuale.”.</p> <p>Articolul 122 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins: „(1¹) În cazul în care bănuitul, învinuitul sau inculpatul participă la reconstituirea faptei, acesta are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat în cadrul acestei acțiuni procesuale.”.</p> <p>Articolul 123 alineatul (2) se completează cu următoarea propoziție „În acest caz bănuitul, învinuitul are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.”.</p>	<p>Compatibil</p>	<p><i>Înainte de audiere:</i> art. 17 alin. (5), art. 64 alin. (2) pct. 4), art. 66 alin. (2) pct. 3), art. 69 alin. (1) pct. 3), art. 104 alin.(1), art. 167 alin. (1¹) CPP. Art. 384 alin. (2) lit. f) și g) Cod contravențional. Art. 19 alin. (1) lit. b) și c), art. 26 alin. (2) Legea nr. 198/2007. Pct. 4, 9 și 11 din Regulamentul cu privire la procedura de solicitare și desemnare a avocatului pentru acordarea asistenței juridice de urgență, aprobat prin hotărârea CNAJGS nr. 8/2009. <i>Înainte de colectare de probe:</i> art. 64 alin. (2) pct. 11), art. 66 alin. (2) pct. 12), art. 68 alin. (1) pct. 2), alin. (2) pct. 2), art. 69 alin. (2), art. 94 alin. (1) pct. 2), art. 116, art. 113, art. 122 CPP. Art. 392 Cod contravențional. Art. 19 alin. (1) lit. a) și e), art. 20 lit. e), art. 21-22 Legea nr. 198/2007. Cadrul normativ național garantează accesul la avocat fără întârziere prin instituirea obligativității primei întrevederi confidentiale înainte de prima audiere a bănuitalui/învinuitului. Aceleași garanții sunt transpuse și în materie contravențională, asigurându-se astfel conformitatea deplină cu articolul 4 (5) din Directivă. Mecanismul de asistență juridică de urgență prevăzut de Regulamentul CNAJGS nr. 8/2009 asigură desemnarea operativă a unui apărător, a coperind astfel standardul solicitat de Directivă. În partea ce privește colectarea probelor (confruntări, recunoașterea persoanei, reconstituirea faptei), deși legea sancționează probele obținute cu încălcarea dreptului la apărare (art. 94 CPP), legislația procesual-penală necesită ajustări prin specificarea participării apărătorului. Asigurarea asistenței juridice gratuite în aceste faze rămâne condiționată de criteriul mijloacelor financiare și al complexității cauzei, fapt ce nu vine în contradicție cu Directiva și considerentul (16) din Preambul. Suplimentar, garanția inadmisibilității probelor prevăzută la art. 94 alin. (1) pct. 2) CPP oferă un mecanism de control care descurajează strângerea probelor în absența asistenței juridice atunci când aceasta este solicitată sau obligatorie.</p>
<p>(6) Asistența juridică gratuită se acordă numai în scopul procedurilor penale în care persoana în</p>			<p>Art. 2, art. 17 alin. (5) CPP. Art. 19 alin. (1) lit. c), art. 20 lit. a) Legea 198/2007.</p>

cauză este suspectată sau acuzată pentru săvârșirea unei infracțiuni.			<p>Asistența juridică gratuită se asigură și în procesul contravențional unde sancțiunea este arestul contravențional – art. 19 alin. (1) lit. e), art. 20 lit. b) și d) Legea 198/2007.</p> <p>De asemenea, în dependență de mijloacele financiare și complexitatea cauzei din punct de vedere juridic sau procesual, solicitantul poate beneficia de asistență juridică gratuită sau parțial gratuită inclusiv în cauzele civile, contencioase. Aceasta demonstrează că Legea 198/2007 asigură un standard de protecție superior celui prevăzut de art. 4 (6) din Directivă, asigurând accesul la justiție pentru persoanele defavorizate, indiferent de natura litigiului.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 5</i></p> <p style="text-align: center;">Asistența juridică gratuită în cadrul procedurilor privind mandatul european de arestare</p> <p>(1) Statul membru de executare se asigură că persoanele căutate au dreptul la asistență juridică gratuită din momentul arestării în temeiul unui mandat european de arestare, până când acestea sunt predate sau până când decizia de refuz al predării devine definitivă.</p> <p>(2) Statul membru emitent se asigură că persoanele căutate care intră sub incidența procedurilor privind mandatul european de arestare în scopul efectuării urmăririi penale și care își exercită dreptul de a numi un avocat în statul membru emitent pentru a asista avocatul din statul membru de executare, în conformitate cu articolul 10 alineatul (4) și alineatul (5) din Directiva 2013/48/UE, au dreptul la asistență juridică gratuită în statul membru emitent în scopul unor astfel de proceduri în statul membru de executare, în măsura în care asistența juridică gratuită este necesară pentru a garanta accesul efectiv la justiție.</p> <p>(3) Dreptului la asistență juridică gratuită menționat la alineatele (1) și (2) i se poate aplica criteriul stării materiale, în conformitate cu articolul 4 alineatul (3), care se aplică <i>mutatis mutandis</i>.</p>		Parțial compatibil	<p>Art. 17 alin. (5), art. 171¹ alin. (1) și (3), art. 544 alin. (7), art. 545 alin. (3) din Codul de procedură penală nr. 122/2003.</p> <p>Art. 6 alin. (2), art. 19 alin. (1) lit. b) și c), art. 20 lit. a) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</p> <p>Art. 58 alin. (1) din Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală.</p> <p>Legea nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nu prevede mecanismul de asistență gratuită pentru avocatul din statul emitent cu scopul de a asista avocatul din statul de executare. Dispozițiile cu privire la mandatul european de arestare - MEA, vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI). La etapa actuală, garanțiile privind accesul la un avocat pentru persoanele reținute în vederea predării sunt garantate inclusiv prin mecanismul de asistență juridică garantată de stat, oferind un nivel de protecție echivalent în ceea ce privește drepturile fundamentale ale „persoanei căutate” pe parcursul întregii proceduri, până la predarea efectivă a acesteia.</p>
<i>Articolul 6</i>		Compatibil	Asistența juridică garantată este acordată de Consiliul Național pentru Asistență Juridică

<p>Deciziile privind acordarea de asistență juridică gratuită</p> <p>(1) Deciziile privind acordarea sau neacordarea asistenței juridice gratuite și desemnarea avocaților se iau fără întârziere de către o autoritate competentă. Statele membre adoptă măsuri corespunzătoare pentru a se asigura că autoritatea competentă adoptă deciziile cu diligență și respectând dreptul la apărare.</p>			<p>Garantată de Stat prin intermediul oficiilor sale teritoriale – art. 14 Legea 198/2007.</p> <p>Modul de acordare a asistenței juridice calificate – art. 25-28 Legea 198/2007.</p> <p>Regulamentul cu privire la procedura de solicitare și desemnare a avocatului pentru acordarea asistenței juridice de urgență, aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 8/2009.</p> <p>În cazul asistenței de urgență, apărătorul este desemnat în decursul a 3 ore din momentul recepționării solicitării de numire (art. 26 alin. (2) Legea 198/2007) sau în termen de 3 zile lucrătoare la celelalte cazuri de solicitare a asistenței juridice calificate prevăzute de art. 19 din Legea 198/2007.</p>
<p>(2) Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele suspectate, persoanele acuzate și persoanele căutate sunt informate în scris în cazul în care cererea lor de asistență juridică gratuită este respinsă, integral sau parțial.</p>	<p>Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157-160, art. 614), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>Articolul 24 alineatul (2) după cuvintele „trebuie să fie motivat” se completează cu cuvintele „și întocmit în formă scrisă sau electronică”</p>	<p>Parțial compatibil</p>	<p>Art. 24 alin. (2) și art. 27 alin. (1) (<i>conținutul deciziei privind acordarea asistenței juridice sau de refuz</i>) Legea 198/2007.</p> <p>Potrivit art. 24 alin. (2) Legea 198/2007, refuzul de acordare a asistenței juridice calificate trebuie să fie motivat și poate fi contestat direct în instanța de judecată, în conformitate cu prevederile Codului administrativ, fără respectarea procedurii prealabile. Totodată, art. 28 alin. (2) Cod administrativ nr. 116/2018 stabilește caracterul scris al procedurii administrative, pe suport de hârtie sau în format electronic, dacă caracterul urgent al măsurii nu cere o realizare verbală a procedurii administrative.</p> <p>Dispozițiile cu privire la mandatul european de arestare, vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).</p>
<p><i>Articolul 7</i></p> <p>Calitatea serviciilor și a formării privind asistența juridică gratuită</p> <p>(1) Statele membre adoptă măsurile necesare, inclusiv în ceea ce privește finanțarea, pentru a se asigura:</p> <p>(a) că există un sistem de asistență juridică gratuită eficace și de o calitate adecvată; și</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 12 alin. (1) lit. b), art. 16 alin. (3), art. 29 alin. (5)-(7), art. 36 Legea 198/2007.</p> <p>Regulamentul privind monitorizarea calității asistenței juridice calificate garantate de stat acordată de către avocați, aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 17/2021.</p> <p>CNAGJS asigură instruirea inițială și continuă a persoanelor antrenate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat de comun cu Institutul Național al Justiției.</p> <p>În contextul garantării calității serviciilor, CNAJGS de comun cu Uniunea Avocaților din Republica</p>

			<p>Moldova stabilește și revizuieste periodic standardele de activitate și de perfecționare profesională a avocaților și alor subiecți implicați în acordarea asistenței juridice garantate de stat, precum și criteriile de evaluare a calității asistenței juridice calificate.</p> <p>Evaluarea calității asistenței juridice calificate garantate de stat se realizează și prin monitorizare externă de către Comisia de monitorizare externă a calității asistenței juridice calificate garantate de stat. Acordarea de asistență juridică necalitativă constituie poate servi temei de reziliere a contractului dintre CNAGJS și avocat (art. 36 alin. (4) Legea 198/2007. Art. 9 lit. d), art. 12 alin. (1) lit. j), alin. (2) lit. b) Legea 198/2007 asigură mecanismul de planificare bugetară care asigură resursele financiare necesare atât pentru remunerarea avocaților, asistența tehnico-materială a CNAJGS, precum și pentru mecanismul de control și de formare continuă.</p>
(b) că serviciile de asistență juridică gratuită sunt de o calitate suficientă să garanteze caracterul echitabil al procedurilor, cu respectarea corespunzătoare a independenței profesiei juridice.		Compatibil	<p>Art. 29 alin. (7) Legea 198/2007 Art. 51-52 din Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură</p> <p>Avocații care acordă asistență juridică calificată beneficiază de garanțiile de independență prevăzute în Legea cu privire la avocatură.</p>
(2) Statele membre asigură o formare adecvată a personalului implicat în luarea deciziilor cu privire la asistența juridică gratuită în procedurile penale și în procedurile privind mandatul european de arestare.		Parțial compatibil	<p>Art. 12 alin. (1) lit. b) și art. 14 Legea 198/2007. CNAJGS asigură instruirea inițială și continuă, inclusiv prin intermediul Institutului Național al Justiției, a persoanelor antrenate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat.</p> <p>Dispozițiile cu privire la <i>mandatul european de arestare - MEA</i>, vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).</p>
(3) Cu respectarea corespunzătoare a independenței profesiei juridice și a rolului persoanelor responsabile de formarea avocaților, statele membre iau măsurile adecvate pentru a promova asigurarea unei formări corespunzătoare avocaților care oferă servicii de asistență juridică gratuită.		Compatibil	<p>Art. 12 alin. (1) lit. b) și j), art. 29 alin. (6) Legea 198/2007.</p> <p>Legislația națională promovează formarea continuă a avocaților prin parteneriate instituționale care respectă autonomia profesiei. Conform art. 12 Legea 198/2007, CNAJGS stabilește standardele de perfecționare, însă implementarea lor se realizează prin intermediul Institutului Național al Justiției și al</p>

			<p>programelor Uniunii Avocaților din Republica Moldova, asigurând astfel că avocații beneficiază de pregătire fără ca autoritatea decizională să intervină în autonomia profesională.</p>
<p>(4) Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele suspectate, persoanele acuzate și persoanele căutate au dreptul, la cerere, ca avocatul care oferă servicii de asistență juridică gratuită să fie înlocuit, în cazul în care circumstanțe specifice justifică acest lucru.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Art. 27 alin. (4) Legea 198/2007, potrivit căruia avocatul desemnat poate fi înlocuit, prin decizia coordonatorului oficiului teritorial:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) la cererea scrisă, întemeiată, a solicitantului de asistență juridică calificată; b) la cererea scrisă, întemeiată, a avocatului care acordă asistență juridică calificată; c) în cazul depistării unui conflict de interese sau unor alte circumstanțe în a căror virtute avocatul desemnat nu poate acorda asistența juridică calificată pe o anumită cauză.
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 8</i> Căi de atac</p> <p>Statele membre garantează că persoanele suspectate, persoanele acuzate și persoanele căutate au o cale de atac efectivă potrivit dreptului intern, în cazul încălcării drepturilor lor prevăzute în prezenta directivă.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>În legislația națională, eficacitatea căilor de atac este susținută prin dreptul de a contesta decizia de refuz în acordarea asistenței juridice gratuite calificate de stat (art. 24 alin. (2) Legea 198/2007) și sancțiunile disciplinare aplicabile în cazul subminării dreptului la asistență juridică. Astfel că, potrivit pct. 34 din Regulamentul cu privire la procedura de solicitare și desemnare a avocatului pentru acordarea asistenței juridice de urgență, aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 8/2009, avocatul poate fi exclus din lista avocaților de serviciu pentru întârzierea la acțiunile procedurale, rezilierea contractului de asistență (art. 36 alin. (4) Legea 198/2007). De asemenea, avocatul poate fi lipsit de licența pentru exercitarea profesiei de avocat în cazul încălcării sistematice a condițiilor de acordare a asistenței juridice garantate de stat (art. 25 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură).</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 9</i> Persoanele vulnerabile</p> <p>Statele membre asigură că, în punerea în aplicare a prezentei directive, sunt luate în considerare necesitățile specifice ale persoanelor suspectate, persoanelor acuzate și persoanelor căutate care sunt vulnerabile.</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Prezența apărătorului este obligatorie - art. 69 alin. (1) pct. 1) (<i>minorii</i>), pct. 5) (<i>persoanele cu nevoi speciale</i>), pct. 6 (<i>persoane iresponsabile</i>), alin. (2) lit. b), alin. (4), art. 85 alin. (1) (<i>interpretul/traducătorul</i>) CPP.</p> <p>Art. 25 alin. (4) Legea 198/2007.</p> <p>Standarde de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantat de stat pe cauzele penale, aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 19/2015 care implică inclusiv standarde de comunicare cu beneficiarul bazate pe particularitățile acestuia,</p>

			<p>vârsta, nevoi speciale, precum și factori etnici sau culturali.</p> <p>CNAJGS confirmă și actualizează anual lista avocaților în acordarea asistenței juridice garantate de stat persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale; pentru persoanele victime ale infracțiunii; pentru solicitanții de azil, refugiați, beneficiari de protecție umanitară, apatrizi și solicitanților de apatrid; pentru cauzele cu implicarea copiilor.</p> <p>Astfel că, serviciile de acordare a asistenței juridice gratuite garantate de stat sunt orientate inclusiv pe aspectul de vulnerabilitate. Cererea de acordare a acesteia poate fi formulată de către rude sau reprezentantul său (art. 25 alin. (4) Legea 198/2007) sau de către instanța de judecată/organul de urmărire penală (art. 69 alin. (4) CPP) în cazul în care interesul justiției în garantarea dreptului la apărare o impune.</p> <p>Suplimentar, art. 167 alin. (1¹) CPP obligă organul de urmărire penală să solicite, în termen de o oră după reținere, oficiului teritorial al CNAJGS desemnarea unui avocat pentru acordarea asistenței juridice de urgență, solicițate care substituie necesitatea depunerii unei cereri în vederea exercitării dreptului la un apărător, solicitat de Directivă.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 10</i></p> <p style="text-align: center;">Furnizarea datelor și raportul privind punerea în aplicare</p> <p>(1) Până la 25 mai 2021, și, ulterior, la fiecare trei ani, statele membre transmit Comisiei datele disponibile care indică modul în care drepturile prevăzute de prezenta directivă au fost puse în aplicare.</p> <p>2) Până la 25 mai 2022, și, ulterior, la fiecare trei ani, Comisia prezintă un raport privind punerea în aplicare a prezentei directive Parlamentului European și Consiliului. În raportul său, Comisia evaluează punerea în aplicare a prezentei directive în ceea ce privește dreptul la asistență juridică gratuită în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare.</p>	<p style="text-align: center;">Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157-160, art. 614), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</p> <p>1. Articolul 12 alineatul (1) se completează cu litera f¹) cu următorul text: „f¹) aprobă raportul la fiecare trei ani privind datele statistice conform art. 14¹;”</p> <p>2. Articolul 13¹ alineatul (3) se completează cu litera e¹) cu următorul text: „e¹) întocmește raportul la fiecare trei ani privind datele statistice conform art. 14¹;”</p>	<p style="text-align: center;">Parțial compatibil</p>	<p>Dispozițiile cu privire la <i>mandatul european de arestare - MEA</i>, vor fi compatibile odată cu transpunerea în legislația națională a Deciziei-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).</p>

	<p>3. Se completează cu articolul 14¹ cu următorul text:</p> <p>„Articolul 14¹. Colectarea și raportarea datelor statistice privind asistența juridică calificată gratuită</p> <p>(1) În vederea evaluării nivelului de implementare a serviciilor de asistență juridică calificată gratuită garantată de stat în cadrul procedurilor penale și contravenționale, Consiliul Național asigură colectarea și centralizarea datelor statistice relevante.</p> <p>(2) În scopul prevăzut la alin. (1), datele statistice includ, în mod obligatoriu, următoarele categorii de informații, defalcate în funcție de tipul procedurii (penal/contravențional/mandat de arestare):</p> <p>a) numărul de cereri de asistență juridică calificată gratuită depuse;</p> <p>b) numărul de solicitări de asistență acceptate, pe categorii de beneficiari (bănuit/învinuit/inculpat/persoane căutate/persoane vulnerabile);</p> <p>c) numărul de solicitări de asistență respinse, cu indicarea temeiului de refuz;</p> <p>d) informația privind costurile totale per solicitant de asistență pentru fiecare tip de procedură.</p> <p>(3) Până la 31 martie a fiecărui al treilea an de raportare, Consiliul Național întocmește și prezintă Ministerului Justiției un raport de evaluare trienal, conform alin. (2).</p> <p>(4) Până la 25 mai, Ministerul Justiției asigură transmiterea raportului menționat la alin. (3) către Comisia Europeană.</p>		
<p><i>Articolul 11</i></p> <p>Menținerea nivelului de protecție</p> <p>Nicio dispoziție a prezentei directive nu se interpretează ca reprezentând o limitare sau o</p>		<p>Compatibil</p>	<p>Articolul 11 este o clauză de non-regresie și nu necesită transpunere explicită separată. Totuși, spiritul și efectul său sunt pe deplin asigurate de articolul 7 alin. (2) și (5) CPP. Articolul 7 CPP</p>

<p>derogare de la oricare dintre drepturile și garanțiile procedurale asigurate în temeiul cartei, al CEDO, sau al altor dispoziții relevante de drept internațional sau de drept intern al oricărui stat membru care prevede un nivel mai ridicat de protecție.</p>			<p>acționează ca o clauză de supremație și de non-regresie la nivel național și reprezintă principiul fundamental care asigură transpunerea spiritului și efectului art. 11 din prezenta Directivă. Acest articol stabilește principii ierarhice obligatorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prioritatea dreptului internațional: Alin. (2) și (5) impune autorităților să acorde prioritate reglementărilor internaționale (inclusiv CEDO și jurisprudența CtEDO) în domeniul drepturilor omului, în fața legii naționale, în cazul oricărei neconcordanțe. - mandat de aplicare: prin alin. (1) și (8) se impune organelor de aplicare a legii să desfășoare procesul penal în conformitate cu tratatele internaționale și face ca Hotărârile CtEDO să fie obligatorii. <p>Acest cadru juridic asigură menținerea unui standard de protecție superior Directivei.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 12</i> Transpunerea</p> <p>(1) Statele membre pun în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 25 mai 2019. Acestea informează imediat Comisia în acest sens.</p> <p>Atunci când statele membre adoptă aceste măsuri, acestea conțin o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o asemenea trimitere la data publicării lor oficiale. Metodele prin care se face o astfel de trimitere sunt stabilite de către statele membre.</p> <p>(2) Statele membre comunică Comisiei textul dispozițiilor de drept intern pe care le adoptă în domeniul reglementat de prezenta directivă.</p>	<p>Prezenta lege asigură transpunerea art. 1 lit. (a), art. 2 alin. (1) lit. (c), art. 4 alin. (5), art. 6 alin. (2) și 10 din Directiva (UE) 2016/1919 a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2016 privind asistența juridică gratuită pentru persoanele suspectate și persoanele acuzate înc adrul procedurilor penale și pentru persoanele căutate înc adrul procedurilor privind mandatul european de arestare, CELEX 32016L1919, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 297/1 din 4 noiembrie 2016.</p>	<p>Compatibil</p>	<p>- pct. 16, 39 și 61 din Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația UE aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1171/2018 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr.287-290, art.574)</p>
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 13</i> Intrarea în vigoare</p> <p>Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.</p>		<p>prevederi UE neaplicabile</p>	
<p style="text-align: center;"><i>Articolul 14</i> Destinatari</p> <p>Prezenta directivă se adresează statelor membre în conformitate cu tratatele.</p>		<p>prevederi UE neaplicabile</p>	

